

Evaluering af Videnscenter om Alkohol

© 2002

**Birgit Munkholm Dabney
Bo Ertmann**

Hvad er viden i en centertankegang kontra viden i praksistankegang?
Kan behovet for at sprede viden konverteres til behovet for viden?

Amtslig forebyggelseskonsulent

Indholdsfortegnelse

Forord	5
1. Indledning	6
1.1 Kort beskrivelse af Videnscenter om Alkohol	6
1.2 Baggrund for evaluering	6
1.3 Evalueringsdesign og metode	6
1.4 Kommentarer til metoden	12
2. Baggrundsbeskrivelse af Videnscenter om Alkohol	14
2.1 Historik	14
2.2 Kontekst	16
2.3 Videnscentrets vedtægter og Udviklingsplan	17
2.4 Videnscentrets bestyrelse & personale	21
2.5 Videnscentrets centrale aktiviteter	23
3. Videnscentrets etablering	33
4. Den sociale dimension	39
5. Videnscentrets organisation	45
5.1 Det interne samarbejde	45
5.2 Samspillet med bestyrelsen	46
5.3 Videnscentret som struktur og metode	49
6. Videnscentrets profil & prioriteringer	51
6.1 Målgruppens billede af Videnscentret	51
6.2 Videnscentrets profil	53
6.3 Videnscentrets prioriteringer	55
7. Videnscentrets formidling & faglighed	58
7.1 Videnscentrets formidlingsstrategi	58
7.2 Videnscentrets målgruppedefinition	73
7.3 Videnscentrets faglighed	78
8. Videnscentrets synlighed, rækkevidde & nytteværdi	82
8.1 Synlighed og rækkevidde	82
8.2 Nytteværdi & relevans	86

9. Perspektiver på Videnscentrets fremtid	91
9.1 Perspektiver på fremtidig profil	91
9.2 Perspektiver på fremtidig målgruppestrategi	93
9.3 Perspektiver på fremtidig formidlingsstrategi	94
9.4 Perspektiver på synlighed	105
9.5 Forslag til konkrete opgaver/ændringer i fremtiden	106
9.6 Perspektiver på fremtidige organisation og struktur	108

10. Opsamling, perspektivering & anbefalinger 112

Bilag I:	Spørgeguide til medarbejder- og lederinterview
Bilag II:	Spørgeguide til målgruppeinterview
Bilag III:	Spørgeskema inkl. følgebrev
Bilag IV:	Oversigt over respondentgruppen for spørgeskemaundersøgelsen
Bilag V:	Selvevaluering v. Videnscenter om Alkohol, medarbejdere og leder
Bilag VI:	Baggrunds- og presse materiale for kommuneundersøgelsen v. Videnscenter om Alkohol
Bilag VII:	Videnscenter om Alkohols interne hjemmesidestatistik
Bilag VIII:	Oversigt over eksempler på Videnscenter om Alkohols deltagelse i den offentlige alkoholdebat fra september 1998 til og med juli 2001, inkl. eksempel på artikel fra dagspresse
Bilag IX:	Eksempler på artikler i dagspressen baseret på kontakt til Ritzau

Forord

Videnscenter om Alkohol er etableret som et projekt for en fireårig periode, finansieret af satspuljemidler. Denne periode udløber ultimo år 2002. Med henblik på at skabe et kvalificeret grundlag for en vurdering af centrets fremtid har Socialministeriet ønsket Videnscentrets aktiviteter evalueret af en ekstern evaluator.

Evalueringens formål er at give centrale beslutningstagere et grundlag for en vurdering af kvaliteten og relevansen af de vedtægtsbestemte aktiviteter, som Videnscentret har gennemført, samt at få en vurdering af nytteeffekten af aktiviteterne. Evalueringen har endvidere til formål at støtte en afklaring af centrets fremtidige prioriteringer og opgaver. Fremtidsperspektivet indtager derfor en fremtrædende plads i evalueringen.

Evalueringen er gennemført af Teori og Metodecentret i Frederiksborg Amt ved cand.mag. Birgit Munkholm Dabney og forskningsleder Bo Ertmann.

I forbindelse med evalueringen har der været nedsat en følgegruppe, som har haft repræsentation fra Socialministeriet ved fuldmægtig Eigil Andersen fra 7. kontor, Den Sociale Sikringsstyrelse ved afdelingsleder Jens Morten Vig, fra 4. kontor, og Videnscenter om Alkohol repræsenteret ved centerlederen. Følgegruppen skal hermed takkes for deres medvirken i forbindelse med evalueringen.

I evalueringens slutfase har Teori og Metodecentret - med afsæt i den viden, som evalueringens forskellige dele genererede samlet medarbejderne fra Videnscentret og udvalgte aktører fra centrets faglige målgruppe i et dialogmøde. Deltagerne i dette dialogmøde skal hermed takkes for deres medvirken.

Hillerød, den 8. februar 2002

Bo Ertmann

1. Indledning

1.1 Kort beskrivelse af Videnscenter om Alkohol

Videnscenter om Alkohol (VIA) er en landsdækkende, selvejende institution under Socialministeriet, etableret for en fireårig periode fra den 1. januar til den 31. december 2002.¹ I sin Administrationsinstruks for centret, opsummerer Den Sociale Sikringsstyrelse Videnscentrets formål således:

"Videnscentrets formål er at bidrage til indsatsen mod alkoholmisbrug. Videnscentret indsamler, bearbejder og formidler viden om forebyggelse, behandling og efterbehandling inden for alkoholområdet med vægt på den sociale og tværfaglige side af alkoholproblematikken. Videnscentret medvirker til dannelse af netværk på tværs af sektorer og fagområder og til samarbejde og koordination med aktører på området, herunder mellem amter, kommuner og frivillige organisationer."²

I Videnscentrets vedtægter defineres centrets målgruppe som alle aktører, myndigheder og organisationer, der er aktive på alkoholområdet, men med hovedvægten på amter, kommuner og frivillige organisationer.³ I praksis betyder denne definition ifølge centrets Udviklingsplan,⁴ at målgruppen breder sig i en vifte af professionelle inden for forebyggelse, behandling og efterbehandling, institutioner, frivillige medarbejdere, forskere, undervisere, politikere og embedsmænd fra amter og kommuner. VIA yder ifølge Udviklingsplanen ikke personlig rådgivning.⁵

Af den foreliggende dokumentation fremgår det, at VIA's vidensindsamling og formidling udmønter sig i forskellige praksis- og serviceformer:

- Elektronisk vidensbank
- Specialbibliotek
- Publikationer, tidsskrifter, rapporter
- Konferencer, temadage og seminarer
- Offentlig debatskabelse
- Medvirken i nationale og internationale netværk

1.2 Baggrund for evaluering

VIA er etableret som et projekt for en fireårig periode, finansieret af satspuljemidler. Perioden udløber ultimo år 2002. Efter denne periode skal det vurderes, hvorvidt VIA skal fortsætte sin aktivitet og i givet fald på hvilken måde. Med henblik på at skabe et kvalificeret grundlag for en vurdering af centrets fremtid ønskede Socialministeriet VIA's aktiviteter evalueret af en ekstern evaluator.

¹ Den Sociale Sikringsstyrelse (1999): *Administrationsinstruks for Videnscenter om Alkohol*.

² Den Sociale Sikringsstyrelse, op.cit.

³ Ibid.

⁴ Videnscenter om Alkohol (1999): *Udviklingsplan 1999-2001*, p. 4.

⁵ Videnscenter om Alkohol, op.cit., p. 4.

Formål

Evalueringsens formål er at give centrale beslutningstagere et grundlag for en vurdering af kvaliteten og relevansen af de vedtægtsbestemte aktiviteter, som VIA har gennemført, samt at få en vurdering af nytteeffekten af aktiviteterne. Evalueringen har endvidere til formål at støtte en afklaring af centrets fremtidige prioriteringer og opgaver.

Fokus

Evalueringen fokuserer på fire områder:

1. En undersøgelse af den *vidensopsamlende* indsats, centret har gennemført
2. En undersøgelse af den *formidling*, som centret har leveret til sine målgrupper
3. En undersøgelse af den *netværksdannelse* (professionelle, frivillige mm), som er sket indtil dato, herunder kvaliteten af denne netværksdannelse
4. En perspektivering af centrets mulige *fremtidige opgaver* med vægt på den sociale dimension af alkoholproblematikken – herunder hvilke opgaver, der ikke udføres, men som fremover bør tages op, eller aktiviteter, der bør styrkes.

Følgende spørgsmål indgår i evalueringen:

- Har centret i funktionsperioden formået at etablere sig som Videnscenter på alkoholområdet med fokus på den sociale indsats?
- Har centret fået kontakt til målgruppen af kommuner, amter og frivillige organisationer? (fokus på centrets synlighed, brugbarhed, tilgængelighed, relevans samt dialog med målgruppen)
- I hvilken grad - og på hvilken måde - har centret formidlet viden til centrets målgruppe? Hvordan vurderer brugerne den formidlede viden og erfaring? Her tænkes særligt på viden om den sociale indsats i relation til forebyggelse, behandling og efterbehandling af alkoholproblemer
- Er det lykkedes centret at medvirke til dannelse af netværk og samarbejde på området – og i så fald hvordan?
- I hvilken forstand har centret kunnet tilføre sine målgrupper 'merværdi' i relation til den økonomi, centret opererer med?
- Hvilke indsatsområder bør centret især prioritere i det fremtidige arbejde?

1.3 Evalueringsdesign og metode

Teori og Metodecentret har prioriteret at opbygge størstedelen af evalueringen omkring en dybdegående og perspektiverende kvalitativ analyse på baggrund af 17 kvalitative interview med fokus på VIA's profil, prioriteringer, strategier, gennemslagskraft og fremtidige profilering. Ud af de 17 kvalitative interview er der foretaget 5 med medarbejdere, leder og bestyrelsesformand og 12 med målgruppe- og samarbejdsrepræsentanter. Den kvalitative analyse i evalueringen står dog ikke alene,

men nuanceres og underbygges af dels en analyse af allerede foreliggende dokumentation og viden i organisationen, men også en kvantitativ spørgeskemaundersøgelse med fokus på den faglige brugerflades kendskab til og brug af VIA.

Som vidensplatform for evalueringen beskriver Teori og Metodecentret indledningsvist VIA's historie og kontekst. Hvad var baggrunden for oprettelsen af VIA? I hvilke sammenhænge indgår VIA på alkoholområdet? Herudover redegøres for VIA's hidtidige aktiviteter på baggrund af eksisterende dokumentation i form af eksempelvis interne registreringer, udviklingsplaner og årsskrift. Dette perspektiv nuanceres på baggrund af kvalitative, semi-strukturerede interviews med medarbejdere, leder og bestyrelsesformand.⁶ Herudover har VIA's leder og medarbejdere på Teori og Metodecentrets foranledning udarbejdet en skriftlig selvevaluering, som også indgår som baggrundsmateriale i evalueringen.⁷

Sigtepunkterne i evalueringen af VIA kan opstilles i to overordnede perspektiver:

1. Brugerperspektiv
2. Fremtidsperspektiv

Brugerperspektiv

Helt afgørende for udvikling af vidensgrundlag med henblik på vurdering af VIA's indsats, er, at der i evalueringen fokuseres på **brugervinklen**. Er der sammenfald mellem den metodiske tilgang til målsætningerne, centrets praksis og brugernes anerkendelse af og 'brug' af VIA? Dette sigtepunkt betyder, at der i evalueringens kvalitative del med vægt indgår interviews med såvel VIA's ledelse, bestyrelse, medarbejdere som med VIA's faglige målgruppe.

For at belyse brugerperspektivet har Teori og Metodecentret udvalgt repræsentanter fra VIA's faglige målgruppe og samarbejdspartnere til kvalitative interviews, i alt 12 interviews. De kvalitative interviews belyser de forskellige målgrupperepræsentanternes tilfredshed med og udbytte af kontakten til VIA, men også deres kritik, krav og visioner for centrets fremtidige virke.⁸ Målgrupperepræsentanterne er udvalgt således, at de repræsenterer flere af de faglige målgrupper, Videnscentret sigter mod:

- Socialministeriet
- Sundhedsministeriet/Sundhedsstyrelsen
- Amtslig behandling
- Privat behandling
- Frivillige organisationer
- Amtslig forebyggelse samt social- og misbrugsforvaltning
- Kommunal social- og misbrugsforvaltning
- Forskningsverdenen
- Det politiske niveau

⁶ Spørgeguiden til medarbejder- og lederinterviewene findes i bilag I.

⁷ Jf. bilag V.

⁸ Spørgeguiden til målgruppeinterviewene findes i bilag II.

Fire af de interviewede har eller har haft bestyrelsesposter i Videnscentret og to af disse var ligeledes oprindeligt blandt initiativtagerne til Videnscentret. Interviewpersonerne citeres i anonymiseret form i evalueringen. Af hensyn til en kildekritisk analyse vil der ved hvert citat være indsat fodnote, der præciserer, hvilket fagligt bagland interviewpersonen repræsenterer. Efter ønske fra formanden for centrets bestyrelse og centrets leder, vil der i teksten ikke bringes direkte citater fra interviewene med disse, men alene refereres fra interviewene.

Med interviewene som platform har Teori og Metodecentret formuleret tematikker til en kvantitativ spørgeskemaundersøgelse.⁹ I henhold til VIA's kontakthæfte til den faglige målgruppe er spørgeskemaundersøgelsen sendt til 598 respondenter¹⁰, som repræsenterer følgende grupper. Spørgeskemaundersøgelsen var anonym:

- 126 spørgeskemaer er sendt til kommunepersoner fra Storstrøms Amt, Københavns Amt, Fyns Amt, Sønderjyllands Amt og Frederiksborg Amt, som Videnscentret har været i kontakt med i forbindelse med kommuneundersøgelsen
- 8 spørgeskemaer er sendt til Faggruppen for socialrådgivere ansat i alkoholbehandling, som Videnscentret har siddet i arbejdsgruppe med
- 9 spørgeskemaer er sendt til den boligsociale netværksgruppe, hvor Videnscentret er repræsenteret
- 40 spørgeskemaer er sendt til de amtslige alkohol- og narkotikakonsulenter. Videnscentret har dels haft konkret samarbejde med nogle af A/N-konsulenterne, og har derudover deltaget i et møde i A/N-forum
- 20 spørgeskemaer er sendt til det tidligere Alkoholpolitisk Kontaktudvalg, hvis medlemmer dels repræsenterer en del af det politiske niveau bag satspuljemidlerne, og dels har været med til at bevilge Videnscentret projektmidler
- 4 spørgeskemaer er sendt til forskningsinstitutioner, som enten selv har henvendt sig til Videnscentret, eller som Videnscentret har hentet viden fra
- 16 spørgeskemaer er sendt til frivillige organisationer med kontakt til Videnscentret
- 19 spørgeskemaer er sendt til de centrale amtslige forebyggelseskonsulenter
- 356 spørgeskemaer er sendt ud til de amtslige, private og frivillige behandlingssteder, der beskrives på Alkoholguiden, og som Videnscentret har kontakt til, inklusiv Fagligt Forum for ledere af behandling

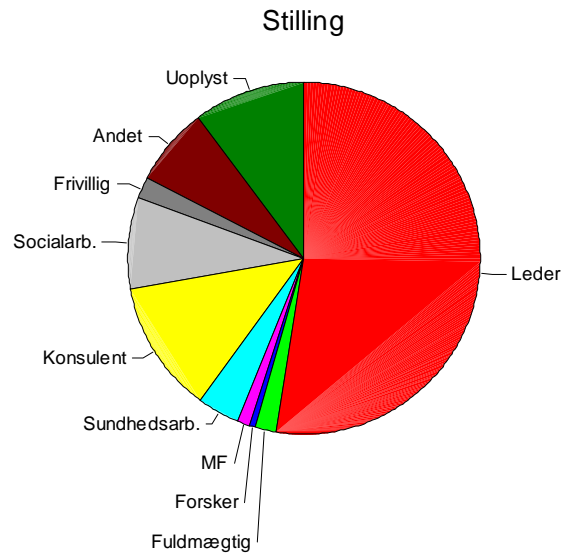
Respondentgruppen består således af faglige målgruppeaktører, som formodes i større eller mindre udstrækning at have haft en form for kontakt til VIA. Spørgeskemaundersøgelsen har genereret kvantitative data om den faglige målgruppes kendskab til samt brug og udbytte af VIA's tilbud.

⁹ Spørgeskemaet findes i bilag III.

¹⁰ Jf. også bilag IV.

Ud af de 598 udsendte spørgeskemaer modtog Teori og Metodecentret 312 besvarede spørgeskemaer. Dette giver en svarprocent på 52 %. Svarprocenten skal ses i lyset af, at der, grundet den korte tidsramme for evalueringen, kun blev udsendt én skriftlig erindringskrivelse.

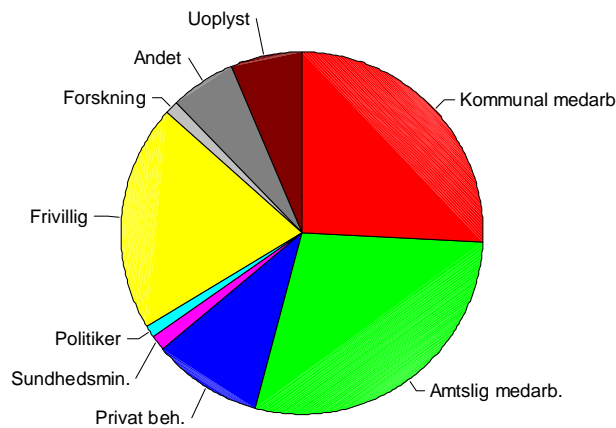
Set i forhold til respondenternes stilling, fordeler besvarelserne af spørgeskemaet sig således¹¹:

Set i forhold til de sektorer/fagområder, som respondenterne repræsenterer, fordeler besvarelserne af spørgeskemaerne sig på følgende måde:

¹¹ Af hensyn til rapportens læsevenlighed medtages i teksten kun grafiske illustrationer. Disse refererer alle til tabelmaterialet bagerst i rapporten.

Inden for hvilken sektor/fagområde

På baggrund af evalueringen, har Teori og Metodecentret genereret en kvalitativ analyse af bruger-nes perspektiv på VIA's formål og indsats med følgende fokuspunkter:

- Når VIA ud til de ønskede aftagere/brugere?
- Hvad er nytteværdien af målgruppens kontakt til og samarbejde med VIA i forhold til deres daglige virke?
- Stemmer VIA's målsætninger overens med målgruppens behov og udbytte?
- Ligger målgruppens billede af VIA på linie med VIA's selvforståelse og målbeskrivelser?

Fremtidsperspektiv

Fremtidsperspektivet udgør evalueringens anden centrale undersøgelsestema og indtager en fremtrædende plads i evalueringen. På baggrund af de kvalitative interviews med såvel VIA's interne aktører som målgruppeaktører undersøges de fremadrettede ønsker for VIA's indsats.

I evalueringens slutfase har Teori og Metodecentret - med afsæt i den viden, som interviewene og spørgeskemaundersøgelsen har genereret - samlet medarbejderne fra VIA og udvalgte aktører fra den faglige målgruppe i et dialogmøde. Dialogmødets hovedtemaer indgår i evalueringens afsluttende opsamling og anbefalinger.

Evalueringens organisering

Evalueringen er gennemført af Teori og Metodecentret i Frederiksborg Amt ved cand.mag. Birgit Munkholm Dabney og forskningsleder Bo Ertmann.

Til evalueringen blev nedsat en følgegruppe med deltagelse af Socialministeriets fagkontor (fuldmægtig Eigil Andersen, 7. kontor), Den Sociale Sikringsstyrelse (afdelingsleder Jens Morten Vig, 4. kontor), Videnscenter om Alkohol (centerlederen) og Teori og Metodecentret (forskningsleder Bo Ertmann og cand.mag. Birgit Munkholm Dabney).

1.4 Kommentarer til metoden

Den kvalitative del af evalueringen af Videnscenter om Alkohol er baseret på 17 kvalitative interview. Det drejer sig om 5 interview med leder, medarbejdere og bestyrelsesformanden for VIA og derudover 12 interviews med udvalgte repræsentanter for den faglige målgruppe og samarbejdspartnere.

De kvalitative interviews bidrager med en væsentlig nuancering af vurderingen af og perspektivet med Videnscentret, da de indfanger både brugernes og medarbejdernes subjektive vurderinger af og fremtidsperspektiver på Videnscentrets profil, aktiviteter, nytteværdi og rækkevidde.

Det er målgrupperepræsentanternes egne erfaringer med Videnscentret og deres opfattelser af behov, relevans og nytteværdi, der i høj grad ligger til grund for evalueringen. Der ligger både styrker og begrænsninger i dette perspektiv.

Det er en styrke, i forhold til Videnscentrets fremtidige profilering og prioritering at indhente brugernes og samarbejdspartnernes synsvinkler på, erfaringer med og udbytte af Videnscentret, idet de hjælper med til både at nuancere evalueringen og stille skarpt på Videnscentrets betingelser, muligheder og begrænsninger.

Der er imidlertid også begrænsninger knyttet til at operere med bruger- og samarbejdsfladen som empirisk grundlag. For det første er respondenterne selv aktører i forløbet - nogle af dem er tæt knyttet til eller har på anden måde relationer til Videnscentret. Således kan vurderingerne – hvad enten de er overvejende positive eller negative – udspringe af, at de involverede parter har forskellige personlige interesser i at fremstille Videnscentret i et særligt lys. For det andet udgør interviewpersonerne kun dele af Videnscentrets kontekst. Alkoholområdet omfatter et væld af aktører, der kan formodes at have andre vurderinger af og erfaringer med Videnscentret eller andre principielle holdninger til Videnscentrets metode, struktur og organisation.

Det kvalitative datagrundlag kan imidlertid støtte sig op ad de kvantitative data, som udspringer af spørgeskemaundersøgelsen. Ved at koble de to datasæt åbner der sig muligheder for at forholde de subjektive udsagn til tendenser i det statistiske materiale. På den måde kan det kvantitative materiale illustrere det kvalitative materiales generaliserbarhed.

I udsendelsen af spørgeskemaerne prioriterede Teori og Metodecentret at inddrage den del af den faglige målgruppe, som havde haft kontakt med Videnscentret.

Hvad angår størstedelen af kontaktfladen, såsom behandlingsinstitutioner, frivillige organisationer, centerledere, ol., synes der ikke at have været problemer med at afdække de personer, Videnscentret mentes at have haft kontakt til. Hvad angår Videnscentrets kontaktflader i kommunerne, var det sværere at nå frem til de rette kontaktpersoner. I forbindelse med kommuneundersøgelsen havde Videnscentret haft kontakt til samtlige kommuner i fem amter og efterfølgende udsendt spørgeskemaer til udvalgte kontaktpersoner. Kontaktpersonerne var registreret på en liste hos Videnscentret, hvorudfra Teori og Metodecentret udarbejdede adresselabels til sin spørgeskemaundersøgelse. Det viste sig imidlertid senere, at de personer, der havde besvaret spørgeskemaet i forbindelse med kommuneundersøgelsen, ikke i alle tilfælde var de kontaktpersoner, VIA har haft den indledende kontakt med. Det kan formodes, at kontaktpersonerne i visse tilfælde har vurderet, at en anden person i kommunen besad større viden om kommunens måde at håndtere alkoholproblematikker på, og de dermed har overladt det til vedkommende at besvare spørgeskemaet i kommunerunden. Listen over, hvilke personer, der reelt havde udfyldt kommuneundersøgelsens spørgeskemaer, kunne Videnscentret først udarbejde og udlevere til Teori og Metodecentret, efter at evalueringens spørgeskemaer var udsendt. Teori og Metodecentrets spørgeskemaer er dog stadig, som ønsket, udfyldt af de personer, Videnscentret har haft indledende kontakt med.

2. Baggrundsbeskrivelse af Videnscenter om Alkohol

2.1 Historik

Ifølge en af initiativtagerne til VIA er oprettelsen af Videnscentret grundet i bemærkningerne til *Lov om foranstaltninger mod alkoholmisbrug*¹² fra 1993, som åbnede op for muligheden for etablering af videnscentre.

Efter at muligheden for oprettelse af videnscentre var blevet indføjet i bemærkningerne, lå processen stille i en årrække, indtil en initiativgruppe, Kooperativt Idécenter (KIC), i 1997 tog ideen op igen. Kooperativt Idécenter bestod af forskellige kredse inden for alkoholområdet, flere af dem med baggrund i afholdsbevægelsen.

Initiativgruppen, KIC, satte sig for at undersøge, hvordan man med afsæt i bemærkningen kunne etablere et Rådgivnings- og videnscenter om alkohol. På dette tidspunkt var idégrundlaget med Rådgivnings- og videnscentret mere orienteret mod undervisning, projekter og rådgivning end egentlig vidensformidling. Initiativgruppen afholdt indledningsvist et seminar, hvor de inviterede forskellige repræsentanter fra alkoholområdet til en debat om behovet og mulighederne for et Rådgivnings- og videnscenter. På samme tidspunkt ansatte de en bibliotekar til at være sekretariat og iværksætter.

Parallelt arbejdedes der frem imod bevillinger fra Folketingets satspulje. Ifølge et notat udarbejdet af Den Sociale Sikringsstyrelses Institutionskontor¹³ kom Rådgivnings- og videnscentret på baggrund af satspuljeforliget for 1997 på finansloven for 1998, § 15.13.41. Tilskud til Rådgivnings- og videnscenter om alkoholmisbrug, hvor der “...afsættes 3.5 mio. kr. i 1998 til tilskud til oprettelse af et Rådgivnings- og videnscenter om alkoholmisbrug i løbet af 1998.”¹⁴

I løbet af foråret og sommeren 1998 var Videnscentret under etablering i lokaler hos Overførstergården i Gentofte, og udgifterne hertil blev afholdt af KIC. I maj 1998 indledtes forhandlinger mellem Socialministeriet og Sundhedsministeriet om etablering og afgrænsning af Videnscentret. Socialministeriet inddrog i juni 1998 Den Sociale Sikringsstyrelses Institutionskontor for at drage nytte af Institutionskontorets erfaringer med bl.a. at lave vedtægter for selvejende institutioner og oprette bestyrelser. Institutionskontoret tog herefter første formel kontakt til Overførstergårdens bestyrelse.

I august 1998 beskikkede Socialministeriet direktøren for KIC som midlertidig bestyrelsesformand for Videnscentret indtil 31. december 1998. Samtidig orienteredes satspuljeparterne i forbindelse med satspuljeforhandlingerne i 1998 om modellen for Videnscentret, som på daværende tidspunkt arbejdede med et budget for 1998 på 1,7 mio. kr. og i 1999 på 1,8 mio. kr.

¹² Folketinget (1993-1994): *Lovforslag nr. L 109, Forslag til Lov om foranstaltninger mod alkoholmisbrug*.

¹³ Den Sociale Sikringsstyrelse (1999): *Notat om Etablering af Videnscenter om Alkohol*.

¹⁴ Den Sociale Sikringsstyrelse, op.cit.

August 1998 fremsendte Institutionskontoret første rate på den vedtagne bevilling for 1998, og i oktober 1998 var den første struktur, herunder bestyrelsens sammensætning, for Videnscentret som selvejende institution på plads.

I november 1998 blev det foreslået at udvide centrets bestyrelse med repræsentant for LO, Dansk Arbejdsgiverforening, og Boligselskabernes Landsforening, hvilket Socialministeren godkendte i december 1998. Samtidig orienterede Institutionskontoret Videnscentrets bestyrelse om, at VIA over satspuljeforhandlingerne i 1998 ville få en treårig forlængelse af bevillingen fra 1999 til 2002. Socialministeriet udpegede på samme tidspunkt ny bestyrelsesformand, i samarbejde med Kommunernes Landsforening.

Den nuværende centerleder tiltrådte i marts 1999. Centerlederen underviste oprindeligt på seminarer og var i en årrække ansat i en kommune, før han via frivilligt arbejde i Maria- og Nikolajtjenesten bevægede sig ind på misbrugsområdet. Han åbnede en skole for stofmisbrugere og arbejdede i nogle år med daghøjskolevirksomhed for stofmisbrugere i behandling. Herefter var han forstander på et behandlingshjem under Blå Kors for senere i samarbejde med andre at opbygge to institutioner, et pleje-omsorgshjem og et behandlingshjem.

I marts 1999 udpegede Socialministeriet den endelige bestyrelse med sin nuværende repræsentation. Denne bestyrelse vedtog centrets Udviklingsplan, hvori centrets formål blev nedfældet i vedtægterne. Centret fremtrådte fra dette tidspunkt udelukkende som et Videnscenter om Alkohol, idet projekt- og rådgivningsdelen formelt blev nedprioriteret til fordel for videns- og formidlingsdelen. Samtidig blev den sociale dimension indarbejdet i vedtægterne i tråd med Socialministeriets faglige fokusering i forhold til alkoholproblematikker.

Bevillinger til foranalyse, etablering og drift

Ifølge notatet udarbejdet af Den Sociale Sikringsstyrelses Institutionskontor bevilgede Socialministeriet i 1997 300.000 kr. til en foranalyse af mulighederne for etablering af Videnscenter om Alkohol. Denne analyse blev gennemført fra sommeren 1997 frem til sommeren 1998.¹⁵ Senere samme år blev der ved satspuljeforhandlingerne bevilget 3,5 mill. kr. til etablering i VIA (1,7 mio. kr. i 1998 og 1,8 mio. kr. i 1999). Dette blev fulgt op ved satspuljeforhandlingerne i 1998, hvor der bevilgedes 3.5 mio. kr. hvert af de efterfølgende fire år (1999 – 2002) til drift af VIA.¹⁶

¹⁵ Ifølge notatet vurderer Institutionskontoret, at de er inddraget for sent i etableringsforløbet af VIA, og at etableringen af VIA ikke har fulgt en hensigtsmæssig rutine, bl.a. med indførsel af tilsyn og kontrol af de givne bevillinger. Den Sociale Sikringsstyrelse, op.cit.

¹⁶ Den Sociale Sikringsstyrelse (1999): *Notat om Etablering af Videnscenter om Alkohol*.

2.2 Kontekst

Videnscenter om Alkohol indgår som institution i et bredt facetteret alkoholområde. Videnscentret kan således ikke anskues isoleret, men må forstås som en del af den kontekst, det indgår i. Ikke blot i forhold til de mange andre involverede parter, men også i forhold til alkoholområdets særegne diskurs.

Alkoholområdet bliver ofte karakteriseret som et kompleks felt med mange modsatrettede ideologier, ”sandheder” og myter og med en stor mangel på systemiseret viden og dokumentation. Ikke mindst er alkoholområdet domineret af en kamp om definitioner, metoder og tilgange mellem dels de sundhedsfagligt orienterede og de socialfagligt orienterede instanser og aktører, og dels de frivillige og private organisationer og institutioner og den amtslige behandling. Herudover karakteriseres samarbejdet omkring misbrugsproblematikker mellem amter og kommuner i mange tilfælde af vanskeligheder og barrierer. Flere af interviewpersonerne i evalueringen har forsøgt at beskrive alkoholområdets sammensathed og dets særegne og ofte uigennemskuelige status:

”Der er også mange myter. Der er mange skyttegrave om, hvordan verden ser ud. Hvor narkoområdet jo er af nyere dato, så der er ikke de samme mastodonter til stede på området.”¹⁷

En anden interviewperson påpeger på samme måde, at på alkoholområdet er det:

”... nærmest religiøst at snakke i metodetilgang.”¹⁸

Samme interviewperson peger ligeledes på det skisma, der efter hans mening er mellem alkoholproblemet og dets konsekvensers størrelse, og hvor lidt det bliver prioriteret:

”Og hvis vi siger, at der er ca. 250.000, der har et behandlingsbehov. Vi ved, at langt de fleste børneanbringelser faktisk sker med afsæt i alkoholproblemer. Vi ved, at alkohol fylder utroligt meget i mange sociale sager. Vi ved, at alkoholforbruget bliver mere og mere knyttet til særlige sociale grupper. Kun 5 % af kvinderne og 2 % af mændene har ikke indenfor et år rørt spiritus. Spiritus er en integreret del af vores samfund. Og det har altså nogle ret store sociale og økonomiske konsekvenser. Amterne bruger i dag ca. 80-90 millioner kr. på den egentlige alkoholbehandling. Vi bruger 210 millioner på stofmisbrugsområdet. Så der er ligesom ingen sammenhæng mellem indsatsen og problemets omfang.”¹⁹

Samtidig er alkoholområdet på trods af problemets tyngde præget af manglende systematik og dokumentation. Eksempelvis er der stor forskel på, hvilke traditioner, der dominerer i de forskellige amter. I nogle amter er der tradition for at gå videnskabeligt til værks i behandlingen af misbrugere. Andre amter går på tværs af problematikkerne bag misbruget og kigger således snarere på de sociale aspekter i misbrug. Atter andre amter samarbejder med universiteter og forskningsinstitutioner.

¹⁷ Medarbejder, VIA.

¹⁸ Amtsrådsforeningen.

¹⁹ Amtsrådsforeningen.

En af interviewpersonen påpeger, hvordan den historisk set manglende samlede dokumentation på alkoholområdet nærmest har bestyrket modpolerne på alkoholområdet på bekostning af erfaringsopsamling, udveksling og koordination:

”Og det er utroligt vigtigt, når du skal ind og diskutere fx forholdene mellem døgn- og ambulans behandling – imellem forskellige indsatsområder, som kan supplere hinanden. Der er det utroligt vigtigt at have dokumentation.. Og derfor har vi så brændende behov for at få skabt dokumentation for det, vi gør. (...) Vi kommer meget nemt i en diskussion om, om det er det ene eller det andet.”²⁰

En interviewperson fremhæver ligeledes, at alkoholrådets kompleksitet ikke kun er betinget af de mange forskellige interesser, tilgange, ideologier og den manglende dokumentation. Lovmæssigt er alkoholrådet også splittet, hvilket selvfølgelig igen hænger sammen med problemets kompleksitet:

”Også dér er alkoholrådet noget være rod, fordi vi hører under Sundhedsministeriet. Vores behandling i amterne hører under social- og sundhedsudvalget og ikke under sygehusudvalget, men lovgivningsmæssigt hører vi under sygehuslovgivningen. Men efterhånden med en frygtelig masse referencer til de sociale lovgivninger. Så heller ikke der er der orden i tingene.”²¹

Endelig er alkoholrådet præget af de mange instanser og institutioner, der findes indenfor eksempelvis lovgivning, amtslig behandling, privat behandling, forebyggelse, efterbehandling, omsorgstilbud, frivillig indsats, afholdsbevægelse, osv. For blot at give et rids af dette, kan nævnes: Folketinget, Satspuljepartierne, Kontaktgruppen vedrørende Alkoholpolitik, Sundhedsministeriet, Sundhedsstyrelsen, Socialministeriet, Amtsrådsforeningen, Kommunernes Landsforening, de amtslige behandlingscentre, ambulatorier og forsorgshjem, de private behandlingsinstitutioner, forsorgshjem og væresteder, den amtslige og kommunale forebyggelse, de frivillige organisationer, afholdselskaberne, forskningscentrene, universiteterne, formidlingscentrene, de praktiserende læger, sygehusvæsenet, pårørendegrupperne, osv., osv.

2.3 Videnscentrets vedtægter og Udviklingsplan

Videnscentrets formål, opgaver og målgrupper

I Den Sociale Sikringsstyrelses Administrationsinstruks for Videnscenter om Alkohol er centrets vedtægter formuleret. Vedtægterne præciserer følgende formål, opgaver og målgrupper for centret:

”Videnscentrets formål er at bidrage til indsatsen mod alkoholmisbrug. Det kan ske ved:

Indsamling og bearbejdning af eksisterende viden fra ind- og udland med social dimension af forebyggende, behandlingsmæssig samt efterbehandlingsmæssig karakter, samt formidle denne viden så bredt som muligt og medvirken til dannelse af

²⁰ Amtsrådsforeningen.

²¹ Privat behandling.

netværk på tværs af sektorer og fagområder og til samarbejde og koordination med aktører på området, herunder mellem amter, kommuner og frivillige organisationer

Videnscentret kan påtage sig opgaver mod evt. betaling, der måtte blive tilbudt af andre, eksempelvis Socialministeriet, Sundhedsministeriet/Sundhedsstyrelsen, amter eller kommuner.

Målgruppen for videnscentrets arbejde er i princippet alle myndigheder og organisationer, der er aktive på området, men med hovedvægt på amter, kommuner og frivillige organisationer.²²

I praksis vil målgruppen ifølge Udviklingsplanen være et bredt spektrum af:

- Leverandører af viden og erfaring på alkoholområdet
- Professionelle og frivillige medarbejdere
- Repræsentanter fra frivillige organisationer
- Medarbejdere fra institutioner
- Undervisere og forskere
- Embedsmænd fra stat, amter og kommuner
- Politikere²³

Udmøntning af Videnscentrets formål og opgaver

Udviklingsplanen præciserer Videnscentrets indsats på følgende måde:

”Videnscentret koncentrerer sin indsats om at indsamle, bearbejde og formidle viden om alkoholproblematikker, først og fremmest eksisterende viden.

Den viden, der indsamles, bearbejdes og formidles, har social dimension.

Det er således ikke den kliniske, medicinske og lægelige viden, der er i centrum for centrets opgaver. Vægten i centrets arbejde lægges på den sociale indsats forbundet med forebyggelse, behandling og efterbehandling, der blandt andet foregår indenfor amter og kommuner, i det frivillige sociale arbejde og blandt private organisationer.

Centret formidler fx ikke alene medicinske/lægelige forskningsresultater, og centret ser ikke alene isoleret på fx de praktiserende lægers indsats med tidlig opsporing. Derimod kan de praktiserende lægers samarbejde med de sociale behandlingstilbud og øvrige tværgående samarbejde være et område for VIA, så længe den videns- og formidlingsbærende idé er i centrum.

I det omfang centret beskæftiger sig med grænseområder til sundhedssektoren, er det centrets opgave at tilføje den sociale dimension. Samtidig er det centrets opgave at medvirke aktivt til koordinering og samarbejde mellem fagområder, herunder social- og sundhedssektoren.

²² Den Sociale Sikringsstyrelse (1999): ”Vedtægter for Videnscenter om Alkohol”, in *Administrationsinstruks for Videnscenter om Alkohol*.

²³ Videnscenter om Alkohol (1999): *Udviklingsplan 1999-2001*, p. 4.

Videns- og formidlingsarbejdet sker både skriftligt og mundtligt, afhængigt af forum. I centrets udgivelsespolitik er det forudsat, at den sociale dimension er tilstede. Som følge heraf er første nummer af centrets skriftserie, "Alkohol og hjernen", blevet udbygget med et afsnit om den behandlingsmæssige indsats i en social sammenhæng.

Centret kan deltage i eller stimulere til oprettelse af netværk, gerne på tværs af sektorer, med henblik på metodeudvikling og vidensformidling, aktørerne imellem. Samtidig sker der en overføring af viden/ny viden om alkoholproblematikken til centret med henblik på videre bearbejdning, metodeudvikling og formidling.

Videnscentret påtager sig normalt ikke "tovholder"/sekretariatsfunktioner, men forholder sig alene til projekter som vidensopsamler, vidensformidler og til styrkelse af samarbejde og koordination i en sådan sammenhæng. For eksempel er centret inviteret til samarbejde omkring udviklingshæmmede og alkoholmisbrug som deltagere i en forberedelsesgruppe med deltagelse af Københavns Amt, Københavns og Frederiksberg kommuner, Formidlingscenter Øst, Blå Kors Danmark samt nogle handicapforeninger, LEV og ULF. VIA støtter, at området afdækkes for så vidt angår vidensdelen. FC-Øst og VIA forestår en opsamling og formidling af en temadag om emnet, som arbejdsgruppen arrangerer.

Centret kan støtte indsamling af viden om alkoholmisbrug. Det kan være inden for forebyggende, behandlende og efterbehandlende områder. Nye teorier og metoder kan tages op med henblik på at få foretaget en videreformidling til en bredere kreds. Videreformidling af viden omkring alkoholproblematikkens forskellige sider til en bredere offentlighed er også en af centrets opgaver. Dette vil ske fx i form af indlæg til dagspressen og på Internettet, hvor centret vil medvirke til at holde indsatsen mod alkoholmisbrug på den offentlige dagsorden.

Videnscentret besvarer både skriftlige-, telefoniske- og e-mail forespørgsler. Dog yder centret ikke rådgivning i enkeltsager om personlige forhold.²⁴

Mål og handlingsplan for samarbejdet med brugerne

Udviklingsplanen præciserer ligeledes målene for Videnscentrets samarbejde med målgruppen:

"Målet for samarbejdet er:

At sikre den bedst mulige formidling til centrets brugere af viden om den sociale dimension af forebyggelse-, behandlings- og efterbehandlingsmæssig karakter.

Omsat til praksis indebærer det, at centret har som mål ved slutningen af denne udviklingsplan ultimo år 2001 at opfylde de vidensbehov, som brugerne har givet udtryk for i de første 2½ år af centrets drift.

Det er også målet, at centret gennem en bearbejdning af indsamlet viden efterhånden kan give brugerne en bredere faglig kompetent service.

Formidlingen skal være differentieret og let tilgængelig med henblik på en bred modta-

²⁴ Videnscenter om Alkohol, op.cit., pp. 5-6.

gerkreds.

Målet med deltagelse i netværk mm. er at medvirke i metodeudvikling, vidensformidling og samarbejde mellem aktører på området – og gerne på tværs af sektorer. Sådanne relationer kan skabe overførsel af viden/ny viden til en videre formidlingsproces.

Centret arbejder også med det internationale netværk.²⁵

Af Udviklingsplanen fremgår også handlingsplanen for Videnscentrets samarbejde med målgruppen. For den indledende driftsfase i 1999 lød handlingsplanen:

"Der vil blive igangsat en undersøgelse, vurdering og præcisering af behovet for viden/ny viden på baggrund af drøftelser med centrale myndigheder, amter, kommuner og organisationer, herunder frivillige organisationer.

Deltagelse i konferencer og møder mv. for at lokalisere videns- og formidlingsbehov.

Kontakter til a&n forum (misbrugskonsulenterne).

Etablering af database- og Internet service.

Forberedelse af formidlingskonference.

Deltagelse i to netværksarbejder.²⁶

For driftsåret 2000 lød handlingsplanen:

"Formidlingskonference tema 2000, "Familie og alkohol".

Udbygning af databaserne og Internetservice.

Udgivelse af tidsskrift.

Udgivelse af oversigt over hvilke rapporter, der findes på alkoholområdet.

Anden skriftlig kommunikation til omverdenen (debatindlæg mv.)

Udbygning af samarbejdsfladerne.²⁷

²⁵ Ibid. p. 11.

²⁶ Ibid. p. 11.

²⁷ Ibid. p. 12.

For driftsåret 2001 lyder handlingsplanen:

Styrkelse af den servicerende vidensformidling til brugerne og en styrkelse af netværks- og samarbejdsrelationerne inden for centrets samlede koncept, herunder evt. indtægtsdækkede aktiviteter.²⁸

2.4 Videnscentrets bestyrelse & personale

Bestyrelsen

Ifølge Videnscentrets vedtægter varetages den overordnede ledelse og ansvaret for centret af bestyrelsen. Bestyrelsen skal ifølge vedtægterne bestå af 10 personer. Bestyrelsen udpeges for en fireårig periode og sammensættes således²⁹:

- 1 medlem udpeges af Socialministeriet
- 1 medlem udpeges af Sundhedsministeriet
- 1 medlem udpeges af Amtsrådsforeningen
- 1 medlem udpeges af Kommunernes Landsforening
- 1 medlem udpeges af Københavns og Frederiksberg kommune i forening
- 1 medlem udpeges af Alko-linien
- 1 medlem udpeges af Dansk Arbejdsgiverforening
- 1 medlem udpeges af Landsorganisationen i Danmark
- 1 medlem udpeges af Boligselskabernes Landsforening
- 1 medlem udpeges af Overførstergården (selvejende institution, herberg)

Pr. 6. november 2001 ser bestyrelsens sammensætning således ud:

- **Kommunernes Landsforening**
(formand)
Kommunal socialchef
- **Alko-linien**
(næstformand)
Generalsekretær for Afholdsselskabernes Landsforening, Koordineringsudvalget for frivillige- og interesseorganisationer
- **Socialministeriet**
Fuldmægtig, 7. kontor

²⁸ Ibid, p. 12.

²⁹ Den Sociale Sikringsstyrelse (1999): "Forretningsorden for Videnscenter om Alkohol", in *Administrationsinstruks for Videnscenter om Alkohol*.

- **Sundhedsministeriet**
Kontorchef, Sundhedsstyrelsens Forebyggelsescenter
- **Overførstergården**
Bestyrelsesmedlem for Overførstergårdens bestyrelse
- **Boligselskabernes Landsforening**
Specialkonsulent
- **Dansk Arbejdsgiverforening**
Arbejdsmiljøkonsulent
- **Københavns og Frederiksberg Kommune**
Fuldmægtig, Sundhedsforvaltningen
- **Amtsrådsforeningen**
Amtssocialdirektør
- **Landsorganisationen i Danmark**
Konsulent

Ifølge vedtægterne udpeger Socialministeren formanden for bestyrelsen blandt de udpegede medlemmer for en toårs periode. Bestyrelsen holder ifølge vedtægterne møde efter behov, dog mindst tre gange om året og i øvrigt, når formanden eller mindst to medlemmer finder anledning hertil³⁰.

Bestyrelsen har blandt andet godkendt centrets Udviklingsplan, de årlige arbejds- og rammeplaner, årsrapport og evaluering. Herudover fungerer bestyrelsen som faglig sparringspartner, indgangsvinkel og talerør til og fra deres bagland.

Personalet

Videnscentret har siden november 2000 haft følgende bemanding:

- Centerleder, cand.mag., ansat den 1. marts 1999 med 37 ugl. timer.
- Alkohol­faglig medarbejder, lærer og tidligere medlem af Folketinget, ansat den 1. maj 1998 med 25-30 ugl. timer
- Koordinator/alkoholfaglig medarbejder, cand.scient.adm., ansat den 16. november 1998 med 31. ugl. timer
- Bibliotekar/redaktør, bibliotekar, ansat den 1. juli 1999 med 37 ugl. timer
- Alkohol­faglig medarbejder, cand.comm., ansat den 1. januar 2000 med 37 ugl. timer. Langtids­sygemeldt og barsel pr. 15. november 2000
- Kontorassistent, assistent, ansat den 15. august 2000 med 37 ugl. timer
- Bibliotekar, ansat den 1. september 2000 i fleksjob med 15 ugl. timer

³⁰ For en uddybning af bestyrelsens forretningsorden, jf. Den Sociale Sikringsstyrelse (1999): "Forretningsorden for Videnscenter om Alkohol", in *Administrationsinstruks for Videnscenter om Alkohol*. (www.dss.dk)

Herudover er der tilknyttet ad hoc ansatte medarbejdere til løsning af forskellige konkrete arbejdsopgaver som eksempelvis opbygning af centrets adressedatabase, løsning af IT-opgaver og vedligeholdelse af den alkoholfaglige litteraturlibrary.

Det blev endvidere besluttet ikke at ansætte en vikar for den langtidssygemeldte medarbejder og i stedet prioritere ressourcer til ekstern faglig sparring og konsulentbistand. Eksempelvis blev kommuneundersøgelsen udført i samarbejde med konsulentfirmaet CASA, mens bibliotekaren/redaktøren har modtaget faglig sparring fra et reklame- og web-bureau i forbindelse med omlægningen af hjemmesiden.

2.5 Videnscentrets centrale aktiviteter

I det følgende gives en oversigt over de centrale aktiviteter, Videnscentrets bestyrelse, leder og medarbejdere har prioriteret, iværksat og i visse tilfælde tilendebragt. Oversigten giver et øjebliksbillede af de centrale aktiviteter, og kan derfor ikke i yderste konsekvens være fuldstændigt dækkende og ajourført.³¹

Hjemmesiden

Videnscentrets leder og medarbejdere anser hjemmesiden for at være centrets primære formidlingsaktivitet og besluttede blandt andet derfor – og på baggrund af en brugerundersøgelse primo 2000 – at opprioritere og omlægge hjemmesiden i andet halvår af 2000. Den nye hjemmeside blev tilgængelig 1. marts 2001.

Hjemmesiden indeholder:

- **Alkoholguiden**
En registrering af tilbud fra hele Danmark, der beskæftiger sig med alkohol. Databasen indeholder en række søgemuligheder, så man kan søge på tværs af tilbud, geografi, privat og offentlig behandling, omsorgstilbud, etc. Der ligger ca. 400 tilbud i guiden.
- **Alkoholfaglige temaer**
Temaerne er alkoholafhængighed, forebyggelse, behandling, graviditet og alkohol, unge og alkohol, familien og alkohol, kvinder og alkohol, psykiatri og alkohol, alkohol på arbejdspladsen og boligsocialt arbejde. Hvert tema er indledt med en introduktion skrevet af en ekstern fagperson.

³¹ Oversigten er baseret på viden hentet både fra de kvalitative interview og Videnscentrets egne registreringer, dokumenter, hjemmeside og årsskrift.

- **Portal**
Links til relevante organisationer, myndigheder og fagligt relevante hjemmesider i Danmark og i mindre udstrækning til udlandet.
- **Alkoholstatistik**
En videregivelse af et udsnit af Sundhedsstyrelsens officielle tabeller og figurer, som giver et billede af danskernes alkoholforbrug og relaterede problemer.
- **Kalender**
Samlet kalender over konferencer, kurser og foredrag i Danmark og Norden vedrørende alkohol.
- **Fra medierne**
Nyheder vedrørende alkoholproblematikken fra aviser, tidsskrifter og andre medier.
- **Litteratur**
Litteraturlibrary over Videnscentrets materialer, som består af et antal udgivelser om alkohol indenfor de sidste 5-10 år samt artikler fra udvalgte tidsskrifter fra 2000 til nu.
- **Anden information**
Blandt andet yderligere statistik, alkoholforskning, Socialministeriets projektdatabase og udviklingshæmmede og alkohol.

Der er tilgængelig statistik for besøg på den oprindelige hjemmeside fra juni til december 2000. Der har været en jævnt stigende kurve i den gennemsnitlige benyttelse af hjemmesiden pr. dag: Juni 39, juli 36, august 71, september 73, oktober 82, november 91, december 60. I alt 13.854 besøg i perioden.³²

For den reviderede hjemmeside er der tilgængelig statistik fra marts 2001 til september 2001. Her har det gennemsnitlige antal besøg på hjemmesiden pr. dag set således ud: Marts 251, april 220, maj 256, juni 149, juli 191, august 234, september 260. I alt 47.805 besøg i perioden.³³

Det viser sig således, at Videnscentrets hjemmeside er velbesøgt, og at antallet af besøgende er steget siden revideringen af hjemmesiden i marts 2001. Det skal dog understreges, at der er tale om antal besøg, hvor det ikke kan dokumenteres at være tale om en ny person for hvert nyt besøg.

Videnscentrets statistik specifikt for september måned 2001 viser ligeledes, at de mest besøgte temaer på hjemmesiden i september måned har været: *Temaer* under ét (267 besøg pr. dag) og herunder *Unge* (47 besøg pr. dag), *Alkoholafhængighed* (35 besøg pr. dag), *Familien* (34 besøg pr. dag), og *Behandling* (27 besøg pr. dag). Alkoholstatistik, som først er føjet til hjemmesiden i juli 2001, er ligeledes velbesøgt (112 besøg pr. dag), hvilket kan formodes at hænge sammen med et behov for

³² Videnscenter om Alkohol (2000): *Årsberetning 2000*.

³³ Jf. bilag VII.

faktuel viden, ligesom *Alkoholguiden* og *Fra medierne* også er velbesøgt med henholdsvis 60 og 38 besøg pr. dag.

Ud af Videnscentrets hjemmesidestatistik er det imidlertid ikke muligt at dokumentere, hvilke brugere der ligger bag antallet af besøg, idet det kun er muligt at spore besøgenes IP numre. Ifølge Videnscentret har langt de fleste faste Internet-forbindelser et IP nr. (firmaer, institutioner, mv.), mens privatpersoner næsten altid er koblet op til Internettet via et modem, hvis afsender er fx tele.dk, sonofon.dk, cybercity.dk, mv. En række af de faste forbindelser, som har et IP nr., har også et domænenavn, hvis de fx selv har en hjemmeside. Når Videnscentret således nogle gange kan se, hvem der har besøgt hjemmesiden, er det fordi domænenavn og server er installeret således, at det er servernavnet og ikke IP nr., som viser sig som afsender. Ifølge Videnscentret er det kun de færreste, der har denne opkobling.³⁴ Derfor er det for langt de fleste besøgs vedkommende kun IP. nummeret, som registreres som "fodspor". Af dette udleder Videnscentret, at når de ser på deres brugere, har langt hovedparten et IP nr. i dagtimerne, hvilket skulle indikere, at det drejer sig om en bruger fra en virksomhed, en institution eller tilsvarende. Herudover udleder Videnscentret, at de aften- og nattebesøg, der foretages på hjemmesiden, for en stor dels vedkommende alle ender på tele-, cybercity-, sonofon-, stofanet.dk, mv., hvilket skulle indikere, at der er tale om private besøgende. Ud fra dette konkluderer Videnscentret, at i dagtimerne bliver hjemmesiden primært anvendt fra en arbejdsplads, mens den i højere grad bliver anvendt privat om aftenen.

Teori og Metodecentret har imidlertid måttet konkludere, at man ikke ud fra Videnscentrets statistik har tilstrækkelig belæg for at konkludere, om besøgende primært udgøres af Videnscentrets målgruppe eller skoleelever og privatpersoner. Hertil er statistikken behæftet med for mange usikkerheder og forbehold. Eksempelvis foretages et besøg på Videnscentrets hjemmeside i dagtimerne fra en arbejdspladsopkobling ikke nødvendigvis ud fra en alkoholfaglig bevæggrund, men kan lige såvel foretages ud fra personlige årsager. Teori og Metodecentret har dog valgt at vedlægge Videnscentrets statistik som bilag, idet det i sig selv viser, dels, at hjemmesiden er velbesøgt, og dels at hjemmesiden via sin tilknytning til flere browsere og links har en høj grad af tilgængelighed.³⁵

Udgivelser

En anden vigtig formidlingsaktivitet for Videnscentret er deres udgivelser. Udover udviklingsplan, foldere og andet PR-materiale³⁶ har centret hidtil udgivet en fagbog, to videns-, erfarings- og kortlægnings-publikationer og et kvartals-tidsskrift:

Udgivelser fra 1999 - 2001

- *Alkohol og afhængighed – en psykosocial og neuropsykologisk synsvinkel*. Birgit Trembacz og Lisbeth Juul Hansen, 1999.

³⁴ Det er ifølge Videnscentret kun 5-10 % af besøgene, som sætter "fodspor", jf. bilag VII.

³⁵ Jf. bilag VII.

³⁶ Dette drejer sig om *Udviklingsplan 1999 – 2001*. Videnscenter om Alkohol, folder om Videnscenter om Alkohol, "postkort" om www.alkoholviden.dk / Videnscenter om Alkohol, bogmærke om www.alkoholviden.dk

- Familien og alkohol – fra viden til handling. Erfaringsopsamling fra en konference. Red.: Anne Grene, 2000.
- Alkoholproblemer – En kortlægning af kommunernes indsats, Videnscenter om Alkohol, 2001.³⁷
- *Alkoholviden.dk* – Kvartalsnyt fra Videnscenter om Alkohol. Første udgave udkom marts 2001.

God behandling - i en social sammenhæng

Videnscentret har nedsat en inspirationsgruppe til at komme med forslag til temaer omkring god behandling for senere at udgive en bog om emnet. Centret ønsker gennem bogen at tilføre ny inspiration til fagpersoner, centrale og lokale beslutningstagere, frivillige medarbejdere og andre interesserede. Ifølge VIA er hovedsigtet med bogen at give flere bud på, hvad god behandling kan være, uden at give en facitliste. Opgaven varetages af centerlederen.

Kortlægningsopgaver

Kommuneundersøgelsen³⁸

Videnscentret iværksatte i 2001 en undersøgelse om kommunernes indsats på alkoholområdet. Undersøgelsen blev gennemført i samarbejde med CASA.

Baggrunden for undersøgelsen var dels, at VIA i løbet af 1999 og 2000 modtog henvendelser fra nogle kommuner, som efterlyste et samlet billede af, hvordan kommunerne greb problematikken an. Dels udsprang undersøgelsen af VIA's medarbejders interne diskussioner om den sociale dimension, hvad den indbefattede, og hvilken viden, centret havde om de konkrete lokale tilbud til mennesker med alkoholproblemer. Videnscentret vurderede på den baggrund, at der manglede en sammenhængende viden om, hvilke tiltag og målrettede indsatser, kommunerne har på alkoholområdet, og hvem der samarbejder omkring denne indsats. Videnscentret ønskede således med sin kortlægning dels at tilvejebringe dokumentation på kommunernes indsats på alkoholområdet, dels at sætte øget fokus på området i kommunerne.

Videnscentrets spørgeskemaundersøgelse fokuserede på følgende spørgsmål til kommunerne:

- Var der målsætninger på området
- Var der gennemført undersøgelser af alkoholproblematikken
- Hvor stort er problemet med alkoholmisbrug blandt kommunernes borgere
- Hvilke centrale problemstillinger så de
- Hvor var det koordinerende ansvar placeret

³⁷ I november 2001 er restoplaget af *Alkohol og afhængighed* ca. 158 stk. ud af 1700 eksemplarer (inkl. genoptryk) og restoplaget af *Familien og Alkohol* ca. 350 stk. ud af 2700 eksemplarer (inkl. genoptryk). Til sammenligning var restoplaget i udgangen af 2000 henholdsvis ca. 300 og ca. 400. På et år er der således blevet solgt eller uddelt i alt ca. 192 af de to publikationer.

³⁸ Hvor andet ikke er anført, stammer oplysningerne fra Videnscenter om Alkohol (2001): *Alkoholproblemer – En kortlægning af kommunernes indsats*, Videnscenter om Alkohol.

- Hvorledes kvalificeres personalet
- Har kommunen målrettede tilbud til personer og familier med alkoholmisbrug
- Hvem har ansvaret for tilbuddene³⁹

I pressematerialet for kommuneundersøgelsen opsummerer Videnscentret resultater og hovedtemaer således:

Der peges på problemer med: Personer på offentlig forsørgelse, marginaliserede unge samt almindelige unge med hyppige diskoteksbesøg, børnefamilier, koordinering og prioritering af indsatsen, samarbejde med amtet, herunder amtets tilbud.

Målsætninger i kommunerne drejer sig især om en målrettet indsats og om at opkvalificere organisationen. 1/3 har målsætninger på området eller overvejer at formulere det.

Undersøgelser: 8 ud af 10 kommuner hverken har eller overvejer at gennemføre en undersøgelse af alkoholproblematikken.

Ansvaret for alkoholområdet er i 1/3 af kommunerne placeret hos fx en medarbejder eller i et team.

Kvalificering af medarbejderne til alkoholområdet sker i ca. halvdelen af kommunerne.

Aktivisering: 25 % har målrettede tilbud.

Støtteordninger har ca. 1/3 af kommunerne. Især væresteder og støtte-kontaktpersoner.

Botilbud: Ca. 20 % har særligt botilbud, især bofællesskab.

Familier: Over halvdelen har anbragt børn uden for hjemmet pga. alkohol. Ca. 1/3 har tilbud til familier med alkoholproblemer.

Behandlingstilbud: Knap halvdelen af kommunen tilbyder behandling efter anden lovgivning.

Sammenfatning:

Generelt har store og større kommuner flere aktiviteter. Dog har de største kommuner ikke specifikke målsætninger eller gennemført undersøgelser og i mindre omfang placeret ansvaret. Især mellemstore og større kommuner opkvalificerer medarbejderne på området. Især store kommuner har målrettet aktivisering og botilbud, mens især større kommuner har støtteordninger. Tilbud til børnefamilier er jævnt fordelt, og der ses ikke sammenhæng med kommunestørrelse. Også forskellige behandlingstilbud er jævnt fordelt. 38 kommuner har tilsyneladende ingen aktiviteter på området, mens 187 har 1 eller flere. Indsatsen er således spredt ud. I snit har kommunerne 3,3 aktiviteter. Jo flere generelle aktiviteter, jo flere tilbud.

Anbefalinger:

Alkoholindsatsen i kommunerne er under udvikling, og der skal sættes skub i udviklingen. Der skal udbygges et stærkere samarbejde mellem amternes behandlingstilbud og den lokale kommunale indsats. Der skal udbygges en videns- og erfaringsudveksling kommunerne imellem, hvor de gensidigt kan inspirere hinanden til at komme videre med udbygningen af indsatsen.⁴⁰

³⁹ Videnscenter om Alkohol (2001): *Alkoholproblemer – En kortlægning af kommunernes indsats*, p. 11.

⁴⁰ Jf. bilag VI.

Videnscentret har på baggrund af kortlægningen opstartet det opfølgende arbejde med at udarbejde forslag til, hvorledes resultaterne kan formidles til kommunerne og indgå i samarbejdet mellem kommuner, amter, styrelser og den frivillige indsats på området.

Det er Videnscentrets mål, at resultatet af kommuneundersøgelsen:

- Skal indgå i Videnscentrets Alkoholguide til videreformidling.
- Pege på yderligere undersøgelsesbehov.
- Bidrage til den lokale og regionale debat om indsatsen på området.
- Bidrage til en efterfølgende videns- og erfaringsopsamling om samarbejde og koordination (år 2001/2002).
- Bidrage til metodeudvikling på området.
- Bidrage til inspirationsmaterialer/idékataloger.
- Indgå i udvalgene under Sundhedsministeriets og Amtsrådsforeningens udredning af indsatsen på alkoholområdet.⁴¹

Kommuneundersøgelsen varetages i overvejende grad af centrets alkoholfaglige medarbejder/koordinator i samarbejde med centerlederen og den anden alkoholfaglige medarbejder.

Ældre og alkohol

I samarbejde med Videnscenter på Ældreområdet og Ældremobiliseringen har VIA iværksat en undersøgelse, der i første omgang skulle afdække omfanget af ældres brug af alkohol og i givet fald, hvorvidt omfanget udgør et problem for de ældre selv og deres nærmeste omgivelser. Afhængigt af problemets omfang og karakter er det hensigten at udgive nogle informationsmaterialer, som kan anvendes af fagpersoner og andre personer med kontakt til ældre. VIA har indtil videre udarbejdet et mindre notat med en oversigt over eksisterende og manglende viden på området. Notatet er tilgængeligt på hjemmesiden. Videnscentret vil herefter formodentligt sammen med Ældremobiliseringen og Videnscenter på Ældreområdet udarbejde en pjece til bestemte målgrupper omkring oplysning om emnet. Der er ligeledes tanker om at lade eksperter på området udarbejde en publikation svarende til centrets udgivelse om Alkohol og afhængighed. Opgaven varetages i overvejende grad af centerlederen.

Udviklingshæmmede og alkohol

Formidlingscenter Øst har i samarbejde med Videnscentret foretaget en undersøgelse om udviklingshæmmede og alkohol. Socialministeriet og Videnscentret har videregivet oplysningerne til SUM-udvalget⁴² og opfordret udvalget til at inddrage problematikken i deres redegørelse. Status er, at VIA, Socialministeriet, Formidlingscenter Øst og evt. foreningen LEV nu samarbejder om at arrangere en konference om resultaterne af undersøgelsen for såvel behandlingssystemet som kommunerne. Opgaven varetages af centerlederen.

⁴¹ Jf. bilag VI.

⁴² Jf. side 30.

Gravide misbrugere

Centret påbegyndte i 2000 en afdækning af indsatsen i forhold til den gravide familie. Af ressourcemæssige årsager er opgaven stillet i bero. Dog har VIA i stedet forsøgt at inddrage aspektet i sin kommuneundersøgelse.

Formidlingskonference

Videnscentret afholdt i marts 2000 sin første og foreløbigt eneste konference om Familien og Alkohol. VIA valgte at sætte fokus på netop dette tema på baggrund af den støt stigende forståelse for, at alkoholmisbrug ikke alene berører den person, der drikker, men også familien og omgivelserne. VIA's formål med konferencen var at bringe viden og erfaringer sammen fra fagfolk og andre interesserede fra stat, amter og kommuner samt frivillige og private sociale organisationer. Centret tilstræbte et helhedssyn på temaet med oplæg bl.a. om familiebehandling, børn i misbrugsfamilier, voksne børn af alkoholikere, alkoholmisbrugeren selv, forebyggelse i boligområder, gravide misbrugere og unges alkoholvaner. Konferencen havde ca. 180 deltagere.

På baggrund af konferencen udgav centret publikationen *Familien og Alkohol – fra viden til handling*, som opsamlede erfaringerne fremlagt på konferencen. Planlægningen og afholdelsen af konferencen involverede samtlige af centrets medarbejdere.

Undervisning, samarbejde & netværksdannelse

Videnscentret har både stået som (med-)arrangør af og underviser på to kursusforløb for forskellige fag- og frontpersoner.

Alkoholfagligt kursus for herbergspersonale

VIA arrangerede og underviste på et alkoholfagligt kursus for herbergspersonalet på tre herberger i Storkøbenhavn, Overførstergården, Lindevang og Blå Kors, Taastrup. Kurset påbegyndtes i 1999 og afsluttedes i starten af 2000. Opgaven blev varetaget i et samarbejde mellem centerlederen og den ene alkoholfaglige medarbejder.

Alkoholfagligt kursus for beboerrådgivere

I november 2000 arrangerede Videnscentret et alkoholfagligt kursus for 20 beboerrådgivere i samarbejde med Sundhedsstyrelsen og Boligselskabernes Landsforening. Formålet med kurset var at styrke indsatsen mod alkoholmisbrug i boligområderne ved at formidle relevant viden og erfaringer omkring alkoholproblematikken til beboerrådgivere samt ved at styrke samarbejdet og interessen for dannelse af lokale netværk. Endelig var formålet at medvirke til, at kursusedtagerne kan videreforme ideer til indsatser blandt kollegaer inden for det boligsociale område. Kurset bestod af et tredages kursus med vekselvirkning mellem undervisning, erfaringsudveksling og debat. Umiddelbart efter kurset foretog Videnscentret en mundtlig og skriftlig evaluering, som viste bred tilfredshed. Opgaven blev varetaget i et samarbejde mellem centrets alkoholfaglige medarbejdere og centerlederen. Dele af undervisningen blev varetaget af eksterne fagpersoner.

Fora for faggrupper

Efter henvendelse fra en arbejdsgruppe af amtslige centerledere, tog Videnscentret initiativ til at samle samtlige amtslige centerledere inden for alkoholbehandling på et to-dages seminar for drøftelse af etablering af centerleder forum. Seminaret resulterede i, at centerlederne enedes om at opstarte Fagligt Forum for centerledere. Videnscentret var behjælpelig med koordination og ressourcer for de indledende møder. Fagligt Forum diskuterer blandt andet muligheden for udveksling af erfaringer og metoder samt koordination og opprioritering af efteruddannelse af amtslige alkoholbehandlere. Efter den indledende ”hjælpende hånd” har VIA overladt netværket til centerlederne. Opgaven blev varetaget af centerlederen og den alkoholfaglige medarbejder/koordinator.

VIA har herudover haft et kortere samarbejde med socialrådgiverforeningens faggruppe omkring misbrug med henblik på en artikelrække i fagbladet Socialrådgiveren.

Deltagelse i netværk

SUM-udvalgene

Sundhedsministeriet og Amtsrådsforeningen har i fællesskab besluttet at igangsætte en udredning af behandlingsindsatsen på alkoholområdet. Målet er at kortlægge den eksisterende indsats inden for behandling og efterbehandling af alkoholmisbrug samt sammenhængen mellem behandling, efterbehandling og forebyggelse på alkoholområdet.

Der er til udredningsarbejdet nedsat to projektgrupper.⁴³ Den ene er forankret i Sundhedsministeriet og skal kortlægge omfanget af alkoholmisbrug, målgrupper for behandling, mv. Den anden projektgruppe er forankret i Amtsrådsforeningen og har til opgave at kortlægge den eksisterende indsats inden for alkoholbehandling og efterbehandling samt tilgrænsende forebyggelsesforanstaltninger. Det er målsætningen, at de to projektgrupper i foråret 2002 kommer med en redegørelse – en status – for området. Redegørelsen skal blandt andet komme med forslag til, hvilke tiltag det vil være hensigtsmæssigt at iværksætte på alkoholområdet inden for de næste ti år med henblik på at få afstemt indsatsen med problemets omfang.

Videnscentret deltager i SUM-udvalgene, repræsenteret ved centerlederen.

Boligsocial netværksgruppe

Den alkoholfaglige medarbejder/koordinator i Videnscentret deltager ligeledes i en boligsocial netværksgruppe med fokus på alkohol i boligområder, som er opstået efter initiativ fra en kommune. Gruppen består af repræsentanter fra kommuner, beboerrådgivere og boligsociale projekter. I gruppen udveksles erfaringer fra beboerrådgiveres og kommuners arbejde med alkoholproblemer. Videnscentret bidrager med mere generelle eksempler på initiativer eller projekter inden for det boligsociale område. VIA forventer ligeledes, at kommuneundersøgelsen kan give interessante resultater og oplysninger for netværksgruppen.

⁴³Projektgrupperne bliver i daglig tale kaldt for SUM-udvalget. Således kan udredningsarbejdet og projektgrupperne andre steder i rapporten blive omtalt med dette navn.

Den offentlige alkoholdebat

Videnscentret har siden opstarten deltaget i den offentlige alkoholdebat på flere planer. Dels har lederen udarbejdet mindre artikler og indlæg til dags- og fagpressen. Dels har lederen og medarbejderne deltaget i interview i dags- og fagpressen, blandt andet et temanummer i Boligselskabernes Landsforbunds Fagblad om alkoholproblematikker i beboelsesområder samt alkoholfaglige kurser for beboerrådgivere. Dels har lederen via en kontakt til Ritzau fået nyhedsnotitser, indlæg og artikler offentliggjort i dagspressen.⁴⁴ Ligeledes er begge centrets publikationer blevet anmeldt eller omtalt i fagpresse og tidsskrifter.⁴⁵ Herudover har der været et eksempel på et samarbejde mellem Videnscentret og en faggruppe af socialrådgivere i behandlingsarbejde om et temanummer i Socialrådgiveren om familien og alkohol. Endelig har Videnscentret fungeret som leverandør af baggrundsviden til journalister i forskellige medier, herunder blandt andet Lægens Bord og Indblik.

Ifølge lederen og medarbejderne modtager VIA i stigende grad henvendelser fra journalister. Det drejer sig såvel om journalister for dags- og fagpressen som TV. I perioder, som for eksempel Uge 40, modtager medarbejderne flere gange om ugen forespørgsler om baggrundsviden til artikler og radio/TV-udsendelser. Lederen fremhæver denne opgave både som tidskrævende og vigtig, idet den dels er med til at sætte fokus på forskellige alkoholproblematikker, dels er med til at synliggøre Videnscentret i offentligheden.

Vidensformidling

Videnscentrets medarbejdere modtager dagligt henvendelser fra målgruppen om hjælp til indhentning af viden, til søgning af litteratur, etc. Herudover modtager medarbejderne også dagligt henvendelser fra dels skolelever, dels privatpersoner med alkoholproblemer eller pårørende, hvor de enten giver personlig rådgivning eller henviser til den rette instans.

VIA's henvendelsesstatistik⁴⁶

VIA besluttede i slutningen af år 2000 at lave en mere systematisk registrering af henvendelser. En række henvendelser registreres dog fortsat ikke, idet de drejer sig om fx materialer fra VIA, oplagte viderehenvisninger eller søgninger i litteraturløbsdatabasen. Ligeledes har medarbejderen endnu ikke fået gjort registreringen til en rutine, hvorfor registreringen ikke er fyldestgørende. Således er henvendelsesstatistikken behæftet med forbehold.

I oktober kvartal 2000 er registreret 66 henvendelser. Næsten samtlige af disse henvendelser er besvaret skriftligt.

⁴⁴ Et eksempel på en artikel, der er blevet offentliggjort i samarbejde mellem lederen og en kontakt i Ritzaus Bureau findes i bilag IX.

⁴⁵ En oversigt over eksempler på artikler og indlæg i pressen fra september 1998 til og med juli 2001 findes i bilag VIII.

⁴⁶ Henvendelsesstatistikken for 2000 er hentet fra Videnscenter om Alkohol (2000): *Årsberetning 2000*. Henvendelsesstatistikken for 2001 har TMC udarbejdet ud fra Videnscentrets ubearbejdede registreringer.

Henvendelserne fordeler sig således:

- 55 % kom fra studerende (universitet, lærer- og pædagogseminarer, sygeplejerskoler, journalisthøjskole) og skoleelever
- 32 % kom fra fagfolk (behandlere, misbrugskonsulenter mv.). Her kan henvendelserne dreje sig om statistiske oplysninger, alkoholfaglige kurser, kostsammensætning til alkoholmisbrugere, mm.)
- 9 % kom fra personer, der har nær kontakt til folk med alkoholproblemer (pårørende, arbejdsgiver eller kollega). Spørgsmålene går ofte på muligheder for hjælp, hvor man henvender sig, hvordan man forholder sig til en kollega mm.
- De sidste 4 % kan ikke ud fra registreringen placeres

For 2001, fra januar til midt august, er i alt registreret 167 henvendelser, som fordeler sig således:

- 26 % kom fra studerende og skoleelever
- 52 % kom fra fagfolk
- 17 % kom fra pårørende/privatpersoner
- 4 % kan ikke placeres ud fra registreringen

Det kan således ses, at andelen af henvendelser fra studerende og skoleelever er faldet, mens andelen af henvendelser fra både fagfolk og pårørende er steget.

Herudover rejses dels en del spørgsmål som led i centrets almindelige kontakt til samarbejdspartnere og netværk, dels bidrager VIA med informationer til fx SUM-udvalget.

Endelig deltager medarbejderne, i videst udstrækning lederen, som eksempelvis paneldeltagere eller oplægsholdere på faglige møder, konferencer og andet.

3. Videnscentrets etablering

Interviewene med Videnscentrets medarbejdere og leder viser, at i deres selvforståelse som videnscenter, har opstarten stor fylde og tyngde. Videnscentrets opstart var en lang og diffus proces for dem. Målsætningerne var endnu ikke på plads, og det oprindelige brede sigte med centret - projektetablering, undervisning og rådgivning - betød, at centrets profil var uklar at håndtere i praksis.

En af de medarbejdere, der blev ansat ca. et halvt år inde i opstartsfasen, karakteriserer Videnscentret i opstarten som et ”vadested”:

” ... da jeg blev ansat, fik jeg at vide, at der ikke nødvendigvis skulle være en bibliotekar, og der skulle ikke nødvendigvis være et bibliotek, og der skulle ikke nødvendigvis være en litteraturlibrary. Så det var ligesom en anden vision, end centret egentlig har i dag. Jeg kan se, at dem, der har været der før mig (...) arbejdede på forskellige papirer om strategier. Hvad kunne man formidle, og hvad kunne man gøre, og det blev skrottet hele tiden. Hvor jeg kan se i bakspejlet, at det var sådan et vadested. Der var en bestyrelsesformand, der ikke skulle være der i længden, bestyrelsen var ikke endeligt sammensat, og der var heller ikke en centerleder. (...) Det startede jo helt bagvendt.”⁴⁷

Ligeledes var medarbejderne og lederen i opstarten meget opmærksomme på, at det brede sigte, som bemærkningerne i lovgivningen åbnede op for, og som initiativtagerne i starten søgte at fylde ud, stødte mod grænsefladerne til andre aktører og instanser på alkoholområdet.

Da den nuværende bestyrelsesformand tiltrådte pr. 1. januar 1999 var der stort set ikke bygget et center op. Centret bestod af nogle af de personer, der havde været med i et forarbejde for at få VIA op at stå. Lokalerne var fundet, og der var løst ansat personale. Således blev bestyrelsesformandens primære opgave fra start at få opbygget centret, få bestyrelsen til at fungere, og ikke mindst få ansat en leder, der kunne løfte opgaven.

Bestyrelsesformanden fornemmede i starten, at nogle af initiativtagerne til VIA, som stadig sad i bestyrelsen var skuffede over, at det ikke var en repræsentant for de frivillige, der blev udpeget som formand. Ifølge bestyrelsesformanden var det imidlertid vigtigt for Socialministeriet og bestyrelsesformanden, at VIA fik en bestyrelse, der forsøgte at skabe bredde og balance.

I takt med, at Socialministeriet blev involveret i centrets etablering, at bestyrelsen blev endeligt sammensat med en bestyrelsesformand, og at den egentlige centerleder blev ansat, blev det oprindelige sigte revideret. Dette betød, at medarbejderne og lederen kunne begynde at finde en retning i deres arbejde.⁴⁸

De endelige vedtægter for Videnscentret blev først godkendt på et bestyrelsesmøde i april 1999, tre kvart år efter, at der var blevet givet bevilling, og centret havde fungeret. Herefter påbegyndte lede-

⁴⁷ Medarbejder, VIA.

⁴⁸ For en enkelt medarbejders vedkommende var det dog fagligt og personligt ”en streg i regningen”, eftersom vedkommende var ansat netop på baggrund af sine kompetencer inden for pædagogik, kursusmageri og projektetablering. På den baggrund valgte vedkommende at gå på deltid.

ren og medarbejderne en mere langsigtet planlægning og diskussion af vedtægterne. Hvad betød vedtægterne? Hvad var centrets opgaver? Og hvordan udmøntede de sig i praksis? Centerlederen startede op med at udarbejde en udviklingsplan for centret, hvor de to alkoholfaglige medarbejdere og lederen diskutererede vedtægterne igennem og udarbejdede udkast til udviklingsplan til bestyrelsen. Udviklingsplanen blev godkendt af en enig bestyrelse, som udtrykte tilfredshed med den linie, medarbejderne og lederen havde tegnet for centret. Samtidig lå der et stort stykke arbejde i at få centret på plads rent bogstaveligt. Flere af medarbejderne karakteriserer denne fase som ”*etableringsfasen*”. En fase, der tilsyneladende har bredt sig over lang tid, fordi centret endnu ikke var hensigtsmæssigt etableret med basale ting som tekniske arbejdspladser, telefonlinier, netværksopkobling, etc.

Lederen karakteriserer opstarten som en lang proces, hvor det handlede om at gøre sig fri af de bånd, der lå til de oprindelige tanker og initiativer bag centret. Det har tydeligvis været vanskeligt i starten at holde en balance i forhold til initiativtagernes og bestyrelsesmedlemmernes forskellige interesser. Nogle så ifølge lederen stadig Videnscentret som et projektkontor, andre som deres ”*forlængede arm*”, og andre markerede grænser i forhold til de områder, deres bagland opererer inden for. Især samarbejdet med og afgrænsningen op imod de frivillige organisationer og Sundhedsstyrelsen var en balanceakt for en ny leder. Lederen giver således udtryk for, at han har haft svært ved at gennemskue og håndtere spillet med de forskellige interesser i bestyrelsen. Det blev på et tidligt tidspunkt tydeligt for ham, at hvis Videnscentret ikke markerede klart, at de var uafhængige af de oprindelige tanker og tilhørsforhold, ville det kunne skabe barrierer over for andre aktører på alkoholområdet.

Lederen mener selv, at Videnscentret og dets medarbejdere er kommet langt siden opstarten, at de har markeret klart og sagt fra over for nogle stærke interesser og derfor er blevet mere afklarede og afslappede i forhold til deres ståsted. Lederen forsøger at udmelde en tydelig interesse for de forskellige interessenters projekter og initiativer, men melder nu samtidig mere entydigt ud, at det er ham og medarbejderne, der ”*bestemmer farten*” - at Videnscentret ikke er ”*nogens*” projektkontor.

Flere af medarbejderne og lederen fornemmede en frustration hos initiativtagerne og deres bagland i takt med, at Videnscentret udviklede sig efter en anden tangent, end de havde ønsket. Lederen fremhæver, at han har haft stor støtte i bestyrelsesformanden, som har en klar interesse i at afbalancere de forskellige interesser i bestyrelsen.

Interviewene med målgrupperepræsentanterne viser tydeligt, at VIA's opstart også har virket forvirrende udadtil, og at Videnscentret i en vis udstrækning stadig associeres til sin oprindelige tilknytning og tankegang. Størsteparten af de interviewpersoner, som har haft kendskab til VIA i opstarten, er skeptiske over for den måde, centrets blev startet op på, og den sammenhæng, det fik til bestemte interessenter og interesseorganisationer. En del af disse interviewpersoner mener, at VIA stadig har for stor tilknytning til og endnu ikke har markeret at være fri af sit oprindelige bagland. Andre mener, at det virker som om, at centret er kommet fri af de oprindelige tanker. Endelig er der en gruppe af interviewpersoner, som mener, at behovet for et Videnscenter burde have været afdækket, inden centret blev etableret. Efter deres mening ville det have givet centret en større grad af troværdighed og en mindre uklar rolle og profil.

En af interviewpersonerne, som repræsenterer privat behandling, kendte til VIA helt fra opstartsfasen og var meget forvirret over den måde, VIA blev startet op på. Hans opfattelse af et videnscenter var, at det skulle være et sted, hvor man samlede:

”... en forfærdelig masse viden, som man derefter bestræbte sig på at formidle, og at man også i et vist omfang kunne bidrage til undersøgelser, der kunne producere viden, eller forskning, som kunne inspirere”.⁴⁹

Men interviewpersonen oplevede det som om, at initiativtagerne havde andre planer med VIA. Han siger:

”Det virkede faktisk i begyndelsen som om, man var mest interesseret i at opsamle noget viden, så man selv kunne sætte projekter i værk. Og så kunne en eller anden administrator, som havde tilknytning til det, tjene nogle penge på at administrere det. At de gik ind og blev aktør på linje med Blå Kors eller IOGT, eller hvem ved jeg, og blev i virkeligheden en slags konkurrent til det. Det er en fuldstændig forfejlet placering af et videnscenter, som ligesom skal svæve lidt oven over det hele og ikke have direkte interesser ind i aktivt projektarbejde, behandling, forebyggelse, eller hvad det nu måtte være. Det var meget vanskeligt for mig at se, at det ikke var det, de vægtede mest.”⁵⁰

Som eksempel på denne i hans øjne skæve prioritering fremhæver interviewpersonen, at VIA i starten ikke kunne afsætte midler til at abonnere på de væsentligste tidsskrifter på alkoholområdet og i stedet brugte tid på at udvikle projekter med en lokal kommune. Interviewpersonen bed mærke i, at VIA varetog administrationen af projekter, hvilket efter hans mening skabte forvirring om VIA's rolle:

”Det virkede som om, de ikke havde forstået rollen. Hvad jeg i hvert fald synes, at rollen for et videnscenter skulle være.”⁵¹

I tiden før den nye bestyrelsen og centerleder blev VIA ligeledes, ifølge interviewpersonen, præsenteret som om, at det skulle være en ”alkoholpolitisk vagthund”:

”Det er efter min mening også en forfejlet opfattelse af, hvad et videnscenter, betalt af Socialministeriet, skal være. Det kan afholdsbevægelsen være. De kan være en alkoholpolitisk vagthund. Det har de 100 års erfaring med. Men et videnscenter har ikke den opgave efter min mening.”⁵²

I interviewpersonens øjne gik der et par år med forvirring. Da lederen blev ansat, og der blev foretaget ændringer i bestyrelsen, så det ud som om, at det nu begyndte at blive et ”rigtigt videnscenter”:

”Det var også derfor, man kunne få de der paradoksale situationer, hvor de begyndte at snakke om, at de jo nu lige skulle starte op. Efter to år! Men det skulle de i virkeligheden, fordi de skulle ligesom lægge de der klummer fra starten bag sig.”⁵³

⁴⁹ Privat behandling.

⁵⁰ Privat behandling.

⁵¹ Privat behandling.

⁵² Privat behandling.

⁵³ Privat behandling.

Interviewene tyder på, at flere af parterne på alkoholområdet har forsøgt at være imødekommende over for VIA og vise interesse for samarbejde, men på grund af den forvirrede start og den uklare rolle, var det vanskeligt at forblive åben over for initiativet:

”... det var fantastisk svært at se, hvad meningen overhovedet skulle være med det – hvad målet var med de der ting. Og det virkede højst besynderligt på mig, når man var aldeles uinteresset i at indsamle den viden.”⁵⁴

Den uklare rolle, den manglende vidensindsamling og de små projekter, VIA i starten involverede sig i, bevirkede således, at flere af interviewpersonerne opfattede centret som uvederhæftigt og utroværdigt. Flere af interviewpersonerne giver dog udtryk for, at VIA ”har fået bugt med” de uklarheder, der dominerede i starten. Efter at den nye leder kom til, og bibliotekaren blev ansat, er der blevet slået en streg henover den skæve start. En interviewperson understreger, at han ikke længere ser på VIA, som han gjorde i starten:

”Sådan som jeg oplever dem nu, så er de et rigtigt videnscenter. Så er de ikke det der fordækte projekt med administrator-pjat.”⁵⁵

Flere af interviewpersonerne blev inviteret med til et af de indledende møder, som KIC arrangerede som forarbejde til VIA, sammen med en del andre repræsentanter fra alkoholområdet. En af interviewpersonerne husker, at der blev fremført megen kritik og skepsis ved mødet over, om Videnscentret ville have en for stærk tilknytning til en bestemt måde at anskue alkoholproblematikken på:

”... der var der meget kritik ved det møde over, at afholdsbevægelsen var så synlig, når man ville lave sådan et landsdækkende videnscenter. Fordi man var bange for, at det fik en slagside, og også bange for, at det ikke ville få tilstrækkelig pondus hos dem, der egentlig skulle bruge det. Fordi man hele tiden tænkte, at de var fedtet ind i afholdsbevægelsen. Og det var vigtigt, når vi endelig skulle have sådan et mere centralt og landsdækkende organ, at vi så også kunne trække noget ekspertise og ikke biast ekspertise, men noget, som var rimeligt rent.”⁵⁶

Andre aktører og samarbejdspartnere på alkoholområdet var ikke bekendt med, at der var tanker om oprettelse af et videnscenter. Et tidligere bestyrelsesmedlem, som repræsenterede Sundhedsministeriet, giver udtryk for, at beslutningen og bevillingen til Videnscentret blev truffet uden om Sundhedsministeriet. Da interviewpersonen blev udpeget til at repræsentere Sundhedsministeriet i Videnscentrets bestyrelse, blev det vigtigt for interviewpersonen at arbejde for en klar afgrænsning af Videnscentrets rolle og kompetencer i forhold til Sundhedsstyrelsen. Dels for at undgå grænsestridigheder mellem Videnscentret og Sundhedsstyrelsen, dels for at undgå uklarheder udadtil i forhold til en fælles målgruppe.

⁵⁴ Privat behandling.

⁵⁵ Privat behandling.

⁵⁶ Amtslig forebyggelse.

Interviewpersonen siger:

”Og derfor vil jeg ikke lægge skjul på, at for mig gjaldt det om at få lavet en så klar grænse, som man nu kan, for hvad Videnscentret skulle lave, og hvad Sundhedsstyrelsen skulle lave. Sådan så man ikke fik nogen kompetencestridigheder, og det ikke blev totalt uklart for omverdenen, hvor man lavede hvad.”⁵⁷

Interviewpersonen fornemmer dog, at det har rettet op på nogle af centrets formelle uklarheder, at Socialministeriet lagde vægt på at etablere centret som et egentligt videnscenter efter en formel administrationsinstruks, så VIA ikke blev centreret omkring en bestemt personkreds. Samtidig fornemmede interviewpersonen imidlertid, at initiativtagerne til centret havde svært ved at omstille sig til den profil og det fokus, VIA fik, efter at Socialministeriet formelt tog over. I hendes øjne kom det til at betyde, at centret i længere tid end ventet virkede søgende efter at finde sit ståsted.

Flere af interviewpersonerne giver på samme måde udtryk for, at for deres baglande var det svært at se et legitimerende bagvedliggende behov for etableringen af Videnscentret. For de af interviewpersonerne, som ikke kender til historikken bag VIA, er det svært at finde begrundelse for, hvorfor Socialministeriet bevilger penge til centret uden at afdække behovet. Ligeledes undrer det en del af interviewpersonerne, hvorfor Socialministeriet ønsker at placere endnu en instans på alkoholområdet, i stedet for at styrke de allerede etablerede. En del af denne gruppe af interviewpersoner giver således udtryk for, at VIA's opstart virkede utroværdig og bagvendt, fordi man ikke indledningsvist afdækkede behovet for et center og derefter, hvis der viste sig et behov, opbyggede centret med det fokus, behovet viste.

En interviewperson siger:

”Så er det så, at Videnscentret bliver etableret. Det er Socialministeriet, der etablerer det. Hvorfor de gør det, det må guderne vide. Vi er nok principielt imod – i hvert fald med det set-up – hvor man lægger en parallel organisation midt i det hele, som så på en eller anden måde skal finde sig selv.”⁵⁸

Det tyder på, at de interviewpersoner, der repræsenterer allerede etablerede centrale instanser på alkoholområdet som Sundhedsstyrelsen og Amtsrådsforeningen, udviser en principiel skepsis over for historikken bag og forløbet af Videnscentrets etablering. De mener, at man burde have afsøgt de ressourcer, den viden og de erfaringer, som de etablerede instanser repræsenterer, forud for at have bevilget satspuljemidler til et videnscenter. Endelig mener de ikke at kunne se, at der forud for etableringen af Videnscentret lå et egentligt behov, der legitimerede bevillingen. Det tyder således på, at en del af skepsissen over for centrets etablering bunder i en principiel holdning til den struktur og metode, centret repræsenterer.⁵⁹

⁵⁷ Sundhedsministeriet/Sundhedsstyrelsen

⁵⁸ Amtsrådsforeningen.

⁵⁹ Denne synsvinkel uddybes nærmere i kapitel 5. Samtidig møder repræsentanterne for disse instanser dog Videnscentret med pragmatisk samarbejdsvilje og interesse for en højere grad af koordination og systematik.

Men også blandt interviewpersoner, som ikke repræsenterer disse centrale instanser, udtrykkes en vis skepsis over for Videnscentrets oprindelige tilknytning og etablering. Det må således formodes, at det ikke blot er de etablerede centrale instanser på området, der har haft eller stadig har et principielt skeptisk syn på Videnscentrets opstart og tilknytning, men også andre dele af målgruppen.

4. Den sociale dimension

”Den sociale dimension” er et begreb, som Videnscentrets medarbejdere løbende har forsøgt at definere og gøre operationaliserbart. I starten var medarbejderne usikre på betydningen af begrebet i deres arbejde, og hvad det konkret indbefattede. Medarbejderne brugte begrebet i deres skriftlige formidling, når de skrev ”med vægt på den sociale dimension”, uden at kende til den praktiske betydning af hverken begrebet eller fokuseringen. Ifølge medarbejderne blev begrebet ikke diskuteret i bestyrelsen. Centret fik heller ingen præcisering fra Socialministeriet, hvilket undrede dem, da de opfattede fokuseringen som Socialministeriets afgrænsning i forhold til Sundhedsstyrelsens faglige fokus.

En medarbejder siger:

”Jeg kan huske, at jeg engang kom til at stille spørgsmålet: ”Hvad er den sociale dimension egentlig”? Og vi havde ikke sådan rigtigt fået snakket om det. Og jeg ved ikke, hvordan det er blevet ... jo, jeg ved godt, hvordan det er blevet indføjet, fordi vi hører under Socialministeriet ... men der har vi været lidt famlende i perioder, synes jeg.”⁶⁰

En medarbejder giver udtryk for, at hun finder det svært i praksis at forholde sig udelukkende til den sociale dimension i misbrug. Specielt hvad angår arbejdet med hjemmesiden:

”Jeg tænker ikke i det jeg laver, specielt ikke hjemmesiden ... så er det ikke kun den sociale dimension. Fordi vi også kan se på de henvendelser, vi får, og vi kan se på brugen af hjemmesiden, at der også er andre områder. Fordi hvordan tænker vi den sociale dimension ind hele tiden? Betyder det, at vi ikke kan svare på spørgsmål om, hvor meget bliver der drukket og hvorfor? Og sådan kan man jo ikke lave en hårfin skillelinie.”⁶¹

Det fremgår af interviewene med medarbejderne, at det ikke var før sommeren 2000, at de begyndte at få mere praktisk hold på den sociale dimensions betydning for deres faglige fokus. Indtil da havde de håndteret begrebet ved at sige, at centret ikke havde en lægelig, klinisk fokusering, og at ”resten hørte under det sociale”. Da medarbejderne først begyndte at diskutere begrebet dybere, fandt de frem til, at den sociale dimension især måtte indbefatte den kommunale indgangsvinkel til misbrugsproblematikker, idet denne indsats efter deres mening måtte ligge tæt på det enkelte menneskes hverdagsliv. En af medarbejderne begyndte at orientere sig i forhold til, hvad der lå af lokal viden og erfaringer på området, og hvilke konkrete initiativer, kommunerne havde iværksat. Hun stødte på flere forskellige eksempler på lokale initiativer, blandt andet opgangsfællesskaber med støtte-kontaktpersoner i forbindelse med alkoholmisbrug, men stødte i lige så høj grad på, hvor forskelligt alkoholproblematikken blev grebet an i kommunerne, og at der flere steder ingen tiltag var. Dette arbejde dannede ikke kun baggrund for den senere kommuneundersøgelse, men bevirkede samtidig, at medarbejderne fik en fornemmelse af at nærme sig en forståelse af den sociale dimension som:

⁶⁰ Medarbejder, VIA.

⁶¹ Medarbejder, VIA.

”noget af alt det her, der foregik ude i landskabet og kommunerne, altså uden for egentlig behandling på et behandlingssted, men som støtten op omkring dem (alkoholmisbrugerne, red.). Men hvor der også ligger noget behandling et eller andet sted. Eller kan gøre det.”⁶²

Bestyrelsesformanden giver på samme måde udtryk for, at det har været noget af en kunst at indkredse betydningen af Videnscentrets faglige fokusering. Det har i hendes øjne været en lang og svær proces at få hold på den praktiske betydning af den sociale dimension, og hun mener, at VIA først nu for alvor begynder at leve op til fokuseringen i praksis. Bestyrelsesformanden vedkender dog, at det til stadighed er svært at se, hvad VIA's rolle kan være i forhold til den sociale dimension. Således er det for bestyrelsesformandens vedkommende den helhedsorienterede indsats, der er i højsædet, og hun ser det som VIA's rolle at få den dimension gjort mere synlig.

Bestyrelsesformanden forholder sig også til, at det er vanskeligt at få hold på den sociale dimension som ”dokumenterbar viden”, men at den ”bløde, skjulte viden” også kan systematiseres og formidles til fagfolk. Bestyrelsesformanden mener ligeledes, at den sociale dimension er med til at legitimere behovet for VIA.

Det fremgår af interviewene med målgrupperepræsentanterne, at det ikke er lige logisk for alle, at Videnscentret har den sociale dimension som fagligt fokus. Størstedelen af interviewpersonerne giver udtryk for, at de finder fokuseringen kunstig og uhåndterbar, mens en mindre del af interviewpersonerne kan se formålet i at fokusere på den sociale dimension som modvægt til det sundhedsfaglige fokus, som efter deres mening fylder for meget på alkoholområdet.⁶³

En del af interviewpersonerne indikerer, at i deres øjne er den eneste grund til, at den sociale dimension blev indarbejdet i Videnscentrets formål, en form for taktik, fordi midlerne til centret kom fra Socialministeriet.

En interviewperson siger eksempelvis:

”Ja, det siger de jo hele tiden, og de emner, de interesserer sig for, er jo heller ikke just hjernens funktion, eller om dette eller hint medikament virker værre eller bedre. Så det synes jeg ligger implicit i det, de gør. Og det tænker man vel også, fordi de udspringer af et socialministerielt initiativ.”⁶⁴

Efter interviewpersonens mening betyder centrets fokusering dog, at han ved, hvilken viden, han kan forvente at hente fra centret. Han tænker således ikke på VIA som et sted, hvor han ville kunne hente viden om eksempelvis klinisk psykiatri eller medicinmisbrug, hvorimod han, hvis han fx skulle undersøge et emne som hjemløse alkoholikere, ville henvende sig til VIA.

⁶² Medarbejder, VIA.

⁶³ Der er en tendens til, at de interviewpersoner, der kender til centrets historik og oprindelige fokus, finder skillelinien unaturlig, og begrundes den med, at Socialministeriets fokus på et sent tidspunkt skulle arbejdes ind i centrets vedtægter, mens de interviewpersoner, der ikke kender til centrets historik, forsøger at finde grunde til fokuseringen på den sociale dimension.

⁶⁴ Privat behandling.

Flere af de interviewpersoner, som mener, at skillelinien mellem den sociale og sundhedsfaglige dimension er kunstig, repræsenterer andre centrale instanser på alkoholområdet som Socialministeriet, Sundhedsstyrelsen og Amdsrådsforeningen. Repræsentanten fra Socialministeriet ser principielt opdelingen som kunstig, hvilket hænger sammen med, at man efter hans overbevisning burde diskutere, om ikke alkoholtematikkerne og forebyggelsen burde høre under Socialministeriet for at prioritere en helhedsorienteret indsats. Repræsentanterne fra Sundhedsministeriet/ Sundhedsstyrelsen ser ligeledes opdelingen som kunstig, hvilket igen hænger sammen med, at de gerne så ressourcerne fra Videnscentret integreret i Sundhedsstyrelsens Forebyggelsescenter, således at indsatsen på området i større omfang kunne koordineres. De repræsenterer en holdning, der siger, at midlerne på alkoholområdet bliver spredt for meget, og at man ved at have bevilget midlerne til nogle af de eksisterende miljøer, fx Sundhedsstyrelsen, havde fået ”meget for pengene med det samme”, fordi der allerede ville være en etableret organisation og ekspertise at bygge videre på.

En af interviewpersonerne uddyber:

”Den sociale dimension i børn i misbrugsfamilieprojektet eksisterer jo også til overflod. Fordi det er et samarbejde med alkoholbehandling og hospitaler og praktiserende læger, socialforvaltning og alle de støttetiltag, der ligger omkring socialforvaltningen. Det er fordi, de ting er delt op i 2 sektorer, at de her børn falder ned mellem alle mulige stole. Så det er indlysende – også i det projekt – at den sociale dimension er en del af problematikken. Det er uhensigtsmæssigt at skelne mellem den sundhedsmæssige og den sociale dimension. Det er integrerede ting. Og det betyder, at man arbejder mere kvalificeret, hvis man arbejder med det integreret. (...) Det er absolut en kunstig ting, som bare afspejler, at Sundhedsministeriet og Socialministeriet er to forskellige ministerier. Vi arbejder jo også sammen med Socialministeriet omkring børn i misbrugsfamilie problematikken. Vi kunne i virkeligheden også godt have arbejdet sammen med dem omkring kommunale handleplaner. Det gjorde vi så ikke, fordi vi skulle arbejde sammen med alle de her mange kommuner, og fordi vi også skulle have nogle konsulentfirmaer med i billedet. Men det kunne vi såmænd snildt have gjort.”⁶⁵

Samtidig finder interviewpersonen, at det forhold, at Videnscentret i så skarp forstand er fokuseret på den sociale dimension, er med til at forstærke grænsefladerne mellem den sociale og sundhedsfaglige tilgang til alkoholproblematikker. Samtidig skaber det forhold, at Videnscentret er en selvstændig instans uden for Forebyggelsescentret barrierer for samarbejde, idet man ikke automatisk tænker dem ind som samarbejdspartnere og heller ikke ønsker at overlappe hinandens områder for meget.

Interviewpersonen siger:

”Jamen, det er netop fordi, de ligger udenfor. Så kan der blive grænsestridigheder. Men hvis de bare var en del og hørte ind under os, så ville der slet ikke være det. Så ville det bare være en bedre måde at samarbejde på.”⁶⁶

⁶⁵ Sundhedsstyrelsen.

⁶⁶ Sundhedsstyrelsen.

En anden interviewperson, som på daværende tidspunkt var medlem af centrets bestyrelse, fremhæver, at det har været svært i praksis hele tiden at skulle sætte en skillelinie mellem Videnscentrets fokus på forebyggelse inden for socialektoren og Sundhedsstyrelsens fokus på forebyggelse inden for sundhedssektoren. Hun har flere gange måttet markere grænserne op til Sundhedsstyrelsen. Konkret har hun fået rettet markedsføringsmaterialer, præsentationspjecer og hjemmesider, fordi der stod, at centret var et videnscenter om forebyggelse på alkoholområdet, hvilket blev rettet til forebyggelse på det *sociale* område. Det har således været Sundhedsstyrelsens holdning i bestyrelsen, at så længe Videnscentret lå som en parallel organisation til Sundhedsstyrelsen, skulle der være en klar afgrænsning af ansvars- og opgaveområder. Det daværende bestyrelsesmedlem så det som sin rolle, udover at sikre et samspil med centret, at være opmærksom på, at Videnscentret ikke skred ind på Sundhedsministeriets område.

Også for flere af de interviewpersoner, der tilhører andre dele af målgruppen, virker den sociale dimension som en kunstig fokusering og opdeling af alkoholproblematikken. Flere af dem mener ikke, at der er et reelt behov for fokuseringen. Igen bliver det fremhævet, at det tværtimod kan underbygge grænsestridighederne.

En interviewperson siger eksempelvis:

*”Det var jo nok vigtigt, når man går ind og kigger på et område som det her, som fylder så meget i både social- og sundhedsvæsenet, at man så kiggede hinanden over skuldrene og koordinerede indsatsen. Det kunne vi da godt have lyst til. At man også gjorde det fra statens side. Det er en forudsætning for, at du kan lande det her på en fornuftig måde.”*⁶⁷

En anden interviewperson følger op i samme tråd:

*”Jeg mener, at der ikke bør være noget skel mellem det sociale og det sundhedsmæssige, så tanken om, at centret måske skal komme til at fungere som en modvægt mod det, der kører ovre i sundhedsvæsenet, det synes jeg sådan set er meningsløst. Jeg synes hellere man burde samle de to aspekter af det, for de er svære at skille ad. Indgangsordet er alkoholproblemer, og de har forskellige afskygninger. Noget er sundhed, og noget er sociale problemer osv. Jeg synes, det er en meningsløs opdeling. Det har man diskuteret i årevis. (...) Det er nogle ideologiske kampe, som har kørt. Jeg synes ikke, der er nogen grund til at bære ved til de der grænsedragninger.”*⁶⁸

En del af interviewpersonerne udtrykker ligeledes skepsis overfor, om den sociale dimension kan få så stor vægt, at den kommer til at gøre den sundhedsfaglige viden til anden rangs viden, hvilket de ser som en uheldig udvikling for et i forvejen splittet alkoholområde. En interviewperson understreger, at Videnscentret i hans øjne bør kunne rumme de forskelligheder, som alkoholområdet indbefatter:

”Jeg synes det ville være ærgerligt, hvis de skal fortsætte, at de koncentrerer sig om den sociale side på bekostning af andre. Hvis ikke de gør det på bekostning af, men sideløb-

⁶⁷ Amtsrådsforeningen.

⁶⁸ Forskning.

bende med, så er det ok. (...) ... Hvis deres profil bliver meget socialt orienteret, så bliver Videnscentret – hvis det bliver til noget stort og slagkraftigt – så kommer det til at flytte fokus fra sundhedsområdet til socialområdet. Det synes jeg er ligeså ulykkeligt, som hvis det modsatte havde været tilfældet.”⁶⁹

For en af interviewpersonernes vedkommende har den sociale dimension netop betydet, at Videnscentret i hendes øjne har været tæt på at sortere den lægefagligt funderede viden fra, som hun repræsenterer. Videnscentrets fokusering på den sociale dimension er blevet tydelig for hende i de møder, hun har haft med VIA, hvor hun har fornemmet en skepsis over for de lægefagligt ledede forskningsresultater om behandlingsmetoder, som hun har fremlagt for dem. Hun har ligeledes fornemmet, at VIA ikke har stort kendskab til den lægeligt funderede viden om alkohol. Interviewpersonen mener i princippet, at VIA burde have kendskab til denne form for alkoholviden, således at de ville kunne henvise til relevante resultater og undersøgelser. Hun ser med andre ord opdelingen mellem den kliniske og sociale viden som en kunstig opdeling. Hun understreger dog, at hendes holdninger kan være farvede af, at hun selv repræsenterer den lægefagligt funderede forskning, at ambulatorierne, hun leder, har været forankret under psykiatrien, og ikke mindst, at hun selv har haft en oplevelse af, at hendes viden og erfaring var ”*lige på vippen til at blive sorteret fra ved Videnscentret*”. Hun understreger ligeledes, at hun udelukkende har fornemmet afstanden fra VIA’s side – at centret reelt har vist interesse og eksempelvis medgivet, at der er behov for dokumentation for, hvilke typer patienter, der har gode prognoser i forhold til hvilke typer behandling. For en mindre del af interviewpersonerne er det ikke blevet tydeligt, at Videnscentret har den sociale dimension som fokus, og de finder ikke belæg herfor i centrets prioriteringer og aktiviteter.

En interviewperson siger herom:

”Nej. Overhovedet ikke. For mig ser det ud som om de siger alkohol, og så tager de alt ind, der handler om alkohol. Men de har da udgivet en bog om afhængighed – der er da ikke meget socialt i den, så vidt jeg kan se. Jeg har ikke læst den, men om den. Jeg har snakket med Birgit Trembacz, som har været med til at skrive den. Det er jo ikke socialt. Hvis det er deres målsætning at profilere sig som dem, der løfter den sociale side i alkoholspørgsmål, så synes jeg, de har gjort det meget dårligt.”⁷⁰

En anden mindre del af interviewpersonerne mener, at det både er tydeligt og ønskværdigt, at Videnscentret sætter fokus på den sociale dimension. En interviewperson ser således en chance for, at Videnscentret på baggrund af den sociale dimension kan sætte ekstra fokus på og debat i gang om underprioriterede emner som marginaliserede misbrugere, kvinder og alkohol og forankring af den familieorienterede behandling.

En anden interviewperson ser den sociale dimension som en chance for, at alkoholområdet flytter sit forankringspunkt fra det medicinske til det sociale.

⁶⁹ Forskning.

⁷⁰ Forskning.

Han uddyber:

”Den der fiksering på data og validitet og alt det andet, det er fint nok for den loge, der synes, at sådan noget er spændende, men vi kan ikke omsætte det. Det har ikke den store omsætningsværdi. Hvorimod meget af det der foregår af mere deskriptiv karakter, mere antydende, historiefortællende, skrønefortællende og indimellem også løgnagtige, der foregår i den sociale verden, det afspejler virkeligheden på en anderledes kontant måde. Det tror jeg, at alkoholområdet kunne være tjent med at låne og lære lidt af.”⁷¹

Interviewpersonen ser dermed ikke den sociale dimension som en unaturlig opdeling af alkoholområdet. Samtidig understreger han dog, at han ser det som Videnscentrets opgave at dæmme op for grænsestridighederne og være alkoholrådets brobygger mellem den sundhedsfaglige og den sociale verden:

”Men jeg opfatter det som Videnscentrets opgave at bygge bro til den medicinske verden, som jo spiller en stor rolle. Vi har jo tusindvis af mennesker på sygehuset om året, som har skadet sig selv og hinanden ved hjælp af alkohol. Så selvfølgelig spiller det medicinske aspekt en stor rolle.”⁷²

⁷¹ Amtslig misbrugsforvaltning.

⁷² Amtslig misbrugsforvaltning.

5. Videnscentrets organisation

5.1 Det interne samarbejde

Af interviewene med medarbejderne fremgår det tydeligt, at der i hverdagen ikke er megen tid til det interne samarbejde og den faglige sparring kollegaerne imellem. Fordi opstarten har været lang og diffus, har der været desto større pres på at præstere fagligt, efter at centret først kom i gang. Det har i nogle af medarbejdernes øjne betydet, at de ikke får vendt de faglige tvivlsspørgsmål med hinanden. At der ikke har været tid og rum til faglige diskussioner. En medarbejder oplever sig selv og kollegaerne som ”små øde øer” og uddyber:

”Jeg synes, at der er ting, vi diskuterer alt for lidt i huset. Forstået på den måde, at vi er så fokuserede på vores arbejdsopgaver og på at præstere noget fagligt hele tiden, at vi mangler at standse op og se på os selv. Vi havde en snak om, hvad den sociale dimension betyder, hvad betyder det for os i vores arbejde. Man bliver jo klogere, når man har sådan nogle samtaler. Der synes jeg nogle gange, at vi kører så hårdt på, for at præstere en masse hele tiden, at de der stop op diskussioner og forsøg på at kigge på sig selv, de mangler. Men vi er jo en meget lille medarbejdergruppe. Vi er sådan en lidt atomiseret gruppe. Det er måden, vi arbejder på også. Jeg sidder inde på mit kontor og arbejder. (...) Jeg har nok den der fornemmelse af, at det går så stærk, og det er så vigtigt at præstere hele tiden, så den der med at stoppe op og sige, hvad er det nu lige ...? Det kan vi godt forsømme, og jeg tror egentlig, det kunne være gavnligt at gøre det noget mere.”⁷³

Denne arbejdskultur betyder efter medarbejderens mening, at der ikke er nok faglige diskussioner om, hvor de er på vej hen, og hvilke visioner de har for centret, som der burde være på et videnscenter. Medarbejderen fornemmer, at det hænger sammen med et ledelsesmæssigt stærkt fokus på at præstere i forhold til arbejdsplanerne, at holde sig inden for den sejlrende, som kursen har udstukket. En form for nervøsitet for at være åben eller stille spørgsmål, ”fordi hvad sker der så”? Medarbejderen understreger, at det ikke er det samme som at sige, at ledelsen ikke er lydhør over for nye ideer, men at der er en oplevelse af styring og nervøsitet for konflikter eller diskussioner, der kunne åbne op for nye retninger, nye målsætninger, eller omlægninger af prioriteringer. Efter en af medarbejdernes mening er denne styring med til at skabe barrierer for den åbenhed og det demokrati, der ellers er det eksplicite ideal for det interne samarbejde i Videnscentret, idet vedkommende ikke har en oplevelse af kontinuerligt at kunne tale frit om, hvad medarbejderne hver især har af tanker om og visioner for centrets virke og fremtid.

Medarbejderne oplever ikke, at der er et fagligt pres fra en specifik part, men nærmere, at centrets bevillings- og projektform skaber en kultur, hvor de kvantitative, synlige, konkrete resultater har stor vægt og vigtighed i forhold til Socialministeriet, bestyrelsen, lederen og centrets videre skæbne. Således bliver koncentrationen om at holde planen og nå målene meget styrende på bekostning af faglig udvikling og faglig sparring.

⁷³ Medarbejder, VIA.

Denne kultur er efter to af medarbejdernes mening blevet forstærket af, at den ene af de alkoholfaglige medarbejdere desværre blev langtidssygemeldt. I interviewene med de to af medarbejderne fremgår det tydeligt, at denne alkoholfaglige medarbejder bidrog til centret med teoretisk sparring, en sans for at standse op og se centret ude fra og dermed tage og forlange tid til faglige diskussioner med medarbejderne imellem. Efter at medarbejderen blev langtidssygemeldt blev det besluttet ikke at ansætte en vikar og i stedet afsætte midler til ekstern konsulentbistand. Den eksterne konsulentbistand har imidlertid ikke tilført samtlige medarbejdere noget, eftersom ressourcerne er gået til en konsulentopgave i forbindelse med kommuneundersøgelsen.

Samtlige medarbejdere giver udtryk for, at når der i hverdagen er tid til samarbejde, er samarbejdet velfungerende. Herudover udtrykker de alle klart, at bemanningen på Videnscentret er for lille i forhold til de aktiviteter, vedtægterne lægger op til.

5.2 Samspillet med bestyrelsen

Videnscentrets bestyrelse diskuterer ifølge bestyrelsesformanden en gang om året prioriteringerne for Videnscentret - hvor temaerne skal ligge, og hvad centret skal beskæftige sig med. Overordnet foretager bestyrelsen således en fælles prioritering, men i det daglige og på mange områder, er det ifølge bestyrelsesformanden lederen og medarbejderne, der prioriterer, når de overordnede rammer er lagt. Herudover er der en løbende dialog mellem bestyrelsesformanden og VIA's leder og medarbejdere, hvor bestyrelsesformanden melder ud, hvis hun mener, at der er noget, der skal være anderledes.

Bestyrelsesformanden vurderer, at samarbejdet i bestyrelsen fungerer godt og naturligt. Bestyrelsen består af mange forskellige holdninger, men hun vurderer, at der har været en god dialog. Af interviewene med lederen og medarbejderne fremgår det tydeligt, at Videnscentrets bestyrelse har haft og stadig har udtalt vigtig betydning for centrets virke og prioriteringer. I centrets skriftlige selvevaluering karakteriseres samspillet med bestyrelsen og bestyrelsens betydning for prioriteringerne således:

”Endelig har centret søgt at tilgodese ønsker, der har været repræsenteret i bestyrelsen, hvilket har resulteret i en ikke tilstrækkelig stram prioritering af opgaverne set i relation til ressourcerne. Denne mangel på prioritering har bremset en mere sammenhængende strategi i forhold til helhedstækning omkring og mellem indsatsområderne.”⁷⁴

Denne forståelse af bestyrelsens fylde støttes af interviewene med medarbejderne. Det fremgår, at det ikke i så høj grad er den samlede bestyrelse, der fylder i vægtningen af centrets valg af aktiviteter og retning, men derimod i højere grad enkelte bestyrelsesmedlemmers ønsker, ideer og behov – og det bagland af interesser, de repræsenterer. En medarbejder oplever, at lederen i hverdagen både udstråler og direkte formulerer, at bestyrelsesmedlemmernes udsagn har stor vægt og betydning.

⁷⁴ Jf. bilag V.

Medarbejderen oplever i perioder dette forhold som forstyrrende og som grundlag for, at der bliver foretaget prioriteringer af opgaver, som ikke er gennemtænkte og velargumenterede:

”Men jeg synes nok, der er ... meget stor respekt omkring de krav, de stiller. Og nogle gange lidt for meget. Og det har ikke noget at gøre med, at vi ikke skal lytte til dem. Men nogle gange synes jeg, der er foregået nogle hovsa-ting, hvor de sådan pludselig er kommet ind på banen og har været med til at styre noget. Der har været nogle eksempler, som jeg ikke synes, har været så heldige.”⁷⁵

Medarbejderne oplever bestyrelsesmedlemmerne som fagligt dygtige, men også som repræsentanter for forskellige interesser, de vil have plejet i centret. Det mener medarbejderne af og til kan være problematisk for centrets linie. En medarbejder siger:

”Fordi der jo er de frivillige, og der er et ministerium, og der er politikerne, der alle sammen har nogle krav, og nogle af dem bliver jo nogle gange lidt modsatrettede. Hvem er det nu, man skal betjene?”⁷⁶

Interviewene tyder på, at medarbejderne som personalegruppe endnu ikke har en fælles linie, hvilket kommer til at betyde, at det bliver lederens linie, der fylder. Og at lederens linie ofte er meget påvirket af bestyrelsens interesser. I et af interviewene bliver der udtrykt frustration over disse sporadiske forløb, fordi de tærer på medarbejderens faglighed og motivation i arbejdet. Medarbejderen kritiserer ikke lederen for at være autoritetstro, men *”for at sætte noget i gang, som kommer sådan fra hof-ten”*. En anden medarbejder udtrykker på samme måde, at de forskellige interesser i bestyrelsen påvirker Videnscentrets fokus:

”Det gør det på den måde, at vi et eller andet sted også prøver at gøre alle tilfredse. Prøver at være meget opmærksom på de enkelte bestyrelsesmedlemmer. (...) Og det er selvfølgelig både for at kunne dække bestyrelsens område bredt, men også fordi der er nogen i bestyrelsen, der i perioder prøver at trække meget på os.”⁷⁷

Medarbejderen har imidlertid en oplevelse af, at centrets medarbejdere og leder er blevet mere tydelige og klare i deres samspil med bestyrelsen. At de overvejer ønskerne og ideerne i stedet for at udføre dem på kommando:

”Det vil sige, at det, vi prøver på, det er at lande et sted, hvor vi har et samarbejde med dem omkring nogle ting, de interesserer sig for, men som vi også synes er relevante i forhold til det, vi laver. Ikke fare rundt som en flue i en flaske og levere alt det, som de forskellige ønsker.”⁷⁸

⁷⁵ Medarbejder, VIA.

⁷⁶ Medarbejder, VIA.

⁷⁷ Medarbejder, VIA.

⁷⁸ Medarbejder, VIA.

Ifølge medarbejderen foregår en stor del af samspillet med bestyrelsen ikke på selve bestyrelsesmøderne. Det foregår også ved, at centrets leder bliver kontaktet af et af bestyrelsesmedlemmerne, eller i uformel snak ved siden af bestyrelsesmøderne.⁷⁹

Af interviewene med medarbejderne og lederen fremgår det dog i lige så høj grad, at der ikke kun er en vej fra bestyrelsesmedlemmerne ind til centrets opgavevaretagelse, men i lige så høj grad en vej fra centret ud til forskellige praksisfelter og målgrupper, via bestyrelsesmedlemmerne. En åbning eller berøringsflade, som centrets medarbejdere forsøger at udnytte til at skabe kontakter, netværk og samarbejde. En medarbejder karakteriserer dette samspil således:

”Så det, vi gør, er, at vi tænker meget ind i, hvad er det for nogle folk, der sidder omkring i vores bestyrelse. Hvordan kan de være med til at aktivere området noget mere tydeligt? Hvordan kan vi bruge hinanden? Det er sket for en lang række af dem nu. De er faktisk alle sammen med på et eller andet niveau – til at gøre et eller andet stykke arbejde. Man kan sige, at vores bestyrelse – om de ved det eller ej, ved jeg ikke – men de danner faktisk også netværk for os på en række punkter.”⁸⁰

Lederen beskriver på samme måde, at prioriteringerne for centret er foregået i samspil med nogle af bestyrelsens enkeltpersoner. Når han ser på bestyrelsen samlet, mener lederen, at den ikke blander sig væsentligt i centrets daglige aktiviteter. Fordi det nærmere er de enkelte bestyrelsesmedlemmer, der virker styrende for processen, end den samlede bestyrelse, er det ifølge lederen vanskeligt for centret at bruge den samlede bestyrelse som sparringspartner. Politisk set kan lederen dog se en styrke i bestyrelsen, idet de samlet leverer en ”*stærk positiv vilje*” til, at centret er kommet for at blive. Ligeledes virker bestyrelsen efter lederens mening i sin helhed samlet og enig.

Lederen kommer med en række eksempler på, hvordan det faglige samspil med bestyrelsen sker på et individuelt niveau. For eksempel er kurserne til beboerrådgiverne opstået i et samarbejde mellem Sundhedsstyrelsen, repræsentanten fra Boligselskabernes Landsforening og Videnscentret, ligesom Kommuneundersøgelsen er blevet til i et samarbejde med bestyrelsesformanden, som er KL-repræsentant. Arbejdsmarkedets parter – LO og DA – har Videnscentret kunnet bruge til at få formidlet deres skriftlige materialer ud, fx Alkoholviden.dk., til brancheforeninger osv. Ligeledes har Amtsrådsforeningens repræsentant bedt lederen om at holde foredrag for nogle amters socialudvalg. På den måde er samspillet med de enkelte medlemmer ikke udelukkende styrende, men også en døråbner, brobygger til og talerør for de forskellige baglande, de repræsenterer, herunder ikke mindst de politiske beslutningstagere.

⁷⁹ Alkoholguiden, som Videnscentret overtog fra Afholdsforeningerne Landsforbund, er et eksempel på en opgave, som centret påtog sig efter ønske og idéoplæg fra et bestyrelsesmedlem. I andre situationer siger centret nej til en opgave efter overvejelse.

⁸⁰ Medarbejder, VIA.

5.3 Videnscentret som struktur og metode

Medarbejderne og lederen udtrykker samlet set den holdning, at de fornemmer et behov for den struktur, som videnscentrene står for – den korte afstand til borgerne og brugerne. En medarbejder udtaler, at det forhold, at Videnscentret er en selvejende institution under Socialministeriet giver centret en vis frihed i forhold til de etablerede systemer og instanser, og at centret samtidig virker som ”buffer” i forhold til de etablerede systemer, idet brugerne har valgmuligheden for at henvende sig direkte til centret. Samtidig mener medarbejderen, at centret er en del af en principiel politisk metode- og strukturdiskussion:

”Hvis politikerne mener noget med, at der skal være en nemmere adgang for borgerne til rådgivning og vejledning, så må vi åbne nogle kanaler og lade det koste det, det koster at have de kanaler. Jeg synes faktisk, at vi har dokumenteret, selvom det ikke er så lang tid, vi har været på banen, at metoden som sådan er en rigtig metode. Den korte afstand til borgerne.”⁸¹

Lederen udtrykker, at han godt kan sætte sig ind i både den kritik, der har været omkring ”knop-skydning” af centre, og i Socialministeriets frustration over de parallelle instanser, der er opstået på baggrund af satspuljeforlig, som med hver sin bestyrelse og interesse trækker i forskellige retninger. Blandt andet udtalte lederen i et interview til Jyllandsposten sin synsvinkel på kritikken, hvor han ligeledes fremhævede, at i hans øjne vil videnscentrene sagtens kunne integreres i ét samlet administrativt system. Således har lederen ingen principielle indvendinger mod, at man administrativt omstrukturerer videnscentrene og dermed får lavet en mere dynamisk organisering. Samtidig ser han dog også en fordel i at have en lille enhed som VIA, der kan være fleksibel og hurtigt orientere og omstille sig efter behov og forventninger.

Flere af målgrupperepræsentanterne stiller sig kritiske an over for Videnscentrets placering og principielle metode. Nogle af disse ser Videnscentret som et ekstra ”påklistret element”, som skal ud til de andre instanser på alkoholområdet og søge kilder for at opfylde deres funktion. Fordi Videnscentret ikke er en naturlig aktør i feltet, skal de ud og hente viden og erfaringer hos andre, der agerer i feltet. Andre mener ikke, det principielt er rigtigt at placere en central organisation som en parallel organisation til de instanser og aktører, der allerede har kontakt til frontpersoner på alkoholområdet og dermed besidder den viden om ”virkeligheden”, som Socialministeriet ønsker at hente ind.

En interviewperson argumenterer eksempelvis:

”Vi synes, at vi har en tredeling i det her samfund med kommuner, amt og stat. Socialministeriet har nogle opgaver; amterne har nogle opgaver; kommunerne har nogle opgaver. Så synes vi ikke, at det er hensigtsmæssigt, at man placerer sådan nogle centrale organisationer, som jo (...) går mere på tværs, og som bliver Socialministeriets forlængede arm – deres adgang til virkeligheden. Og den synes vi jo sådan set, at vi repræsenterer – vores medlemmer repræsenterer - i højere grad.”⁸²

⁸¹ Medarbejder, VIA.

⁸² Amtsrådsforeningen.

Argumentet med, at det kan være u hensigtsmæssigt at placere en parallel organisation til flere andre etablerede instanser på alkoholområdet, går igen i flere af interviewene. En interviewperson påpeger, at det kan være problematisk, hvis Videnscentret kommer til at lægge sig oven på en indsats, andre instanser allerede gennemfører.

Flere af interviewpersonerne ser flere facetter i det forhold, at Videnscentret har den placering, det har på alkoholområdet. De kan se fordele ved, at et ”udenforstående” center kan bygge bro mellem de forskelligheder, der dominerer alkoholområdet, og de instanser, der trækker grænser imod hinanden. Imidlertid kan de også se ulemperne ved, at Videnscentret kommer til netop at køre parallelt til de indsatser, der allerede findes på området, og dermed bliver betydningsløst.

En interviewperson påpeger eksempelvis:

”De er jo kørt lidt deres eget løb uden sammenhæng med dagligdagen og beslutningsprocesser. Det kan der være nogle fordele i, men der kan også være nogle ulemper ved det. At den viden, de får samlet op, ikke bliver brugt eller danner grundlag for de beslutningsprocesser, amterne eller andre nu gør på de her felter. (...) Og det er det, der gør det lidt svært. Det er vel svært for dem selv. På den anden side er det jo godt, at der er nogen, der ser det lidt på tværs. Men det burde vi sådan set gøre allerede i vores dagligdag. Der er der, man skulle sætte ind. Og sige hvordan kan man nu sikre – hvis det er det, man skal sikre – at det kommuner og amter gør... (...) Der så vi nok hellere, at vi gik i direkte dialog med dem, som havde ansvaret.”⁸³

⁸³ Amtsrådsforeningen.

6. Videnscentrets profil & prioriteringer

6.1 Målgruppens billede af Videnscentret

Forud for at skulle forholde sig til Videnscentrets profil blev målgrupperepræsentanterne i interviewene bedt om at beskrive, hvilket billede, de har af Videnscentret. Formålet hermed var at kunne vurdere, hvordan centrets profil overordnet fremstår for målgruppen. Hvilke elementer hæfter målgruppen sig ved, forholder sig positivt, forventningsfuldt, kritisk eller skeptisk til?

I centerlederens eget billede af Videnscentret ser han centret som et fyrtårn, der både lyser ud i landskabet og sætter spot på ny viden og erfaringer. Og selv står som et tydeligt og klart billede i landskabet, så målgruppen let kan finde ind til centret og de oplysninger, de har behov for. Hvordan stemmer dette billede overens med målgruppens billede af Videnscentret?

Interviewpersonen, der repræsenterer privat behandling, fremhæver, at han ser Videnscentret som en lille instans, der arbejder støt på at indhente ny viden og nye strømninger, sætter det ind i en sammenhæng, og samtidig besidder det overblik, der skal til for at vide, hvad der vil være interessant at brede ud igen og gøre alment tilgængeligt.

Den interviewperson, der repræsenterer amtslig behandling, har et billede af Videnscentret som et relativt lille, men meget engageret sted med gode intentioner:

”... som jeg tror oprigtigt og af et godt og helt hjerte forsøger på at samle viden og formidle den og gøre deres arbejde godt. Og det synes jeg oprigtigt også, at de gør.”⁸⁴

Repræsentanten for de frivillige organisationer anser stadigvæk Videnscentret for at være i en opbygningsfase og ser derfor centret som ufærdigt. Han har et billede af et lidt trægt og forsigtigt ledet center. Han savner engagement, gå-på-mod og udadfarenhed. Han mener, at billedet af fyrtårnet passer godt på Videnscentret, men i en anden betydning. Videnscentret er i hans øjne lige så ufremkommeligt som et fyrtårn på et skær, og målgruppen skal gå en lang vej for at finde frem til centret. Ligesom travle skibe, der sejler forbi fyrtårnet, tror han ikke, at der er så mange fra målgruppen, der henvender sig til centret. Fordi det ikke er tydeligt, fremkommeligt og åbent nok.

Den interviewperson, der repræsenterer forskningsverdenen, har et lignende billede af Videnscentret. Han ser centret som lidt tilbagelænet, afventende og lukket:

”Det primære billede, jeg har af Videnscentret, er, at de har en tilbagelænet arbejdsmetode. Det lyder meget nedgørende, men jeg kan ikke som udenforstående og som bruger se, at de har ”drive”; at de vil noget konkret med det; at de formulerer problemstillinger og opsøger løsninger eller noget.”⁸⁵

Samtidig er centret i hans øjne ikke særligt synligt, og er ikke det sted, man som forsker tænker på, når man har brug for viden.

⁸⁴ Amtslig behandling.

⁸⁵ Forskning.

Interviewpersonen, der repræsenterer amtslig forebyggelse, har på samme måde et billede af Videnscentret som tilbagelænet, ikke særligt nysgerrigt og ikke opsøgende i forhold til de aktører, der besidder viden og erfaring inden for alkoholområdet. Samtidig har hun et billede af Videnscentret som en aktør, der mangler prestige, pondus og faglighed til at slå igennem som en betydningsfuld aktør på alkoholområdet.

Repræsentanten for den amtslige misbrugsforvaltning sætter i sit billede af Videnscentret fokus på målgruppens egen rolle i forhold til centret. Han har et billede af centret som en instans, hvis profil og legitimitet er afhængig af netværk og samarbejde med målgruppen.

Interviewpersonen fremhæver samtidig, at hans billede af centret er utydeligt. Ofte har han ikke kendskab til, hvad centret laver, og hvad deres rolle er. Han understreger, at det i lige så høj grad er målgruppen, der ikke holder sig orienteret om, hvad centret laver, som det er centret, der endnu ikke er etableret som en uomgængelig samarbejdspartner.

Interviewpersonen, der repræsenterer Kommunernes Landsforening, har, når hun ser med kommunale briller, ligeledes et billede af Videnscentret som et center i en opbygningsfase.

Repræsentanten for Amtsrådsforeningen ser Videnscentret som en statslig institution, der er placeret midt imellem allerede etablerede aktører på alkoholområdet.

Den interviewperson, der repræsenterer Socialministeriet, ser Videnscentret som en tydelig aktør i den socialministerielle verden. Videnscentret er for ham at se en god samarbejdspartner, som ministeriet kan diskutere fordomsfrit med.

En af repræsentanterne fra Sundhedsstyrelsen ser Videnscentret som fyldt med arbejdsomhed, god vilje og ressourcer, som hun håber, at centret på en eller anden måde får nyttiggjort udadtil. Hun understreger dog, at hun ikke opfatter Videnscentret som en ressource, hun *behøver* at henvende sig til for at kvalificere sit eget arbejde.

På baggrund af målgrupperepræsentanternes skitser af deres syn på Videnscentret tegner der sig således et meget sammensat og flertydigt billede af centret. Flere interviewpersoner fremhæver en velvilje, åbenhed og engagement i deres billede af centret. Størsteparten af interviewpersonerne fremhæver imidlertid også utydelighed og uklarhed i forhold til, hvad Videnscentrets rolle og profil egentligt indbefatter. I det følgende belyses dette forhold nærmere ved at fremhæve såvel medarbejdernes, lederens og bestyrelsesformandens som målgrupperepræsentanternes synsvinkler på Videnscentrets profil og prioriteringer.

6.2 Videnscentrets profil

At centrets profil i opstartsfasen var diffus og vanskelig at håndtere i praksis, synes stadig at være en central problematik i centrets virke og medarbejdernes hverdag. Centrets profil synes i høj grad at være skåret efter grænsedragninger i forhold til eksisterende aktører på alkoholområdet.

Bestyrelsesformanden påpeger, at de diskussioner, der har været i bestyrelsen om centrets profil, synes at have koncentreret sig om, hvad VIA ikke skulle. Efter bestyrelsesformandens mening kan man imidlertid heller ikke karakterisere Videnscentrets profil isoleret set. Hun mener, at kodeordet for VIA's profil er formidling og netværk. Hovedformålet med VIA er efter bestyrelsesformandens mening, at det skal være en formidlende vidensbank. Samtidig anser hun – som kommunerepræsentant – det som vigtigt også at have kommunevinklen på formidlingen.⁸⁶

Medarbejderne og lederen udtrykker på samme måde, at Videnscentrets profil må defineres i forhold til grænsefladerne til andre parter på alkoholområdet.

En medarbejder siger herom:

”Vores ansvar er selvfølgelig med fokus på misbruget. Og så måske den sociale dimension. Men ... det er jo at kende vores begrænsning (...) det er sådan noget vi skal til at diskutere nærmere ... hvad er det for en viden ... er der noget, vi ikke skal ud i byen med, er der tal, er der tolkninger af nogle undersøgelser, hvor vi skal holde os fra det, fordi det er enten ikke vores gebet, eller det er der nok andre, der skal tage sig af.”⁸⁷

Det fremtræder som om, at medarbejderne benytter den sociale dimension som deres pejlemærke i forhold til at finde deres profil overfor og dermed adskille sig fra de andre aktører. Især fylder snitfladerne til Sundhedsstyrelsen meget i forhold til både hverdagen og fagligheden. Ikke mindst er det på bestyrelsesmøderne eksplicit fremgået, at Sundhedsstyrelsen mener, at ressourcerne i Videnscentret burde integreres med Sundhedsstyrelsens Forebyggelsescenter.

Udover grænsedragningerne til andre aktører, har også diskussionerne om den sociale dimension været med til at definere centrets profil og hovedprioriteringer for medarbejderne. Centrets medarbejdere blev på et tidspunkt af behandlere fra målgruppen gjort opmærksomme på, at grænsedragningerne havde medført, at centret var gået over i en grøft, hvor behandlingsdelen ikke blev prioriteret. Med afsæt i den sociale dimension lå centrets fokus på kommunernes aktiviteter i forhold til misbrugsproblematikker, hvorimod medarbejderne ikke kunne få behandlingsdelen indpasset i den sociale dimension. Dette igangsatte endnu en proces med diskussioner om, hvad centrets profil favnede.

En enkelt medarbejder ser personligt et forebyggende element i Videnscentrets profil. Han mener, at centret bør bygge på en form for humanistisk politik om at gøre samfundet bedre og lettere at leve i for de mennesker, der har sociale- og misbrugsrelaterede problematikker inde på livet. Dermed ser

⁸⁶ Bestyrelsesformanden er i tvivl om, om det er lykket i tilstrækkeligt omfang at opbygge VIA til en formidlende vidensbank. Hun tror, at der skal mere tid til, før det mål er nået.

⁸⁷ Medarbejder, VIA.

han centrets profil række udover det rent fagligt formidlende til også at favne forebyggelse i forhold til den bredere befolkning:

”Og hvis det her center kan være medvirkende til, at nogle mennesker med en eller anden form for problematisk forhold til alkohol, folk der har problemer af psykologisk social karakter, at der kan være nogen, der kan være med til at række dem en lillefinger, så synes jeg faktisk, vi har gjort det godt. Og det skal ikke måles i antal indlæggelser eller henvendelser, men at (...) det her samfund bliver lidt bedre at leve i. Jeg synes egentlig det med ”at gøre en forskel” er et meget godt dækkende udtryk Og hvis man kan gøre en forskel, så er det vist også de 2,3 eller 3,8 mio. værd.”⁸⁸

Det fremgår tydeligt af interviewene med målgrupperepræsentanterne, at Videnscentrets profil også udadtil virker uklar og diffus. Næsten samtlige interviewpersoner har svært ved at se en tydelig profil, og flere finder det vanskeligt at se eller forstå centrets overordnede prioriteringer af opgaver og aktiviteter. Det virker på flere af interviewpersonerne tilfældigt, hvilken viden, centret har indsamlet, hvilke initiativer, de har iværksat, hvilke strategier, de har benyttet i deres formidling, og hvilke målgrupper de har orienteret sig imod. En mindre del af interviewpersonerne fremhæver ligeledes, at centret fremstår forsigtig og tilbageholdende på baggrund af en formodet forvirring over egen rolle. Endelig nævner en del af interviewpersonerne, at det virker som om, at centrets prioriteringer i højere grad er foretaget ud fra, hvad de *ikke* skal, og ikke ud fra hvad der er behov for.

En interviewperson siger fx:

”Den største forundring går på, hvem de egentlig er, og hvad deres målsætning er, og hvorfor de ikke har profileret sig noget mere. Fx kom det lidt bag på mig, at de pludselig begyndte at udgive bøger. Er det pludselig forlagsvirksomhed på en eller anden måde? (...) Jeg tænker bare, at det bærer yderligere ved til mit forundringens bål om, hvad de er, og hvad de vil. Jeg blev forundret over, at udgav de bøger.(...) Det, der er min pointe her er, at det undrer mig, fordi jeg ikke havde den opfattelse, at det var det, de skulle. Så pointen er, at det er et yderligere eksempel på, at deres profil er uklar.”⁸⁹

Interviewpersonen anser det som yderst vigtigt inden for et område, hvor der netop er så mange aktører, at placere sig tydeligt som videnscenter. For interviewpersonen er det ikke helt tydeligt endnu, hvor VIA har placeret sig, hvilke tilbud, de har til målgruppen, som andre ikke har.

Interviewpersonen siger:

”... hvis jeg sad i socialministerens stol, så ville jeg gøre det til et succeskriterium, at folk ved, at det eksisterer; at de ved hvad profilen er; at de bruger det, og at de kan bruge det til noget fornuftigt. Jeg synes ikke, det er godt nok. Jeg har glæde af at gå ind og se på kalenderen, for der er nogen ting, jeg ikke ved; men jeg har ikke stor glæde af at gå ind under litteratur og finde ud af, at det er nærmest tilfældigt, det de har. Der er tilsyneladende ikke noget systematik i, hvad de henviser til. Det synes jeg er et problem, hvis man forventer, at man får en dækkende servering, og man kun får desserttallerkenen og ikke de andre retters bestik og service. Så er man dårligt hjulpen. Så er det næ-

⁸⁸ Medarbejder, VIA.

⁸⁹ Forskning.

sten bedre, at det ikke eksisterede. Man bliver fejlinformeret. Ja, det gør man sådan set, fordi man får indtryk af, at man har fået et overblik over alt, hvad der er, og så får man kun en lille brøkdelt af det.”⁹⁰

En mindre del af interviewpersonerne pointerer, at hvis profilen og prioriteringerne er uklare, og man ikke som bruger får indtryk af, at centret udgør et fagligt overblik, mister centret troværdigheden i målgruppen.

En del af interviewpersonerne finder, at centret efter en diffus opstartsfasen har formået at etablere en profil og identitet. Heroverfor udtrykker en anden del af interviewpersonerne, at centret i deres øjne endnu ikke har formået at orientere sig efter målgruppens behov og interesser, og at centrets gennemslagskraft således endnu ikke er så stor. En mindre del af denne gruppe udtrykker forståelse for, at centret har haft svært ved at finde sin rolle, den diffuse opstart taget i betragtning.

En interviewperson udtrykker eksempelvis:

”Og personligt tror jeg, at Videnscentret er blevet noget andet, end det man havde tænkt, og man havde ønsket fra initiativtagernes side. Og netop fordi de tanker, der var tænkt, ikke blev realiteten, så har de folk, der er blevet ansat – sådan oplevede jeg det i hvert fald i starten - svært ved at finde ud af, hvad deres rolle var. (...) ... jeg har også oplevet, at det måske har været svært for dem at finde deres ben. Og hvad er de egentlig sat i verden for? Og hvad skulle de gøre, hvis de skulle finde den niche, der ikke allerede var besat af andre.”⁹¹

Størsteparten af interviewpersonerne udviser således forståelse for, at Videnscentrets medarbejdere har haft svært ved at finde deres rolle, og knytter atter en gang den diffuse profil sammen med centrets historik og etablering:

”Jeg tror det har været gyseligt svært for dem. Og tænk sig alligevel at poste ressourcer i et område, der mangler ressourcer, og så bruges hovedparten af ressourcerne til at finde ud af at afgrænse sig i forhold til dem, der eksisterer i forvejen. Det er altså ikke klogt tænkt.”⁹²

6.3 Videnscentrets prioriteringer

Af interviewene med medarbejderne og lederen fremgår det, at det har stor vægt og fylde i de faglige prioriteringer, at Videnscentret grænser op til mange andre aktører og instanser på alkoholområdet. En medarbejder pointerer, at grænsedragningerne spiller ind i næsten alle de faglige overvejelser. Blandt andet fordi bestyrelsen repræsenterer alkoholrådets partere, er der jævnligt overvejelser og diskussioner om, hvordan man griber den problematik an. Specielt har grænsefladerne til Sundhedsstyrelsens arbejdsområder været til diskussion.

⁹⁰ Forskning.

⁹¹ Sundhedsstyrelsen.

⁹² Sundhedsstyrelsen.

En medarbejder præciserer:

”Men vi går jo ikke Sundhedsstyrelsen i bedene, forstået på den måde, at nu er det jo så primært forebyggelsen, de tager sig af. Der prøver vi da i hvert fald på nogle områder at gå lidt på listesko. Og når jeg har fået nogen til at skrive om forebyggelse til vores hjemmeside, så tænker jeg da også ... så er det da i mit baghoved, hvem der er af andre partnere, og der skal vi ikke ind og enten træde nogen over tærne eller konkurrere med dem.”⁹³

I mange tilfælde kan problematikken ifølge medarbejderne imødegås ved at henvise til de parter, der arbejder med en bestemt problematik. Hvis VIA eksempelvis får en henvendelse, der drejer sig om alkoholpolitik på arbejdspladsen, henviser medarbejderne til den centrale instans eller de lokale konsulenter, der arbejder med alkoholpolitikker. Medarbejderne synes derfor bevidst at forsøge løbende at skelne mellem, hvad der er og ikke er deres ansvar.

Lederen giver udtryk for, at det ikke kun er i de daglige faglige overvejelser, men også i hans overordnede prioriteringer i forhold til centrets opgaver og ansvarsområder, at grænsedragningerne fylder. Eksempelvis pointerer lederen, at Videnscentret ikke prioriterer forebyggelsesområdet, eftersom det er Sundhedsstyrelsens ansvarsområde. Hovedprioriteringen hos VIA ligger ifølge lederen på bekæmpelse af misbrug, at sætte fokus på de sociale elementer i misbrug og forbedring af behandlingsmetoder.

Lederen mener, at man kan karakterisere Videnscentrets hovedprioritering som misbrugsproblematikken og de elementer, der knytter sig til dertil. Han mener endnu ikke, centret i sine prioriteringer er nået så langt ud i forhold til de elementer, misbrugsproblematikken består af, men mener, at centret med tiden vil bevæge sig længere ud. Samtidig mener han, at centret via vidensformidling, uddannelse, kurser, konferencer og ikke mindst netværksarbejde kan få tingene til at sprede sig af sig selv som ringe i vandet og dermed få en større rækkevidde, end tilfældet er nu.

Lederen mener det er vigtigt at arbejde med opbygning af netværk, der kan gå ind på forskellige niveauer og angribe misbruget. Den sociale dimension af det, ikke den kliniske, medicinske idet det er der andre instanser der gør, fx Sundhedsstyrelsen. Men man skal ud i boligområderne. Det er i samspil med kommunerne og dem derude i boligområderne eller med de frivillige, at det sker. Lederen ser kommunerunden som en afspejling af et ønske om at få viden frem. Det er de sociale elementer i misbruget, som centret skal koncentreres sig om.

Herudover prioriterer lederen at hente og formidle viden om samt skabe netværk og koordination i forhold til den helhedsorienterede behandling - hvilket han understreger både kan indbefatte døgnbehandling og ambulans behandling. Det har i den forbindelse været højt prioriteret af lederen, at centret har medvirket til dannelsen af Fagligt Forum for ledere af alkoholbehandlingen i amterne. Lederen anser dette netværk for at være yderst vigtigt, idet fagpersoner, som ellers kun samles spo-

⁹³ Medarbejder, VIA.

radisk, kan mødes og kvalificere diskussionen om behandling indbyrdes. Så de kan nå frem til en fælles debat om, hvilke behandlingsmetoder og modeller, de forskellige amter benytter, og hvilke erfaringer, de har med dem. Det er efter lederens mening vigtigt, at Videnscentret er med i dette netværk, fordi Videnscentret udover vidensindsamling også kan bruge netværket til at få indflydelse på debatten om og koordination af behandling.

Lederen prioriterer på samme måde centrets egen deltagelse i centrale og decentrale netværk højt. Eksempelvis anser han centrets deltagelse i SUM-udvalget som yderst vigtigt, idet dette udvalgsarbejde efter hans mening åbner op for muligheden for at kigge nærmere på, hvordan misbrugets forskellige former – ikke mindst den sociale del af misbrugsproblematikken - spiller sammen med det system, der er eller burde være i amter og kommuner. Ifølge lederen ønsker SUM-udvalget både at afdække, hvilke behandlingstilbud, der foreligger, og at undersøge nærmere, hvad misbrugsbegrebet egentlig dækker over. Hvilke målgrupper drejer det sig om? Findes der hidtil ukendte målgrupper, for hvem tilbuddene endnu ikke er dækkende? Og hvordan kan man i givet fald fremover sætte ind overfor de grupper? Lederen prioriterer således udvalgsarbejdet højt - også ressourcemæssigt – idet Videnscentret herigennem kan være med til at give en større afklaring af problematikken for senere eventuelt også at kunne påvirke det politiske system til at træffe nogle kvalificerede beslutninger omkring fremtidens alkoholpolitik og offentlig behandling i Danmark.

Af interviewene med målgrupperepræsentanterne fremgår det, at samtlige interviewpersoner forventer, at Videnscentrets hovedprioriteringer er indsamling og formidling af viden, erfaringer og forskningsresultater, eftersom alkoholområdet ifølge interviewpersonerne primært ”hungrer” efter systematiseret dokumentation.

En del interviewpersoner undrer sig over nogle af Videnscentrets prioriteringer, som efter interviewpersonernes mening ikke stemmer overens med centrets sociale fokusering. Eksempelvis ser nogle af interviewpersonerne behandling som et klart amtsligt ansvarsområde, og hvis skillelinien mellem en sundhedsfaglig og en socialfaglig dimension skulle være meningsfuld, burde behandlingsdelen høre under sundhedsdelen.

En mindre del af interviewpersonerne mener at kunne se en tendens til, at Videnscentrets prioriteringer ikke er styret efter en overordnet profil, men nærmere efter hvilke erfaringer og interesser, centrets leder og medarbejdere har.

Endelig efterlyser et af bestyrelsesmedlemmerne en overordnet diskussion i bestyrelsen om prioriteringer. At man gennemgår centrets opgaver og aktiviteter én for én og diskuterer relevansen i forhold til centrets overordnede profil og dermed bringer centret ind i en proces, hvor de får diskuteret, hvad de har kompetence og ressourcer til.

7. Videnscentrets formidling og faglighed

I både de kvalitative interview og i spørgeskemaundersøgelsen har vurderingen af Videnscentrets formidling været et omdrejningspunkt. I det efterfølgende belyses både Videnscentrets egne synsvinkler på og målgruppeaktøernes vurdering af centrets faglighed, formidlingsstrategier og formidlingsformer.

7.1 Videnscentrets formidlingsstrategi

En af Videnscentrets medarbejdere giver udtryk for, at centret bevidst forsøger at tænke kvalitet og etik ind i hverdagen:

”Jeg vil nok sige, at jeg lægger meget vægt på, om det, vi formidler, har en kvalitet, så vi kan være bekendt at formidle det videre. Og der ligger jo meget fingerspidsførelse i det her, og man kender sine kilder efterhånden. Jeg synes ikke, det er så vanskelig en del længere, som det har været.”⁹⁴

Hvad angår formidling af holdninger, mener medarbejderen godt, at VIA kan formidle holdninger, så længe det ikke er medarbejdernes personlige holdninger, der formidles.

Medarbejderen siger herom:

”Dermed ikke sagt, at vi ikke kan formidle en eller anden holdning, men det er ikke VIA’s holdning. For selvfølgelig har vi da en holdning, i den forstand at vi er sat her til at formidle om misbrug, og misbrug er ikke godt, men derudover så synes jeg, at vi forsøger at fare med lempe. Netop fordi vi ikke er et moralsk foretagende til kamp mod alkoholismen. Et korstogsforetagende. Og det er da en balance, hvor vi hele tiden skal passe på.”⁹⁵

Lederen er enig i, at Videnscentret skal have en kritisk sans i forhold til, hvad de formidler af viden. Samtidig understreger han dog, at Videnscentret skal signalere, at der er en åbenhed og plads til det meste. Eksempelvis mener han, at Videnscentret skal være åben for at formidle viden om forskellige behandlingsmetoder, uafhængigt af tilhørsforhold og ideologier, og kun forudsat at metoden har dokumenteret effekt.:

På spørgsmålet om, om VIA er eller skal være neutral i forhold til den viden, de formidler, og de projekter, erfaringer, de refererer, er det bestyrelsesformandens holdning, at der ikke er noget, der er værdineutralt. Den tætte dialog og det tætte samarbejde, der hele tiden er mellem bestyrelsen og centret, bevirker efter hendes mening, at de forskellige synsvinkler og holdninger, der er både i bestyrelsen og blandt lederen og medarbejderne, præger formidlingen. Således mener hun, at de virk-

⁹⁴ Medarbejder, VIA.

⁹⁵ Medarbejder, VIA.

somhedsplaner, der arbejdes ud fra i centret, ikke kan undgå at blive præget af disse forskellige synsvinkler.

Bestyrelsesformanden mener ligeledes, at det er svært at sige, om VIA skal arbejde ud fra bestemte kvalitetsmål i forhold til den viden og de erfaringer, de formidler videre. Bestyrelsesformanden mener ikke, at der altid skal ligge videnskabelige kriterier til grund for den viden, der formidles. Den formidlede viden skal være bred, og der skal være mange niveauer i den, således at den svarer til Videnscentrets brede målgruppe.

Hjemmesiden

Den medarbejder, der har det daglige ansvar for hjemmesiden, opfatter hjemmesiden som en håndbog, en encyklopædi, hvor centret ikke kan have store dokumenter liggende, og hvor det, de skriver, skal præsentere sig i en form, så det er velegnet til hjemmesiden. Og dermed også til brugerne:

”De sidder jo ikke og læser side op og side ned. De skal kunne blive præsenteret for et materiale og vide, hvordan de kommer videre ud fra det, de læser.”⁹⁶

Medarbejderen har forsøgt at bygge hjemmesiden op, så den giver et anderledes formidlingstilbud til faglige målgrupper inden for alkoholområdet. Hun mener, at det er lykkedes at opbygge et tilbud på alkoholområdet, som ikke har været der tidligere. Lederen mener ligeledes, at Videnscentrets hjemmeside giver et formidlingstilbud, som ikke tidligere eksisterede på alkoholområdet. Han mener personligt, at der ligger ”meget guld” på hjemmesiden, ”som aldrig nogensinde har set dagens lys før”. Ifølge lederen har Videnscentret valgt at udgive kvartals-nyhedsbrevet Alkoholviden.dk, for at sikre, at centret i sin formidling når længere ud, end til de målgrupper, der har mulighed for at benytte hjemmesiden. Samtidig er nyhedsbrevet tænkt som opmærksomhedsskaber for hjemmesiden.

Af interviewene med målgrupperepræsentanterne fremgår det, at hjemmesiden som formidlingsform både har styrker og mangler.

Den interviewperson, der repræsenterer privat behandling, har benyttet centrets hjemmeside - primært i sin vidensindsamling. Interviewpersonen roser VIA's hjemmeside:

”Videnscentret har en glimrende hjemmeside, som jeg synes er meget brugbar og enormt godt sat op. Det er også det indtryk, jeg har fået fra andre, jeg har snakket med om den hjemmeside. Jeg synes, den er et godt redskab.”⁹⁷

På spørgsmålet om, om det har gjort nogen forskel, at VIA har eksisteret, fremhæver interviewpersonen VIA's hjemmeside:

”Det er et dejligt sted at starte. Den kan også give nogle ideer. Den kan jeg rigtig godt lide. Jeg synes, den er meget effektiv.”⁹⁸

⁹⁶ Medarbejder, VIA.

⁹⁷ Privat behandling.

⁹⁸ Privat behandling.

Interviewpersonen har ikke dokumentation for, om hans medarbejdere bruger hjemmesiden. Han har dog kendskab til, at de frivillige fra Alko-linien gør stor brug af Alkoholguiden på Videnscentrets hjemmeside.

En anden interviewperson, med baggrund i Sundhedsstyrelsen, nævner, at hun få gange har benyttet Videnscentrets hjemmeside for at danne sig et overblik over nye rapporter. Hun mener dog ikke, at hun har haft nytte af hjemmesiden, fortrinsvist fordi hun mener, at prioriteringen af overblik over og opsummering af rapporter, der findes på hjemmesiden, er ”ujævn”. Dette forhold har bevirket, at interviewpersonen ikke har haft tillid til, at den viden, hun finder på Videnscentrets hjemmeside, er fuldt dækkende. Derfor ville hun ikke primært søge på hjemmesiden, hvis hun skulle søge viden, men i stedet søge på andre databaser for international litteratur. Interviewpersonen søger primært forskningsbaserede artikler i internationale tidsskrifter, og dem finder hun ikke på VIA’s hjemmeside.

Interviewpersonen argumenterer:

”De tidsskrifter, de gennemgår, det er jo mange danske tidsskrifter, fx Afholdsselskabernes Magasin og Blå Kors osv. Og det har jeg ikke brug for. Det ser jeg i cirkulation i posten. Men det, som skal gøre mig klogere, det er først og fremmest de internationale tidsskrifter.”⁹⁹

Interviewpersonen fremhæver dog, at hun finder det nyttigt, at Videnscentret opsummerer de seneste danske forskningsrapporter, eftersom hun ofte ikke har tid til at gennemlæse dem selv. Samtidig understreger interviewpersonen, at hun måske ikke er en typisk bruger af centrets hjemmeside, eftersom hun er mest interesseret i international viden, og derfor allerede har søgedatabaser, som hun automatisk bruger.

Interviewpersonen, som repræsenterer forskningsverdenen, finder niveauet på hjemmesiden svingende og fremhæver en række mangler, som Videnscentret kunne rette op på:

”For det første mangler den links til nogle af de tidsskrifter, man kan hente artikler fra på nettet. Og den mangler måske også i højere grad et resumé af artikler, der er relevante. Jeg ved godt, den har en link til Medline, men den har ikke en link til den største alkohol og narkotika database, som findes – nemlig ETHOovre i USA (...). På den måde synes jeg, at det kan virke lidt tilfældigt, hvad det er for nogle forskningstidsskrifter, de har taget med. Og der er ikke ret mange. De tidsskrifter, de har med, der er mere sådan noget som Blå Kors Bladet og Alkohol og Narkotika fra Sverige, som ikke er noget forskningstidsskrift, men mere bredt orienterende og diskuterende. Og altså hvis de vil noget med forskning, så synes jeg, de skulle opdyrke det.”¹⁰⁰

Selve hjemmesidens lay-out og brugervenlighed bliver gennemgående rost af målgrupperepræsentanterne.

⁹⁹ Sundhedsstyrelsen.

¹⁰⁰ Forskning.

Eksempelvis siger en amtslig interviewperson:

”Jeg synes, den er flot bygget op og logisk og nemt at finde rundt i, og det ser absolut fornuftigt ud.”¹⁰¹

Endelig gør nogle interviewpersoner opmærksom på, at hjemmesiden efter deres mening ikke kan stå alene. Den ene interviewperson, med baggrund i amtslig forebyggelse, har indtryk af, at i hendes faglige bagland benytter man sig måske af hjemmesiden til at søge efter viden, men man følger ikke nødvendigvis op med en direkte kontakt til eller dialog med Videnscentret. Den anden interviewperson, som repræsenterer amtslig misbrugsforvaltning, mener på samme måde, at hjemmesiden bør følges op af en mere direkte formidling og dialog.

Interviewpersonen siger herom:

”Det, at tingene kommer indover i en skriftlig form, det gør, at man bliver opmærksom. Men vi er ikke født med at vide, hvor tit man opdaterer en database eller hjemmeside. Det er godt nok, at hovedparten ligger der. Men man er stadigvæk nødt til at huje lidt. Man er nødt til at få os til at vende hovedet.”¹⁰²

Undervisning, kurser & konferencer

Videnscentret har ifølge både medarbejdere og leder prioriteret undervisning, kurser og konferencer som formidlingsformer, idet de ser en mulighed for gennem undervisning og faglige oplæg at udbrede viden, faglige holdninger og erfaringer. Tanken er, at den viden, Videnscentret formidler videre til et udsnit af målgruppen, vil sprede sig ”som ringe i vandet” fra fagpersonerne til kollegaerne og dermed forplante sig ud over Videnscentrets rækkevidde.

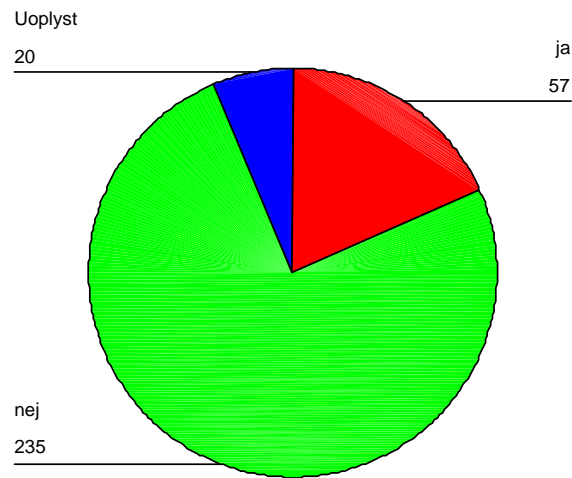
I spørgeskemaundersøgelsen som blev gennemført som en del af evalueringen blev deltagerne spurgt hvorvidt de har deltaget i konferencer eller kurser arrangeret af Videnscentret. Ud af 292 besvarelser, svarede de 18 % ja, mens 75 % ikke havde deltaget i konferencer.

De af respondenterne, som svarede ja til at have deltaget i konferencer eller kurser arrangeret af Videnscentret (i alt 57), blev efterfølgende bedt om at vurdere deres udbytte af konferencen/kurset. 89 % af de pågældende respondenter vurderer således, at deres udbytte af Videnscentrets kurser/konference var meget tilfredsstillende eller tilfredsstillende, mens kun knap 11 % af de pågældende respondenter vurderer, at deres udbytte har været mindre tilfredsstillende eller ikke tilfredsstillende. Set i forhold til det samlede billede ser besvarelserne således ud:

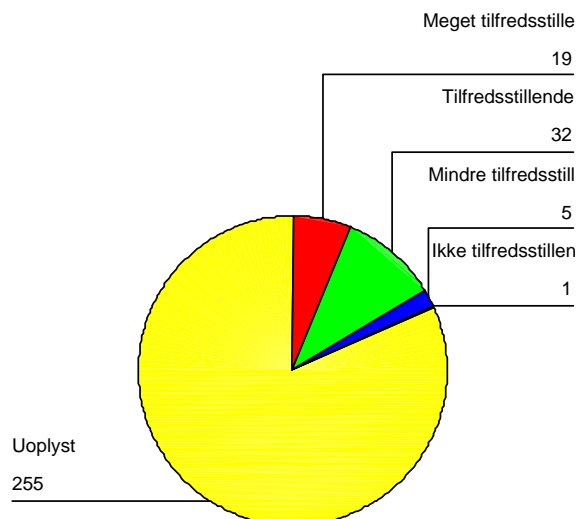
¹⁰¹ Amtslig behandling.

¹⁰² Amtslig misbrugsforvaltning.

Konferencer/kurser arrangeret af Videnscentret

Hvordan vurderer du dit udbytte

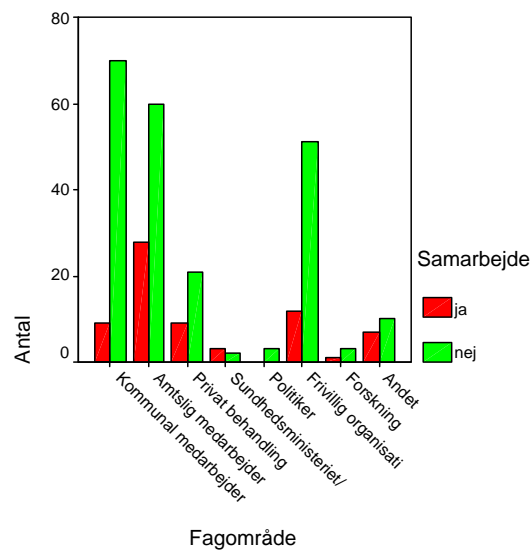
Netværksdannelse & samarbejde

Interviewene med medarbejderne, lederen og bestyrelsesformanden tyder det på, at netværksdannelse for og direkte samarbejde med målgruppen er en formidlingsform, som Videnscentret prioriterer højt og forventer stort fagligt udbytte af.

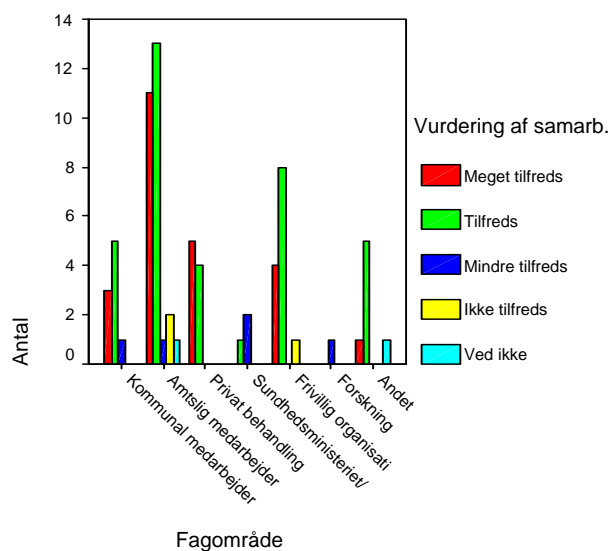
Bestyrelsesformanden vurderer imidlertid at VIA stadig ikke er nået langt nok ud i deres netværksarbejde. Videnscentret har ifølge bestyrelsesformanden prioriteret at starte netværksarbejdet op i den amtslige verden og i boligområderne, fordi disse verdener ikke er så svære at skabe kontakt til. End-

nu venter netværksdannelsen i forhold til kommunerne. Efter bestyrelsesformandens mening er det en stor opgave, som VIA først nu for alvor har taget fat på. Bestyrelsesformanden har været enig i beslutningen om at lade kommunerne vente, indtil Videnscentret havde større erfaring at trække på. Ligesom medarbejderne og lederen forventer bestyrelsesformanden dog, at de kontakter, man får fx i en kommune, spredt sig som ringe i vandet. Bestyrelsesformanden understreger, at den direkte kontakt til målgruppen er essentiel.

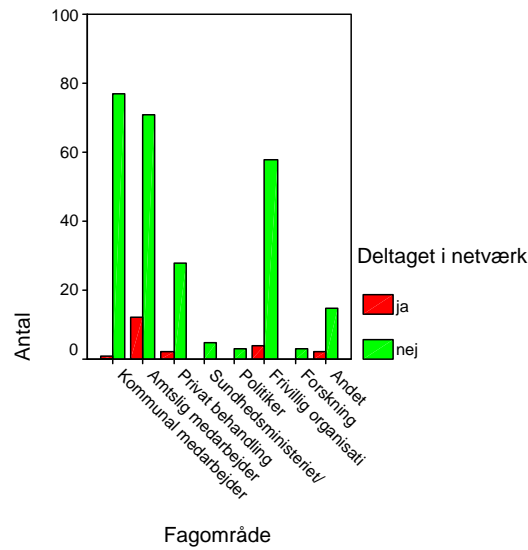
I spørgeskemaundersøgelsen som blev gennemført i forbindelse med evalueringen blev respondentgruppen spurgt, om de har eller har haft konkret samarbejde med Videnscentret. Ud af i alt 291 besvarelser svarede 24 % ja, mens 76 % svarede nej. I forhold til de sektorer/fagområder, respondenterne repræsenterer, fordeler svarene sig således:

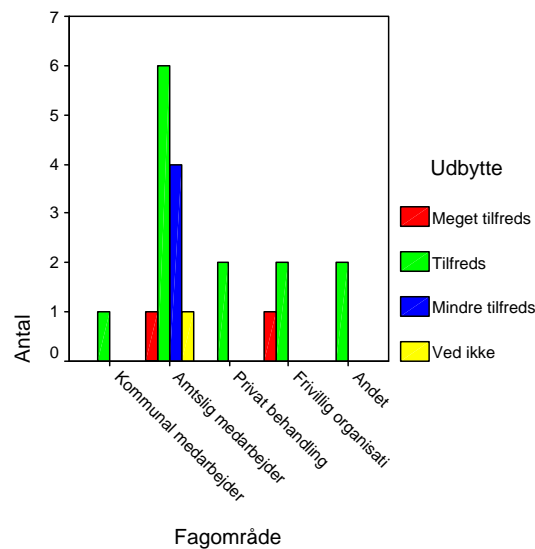
De respondenter, der har svaret ja til, at de har haft eller har konkret samarbejde med Videnscentret, blev efterfølgende bedt om at vurdere samarbejdet. Besvarelserne fordeler sig således:

På spørgsmålet om, om respondenterne har deltaget i netværk foranstaltet af Videnscentret, ser besvarelserne blandt de 283 således ud:

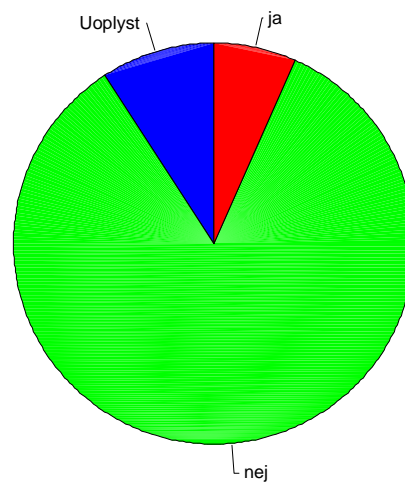

De 21 respondenter, der svarede ja til at have deltaget i netværk foranstaltet af Videnscentret, blev efterfølgende bedt om at vurdere deres udbytte af netværket.

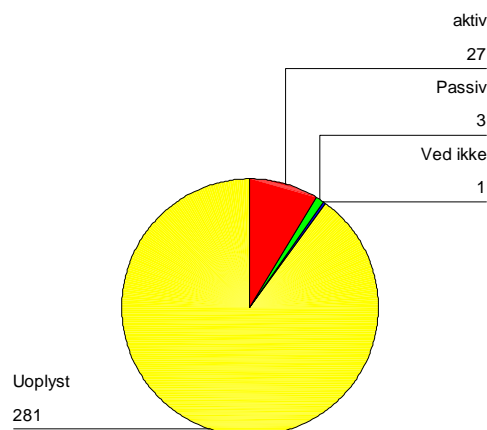
I spørgeskemaet blev respondenterne ligeledes spurgt hvorvidt de havde deltaget i netværk med Videnscentret. (Her tænkes på udvalg, arbejdsgrupper og lignende). Ud af i alt 285 besvarelser svarede 11% ja, mens 89% svarede nej. Set i forhold til det samlede billede ser besvarelser således ud:

Netværk med Videnscentret

Efterfølgende blev de pågældende respondenter bedt om at vurdere Videnscentrets rolle i netværket. I forhold til den samlede respondentgruppe, ser besvarelsene således ud:

Videnscentrets rolle

Den offentlige alkoholdebat

At deltage i den offentlige alkoholdebat og sætte alkoholproblematikken på dagsordenen er en del af Videnscentrets vedtægtsbestemte formål. Men lederen har også oplevet, at synlighed i offentligheden er en parameter, som bestyrelsen måler Videnscentret ud fra. Således er det yderst vigtigt for lederen, at Videnscentret dels selv leverer artikler og deltager i interview til både dags- og fagpressen, og dels fungerer som leverandør af viden til journalister fra forskellige medier, eksempelvis via Ritzau. Det fremgår af interviewene med VIA's medarbejdere, at centrets rolle i forhold til den offentlige alkoholdebat og pressen har dannet grundlag for flere interne debatter. Således har to af de

artikler, lederen har fået offentliggjort via Ritzau, skabt intern debat. Det tyder ikke på, at VIA internt er nået til enighed om centret rolle i forhold til pressen.¹⁰³

Af interviewene med målgrupperepræsentanterne fremgår det, at størsteparten af interviewpersonerne er forholdsvis enige i deres måde at vurdere Videnscentrets varetagelse af sin formidlingsrolle i forhold til den offentlige alkoholdebat.

Enkelte af interviewpersonerne mener, at Videnscentret har deltaget i den offentlige alkoholdebat på en fornuftig og saglig måde, mens de fleste interviewpersoner mener, at Videnscentret har deltaget i den offentlige alkoholdebat på en uhensigtsmæssig måde. En af de interviewpersoner, der har lagt mærke til, at lederen af VIA *”har gjort sig bemærket i dagspressen”*, understreger, at han selv ville være betænkelig over for en sådan formidlingsrolle, hvis han sad i lederens stol. Resultater og statistik kan ifølge interviewpersonen opgøres på mange måder og bliver derved ofte holdnings-, ideologisk- eller politisk præget. Den debat fra pressen, som interviewpersonen husker, at lederen af VIA indgik i, omhandlede antallet af døgnpladser.

Interviewpersonen uddyber:

*”Pludselig kan man sidde i en situation, hvor man igen er viklet ind i en bestemt rolle og sidder og varetager nogle bestemte menneskers eller institutioners interesser. Og så vil der være nogle andre i den anden ende, der skælder ud.”*¹⁰⁴

Hvis VIA endelig skal deltage i den offentlige debat, skal Videnscentret ifølge interviewpersonen kun levere dokumenteret viden eller materiale, der kan kaste klarhed over debatten. VIA skal med andre ord sørge for at indgå i debatten som den objektive og saglige part. Det er efter interviewpersonens mening afgørende, at VIA ikke gør sig til fortaler for én bestemt særinteresse inden for alkoholfeltet. Det må i hans øjne være afgørende, hvis man stadigvæk skal kunne fungere som et videnscenter, alle benytter sig af. Interviewpersonen understreger, at VIA efter hans vurderinger hidtil har klaret denne balance godt.

En interviewperson, med baggrund i KL, ville i tråd hermed være uhyre betænkelig i forhold til, hvor vanskeligt det er at undgå at blive citeret for politiske udmeldinger ud fra noget, som var formidlet som en videnskabelig formidling, eftersom viden kan fortolkes alt efter, hvad man som journalist ønsker at give af signaler. Interviewpersonen mener, at der bør stilles store krav til Videnscentrets formidling til offentligheden, netop fordi de har tilknytning til Socialministeriet.

En anden interviewperson fremhæver ligeledes sine krav til Videnscentrets formidlingsrolle i den offentlige debat:

”Selvfølgelig vil der være indlæg i debatten, som vil være faktuelle, hvor man korrigerer nogle oplysninger, der har været, men hvor Videnscentret ved bedre. Det synes jeg er relevant. Det er en pligt for Videnscentret - i min forståelse af Videnscentret. Men hvis man går ind og siger, at ”jeg synes, det er forkert, at forældre køber alkohol til deres

¹⁰³ Jf. bilag VIII og IX

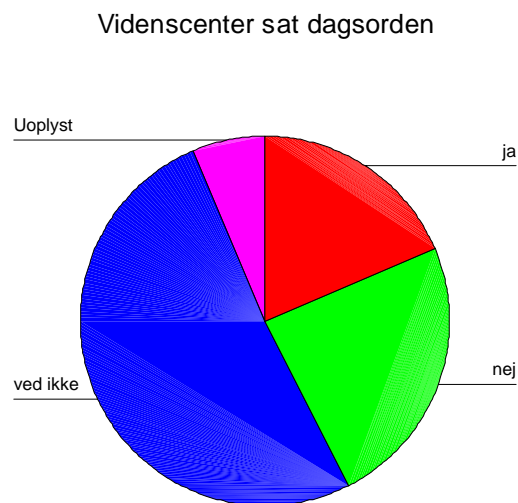
¹⁰⁴ Privat behandling.

mindreårige børn”, så er vi ovre i noget (...) Det er afholdsselskaberne, der har lov til den slags. Jeg mener ikke, at en person fra et videnscenter skal udstille sine personlige aversioner og sit eget moralkodeks. Det kommer ikke sagen ved. Men hvis det er indlæg i debatten, som formulerer faktisk viden, så er det nærmest en pligt, vil jeg sige.”¹⁰⁵

To interviewpersoner tager direkte afstand fra Videnscentrets formidling i pressen. En af interviewpersonerne fremhæver således, at Videnscentrets bidrag i dagspressen om hendes fagområde - forebyggelse - har været på et overfladisk og banalt niveau, hvilket efter hendes mening kan være med til at forfladige debatten om forebyggelse. Således forventer hun, at Videnscentret reelt har kompetence og viden til at udtale sig om de emner, de går i pressen med.

Den anden interviewperson, med baggrund i Sundhedsstyrelsen, har et par gange undret sig over, at centerlederen efter hendes mening har været politiserende i dagspressen omkring emnet unge og alkohol. Interviewpersonen har været skeptisk i forhold til, at lederen efter hendes mening ikke udelukkende udtalte sig om dokumenteret viden, men også om personlige holdninger. I denne sammenhæng var det hendes opfattelse, at lederen gik udover sit faglige ansvarsområde.

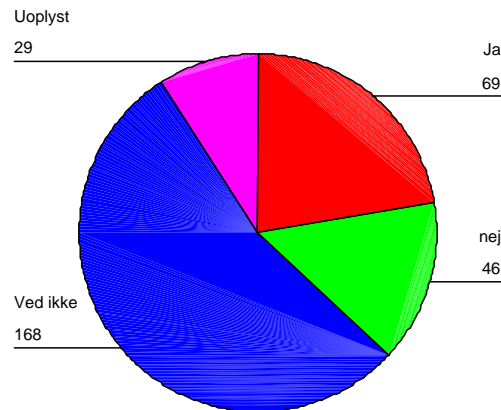
I evalueringens spørgeskemaundersøgelse blev respondenterne bedt om at vurdere, om Videnscentret har været med til at sætte dagsordenen i den offentlige alkoholdebat. Ud af i alt 292 besvarelser svarede 19,9 % ja, mens 25,7 % svarede nej, mens 54,5 % gav udtryk for ikke at vide det. I forhold til det samlede billede ser besvarelserne således ud:

Spørgeskemaundersøgelsen bad endvidere respondenterne vurdere, om Videnscentret har været med til at nuancere alkoholdebatten. Ud af i alt 283 besvarelser svarede 24,4 % ja, mens 16,3 % svarede nej, og 59,3 % svarede ved ikke. Besvarelserne fordeler sig således i forhold til det samlede billede:

¹⁰⁵ Forskning.

Videnscentret nuanceret debatten

Rummelighed

Langt størsteparten af målgrupperepræsentanterne forventer, at Videnscentret i sin formidling tydeligt markerer, at de ikke repræsenterer bestemte ideologier, holdninger eller personlige præferencer. Samtidig fremhæver en stor del af interviewpersonerne, at de forventer, at Videnscentret i sin formidling ikke tager del i alkoholområdets grænsestridigheder, men derimod signalerer en evne til at favne og bygge bro over en sundhedsfaglig og socialfaglig fokusering. Den sociale dimension må således ikke blive for dominerende et frasortingsinstrument i Videnscentrets formidling. En interviewperson siger således:

”I synliggørelsen af nogle problemer, ligger der jo også implicit en mangel på synliggørelse af nogle andre og dermed en form for prioritering. Der må det igen være en afvejning af, hvor langt man skal gå ind i et eller andet, for at man stadig kan holde sig på det lidt objektive område, som jeg synes er vigtigt at fastholde, hvis man skal være et rigtigt Videnscenter for alle aktørerne på det her område.”¹⁰⁶

Bag al synliggørelse af VIA, bør fagligheden hele tiden være til stede:

”Hvis man synliggør et problem; hvis man argumenterer for en eller anden bestemt vinkel på problemet, så må den basere sig på den viden, man har indsamlet og bearbejdet. Man kan altid få et eller andet standpunkt ud af det, men jeg synes, det skal være tydeligt, at den er baseret i den viden, man har akkumuleret. Hvor vi andre nemmere kan gå ind med mere ideologiske synspunkter. Man kender afsenderen og tager den for det, det så er. Men afsenderen her er en anden end en interesseorganisation, og det skal afspejle sig i den måde, man træder frem på, synes jeg. Det ville jeg i hvert fald være opmærksom på, hvis det var mig, der regerede der.”¹⁰⁷

En del af interviewpersonerne fremhæver, at de mener, at Videnscentret i sin formidling har formået at bevæge sig fra sin oprindelige tilknytning til et mere nuanceret og rummeligt ståsted:

¹⁰⁶ Privat behandling.

¹⁰⁷ Privat behandling.

”Sådan som det ser ud nu, så synes jeg ikke, de er hæftet til nogen bestemt tankegang. Jeg synes, de har klaret sig meget pænt udenom de skær, der måtte være og ytret sig sådan rimeligt i overensstemmelse med, hvad jeg ville forvente, man gjorde sådan et sted.”¹⁰⁸

Tre af interviewpersonerne har modsat oplevet, at Videnscentret i sin formidling ikke har signaleret rummelighed og bred interesse, men at de udsender signaler om bestemte præferencer og ideologier. Disse tre interviewpersoner er alle forankret i amtsligt regi, men inden for både forebyggelse, behandling og misbrugsforvaltning. En interviewperson fremhæver således, at hun har fornemmet, at VIA, med afsæt i sin fokusering på den sociale dimension, af og til kommer til at udstille personlige præferencer:

”Jeg forestiller mig med et Videnscenter noget, der dels skal tage initiativer og også til en vis grad være med til at skubbe til, at der kommer fokus på et område, og at tingene gror. Men jeg forestiller mig også – fuldstændig på niveau med en embedsmandsstab – at man som sådan ikke har nogle klare præferencer selv for, hvad der er rigtigt, og hvad der er forkert. Og det er nok det, jeg oplever med Videnscentret. Hvor jeg oplever, at Videnscentret har nogle særlige præferencer i forhold til det frivillige arbejde, i forhold til det sociale arbejde og er meget skeptiske overfor de behandlende institutioner.”¹⁰⁹

Interviewpersonen oplever i højere grad, at det ikke blot er den faglige fokusering og de bagvedliggende interesser, men i lige så høj grad personlige præferencer, der skinner igennem i centrets formidling. Dette er i sig selv forståeligt, mener interviewpersonen, men det hører ikke hjemme i et Videnscenter.

”Og det er her, jeg synes, at det ikke er hans mandat. Her går han sine egne ærinder. Og det må han gerne, men ikke, som jeg ser det – og jeg er måske konservativ – i kraft af det job, han har. Så skal han ikke gøre det præcis der. Så kan han gøre det om aftenen, når han har fri, eller han kan gøre det i nogle andre sammenhænge. Men han skal ikke gøre det som netværksskaber, fordi så bliver han en politisk person (...) Min eneste anke er den her i forhold til personlige præferencer, og som måske egentlig udspringer mest af det her med, at man er så engageret i sit arbejde, i virkeligheden. Og måske knapt helt har opdaget, at man har skiftet job.”¹¹⁰

Således mener interviewpersonen, at VIA går ud over sine beføjelser i forhold til det, hun forventer af et Videnscenter med tilknytning til et ministerium.

Barrierer

Blandt Videnscentrets medarbejdere kan man støde på en frygt for, at der er barrierer for formidling og dialog mellem Videnscentret og målgruppen. Konkret i form af en skepsis over for en medarbejders egen baggrund som folketingspolitiker og lederens baggrund i Blå Kors behandling. En skepsis, som rent faktisk genfindes hos en del af interviewpersonerne.

¹⁰⁸ Privat behandling.

¹⁰⁹ Amtslig behandling.

¹¹⁰ Amtslig behandling.

En interviewperson vedkender eksempelvis, at hun i nogle sammenhænge, hvis hun fx var interesseret i at få etableret et netværk eller var interesseret i at få formidlet viden, ville være usikker på, om hun ville gå til Videnscentret, eller om hun ville gå til alternativer som fx Dansk Selskab for Alkoholforskning. De holder sig ifølge interviewpersonen til kun at udtale sig om præcis det, der er dokumentation for, eller referere til andre, der har det, og så holde deres private holdninger udenfor.

En anden interviewperson fremhæver på samme måde, at i hendes øjne er Videnscentret stadig tilknyttet sit oprindelige bagland af lobbyister og interessegrupper i en sådan grad, at hun stadig har et skeptisk syn på Videnscentrets formidling.

Systematiseret vidensopsamling og formidling

Størsteparten af interviewpersonerne, og en lang række af respondenterne fra spørgeskemaundersøgelsen, fremhæver, at de forventer, at et Videnscenter indsamler og formidler systematiseret viden – igen med rummelighed som sigtepunkt.

En interviewperson siger eksempelvis:

”... umiddelbart vil jeg sige, at når jeg hører ordet videnscenter, så er det et, hvor man kan henvende sig og få viden. Dem, der skal kunne samle alle trådene og kunne svare på hvad som helst i virkeligheden. En Kloge-Åge, man kan ringe til, men ikke en Kloge-Åge, der går ud og pådutter andre sine meninger. Fordi hvis det sker, så må man nødvendigvis have nogle meninger, man vil forfægte og så går det måske over og bliver en ideologisk sag. Og det kan måske komme til at betyde, at de også indsamler viden i relation til de holdninger og de kæpheste, de har. Og så kan man så stille spørgsmålstejn ved, om den viden man så kan få fra dem, nu også er så allround og dækkende, som den burde være. Det er en måde at se et Videnscenter på.”¹¹¹

En anden interviewperson fremhæver på linje hermed, at hun i forhold til Videnscentrets formidling først og fremmest forventer ”en slags biblioteksfunktion”. Hun forventer, at hvis hun har spørgsmål om et hvilket som helst emne, der relaterer sig til alkohol, vil VIA have kendskab til hvilken viden, der er på området, og hvilken litteratur, der er udgivet. Interviewpersonen forventer ligeledes, at et Videnscenter ikke udelukker en bestemt viden, blot fordi det ligger uden for det sociale område, eller fordi det strukturelt set hører under Sundhedsministeriet eller Sundhedsstyrelsen. Hun forventer, at Videnscentret i sin formidling ikke skelner til, om noget ligger ”på vippen af at være indenfor området”, men udelukkende skelner til, om det er interessant og vigtig viden, også inden for behandlingsområdet.

Interviewpersonen uddyber:

”Jeg forventer, at et Videnscenter egentlig er dem, der koordinerer (...) Som ved, hvad der findes. Det vil sige, at enhver i princippet burde kunne henvende sig og sige: ”jeg vil gerne vide noget om, hvad der sker på behandlingsområdet i landet”, og så kunne de si-

¹¹¹ Forskning.

*ge: ”der er de her ting, og der er de her ting, og det her er, hvad der er publiceret total set i Danmark”.*¹¹²

Med en sådan vidensfunktion ville interviewpersonen forvente, at VIA havde overblik over viden inden for det danske alkoholområde og også gerne det nordiske område.

Udover den forskningsbaserede, dokumenterbare viden, fremhæver flere interviewpersoner, at de forventer, at Videnscentret opsamler, systematiserer og formidler erfaringer fra forskellige projekter og initiativer i landet. En interviewperson udtrykker eksempelvis, at han forventer af centrets formidling, udover at indsamle den forskningsbaserede viden, der bliver publiceret i diverse tidsskrifter, også indsamler den viden, der eksisterer i form af evalueringsrapporter, projektrapporter osv. Han ser det som en oplagt rolle for VIA både at indsamle denne viden og herudover gøre den tilgængelig ved eksempelvis at trække hovedtemaer ud og præsentere dem for målgruppen.

Størsteparten af interviewpersonerne mener, at Videnscentret i sin formidling skal holde sig til en ”ren” formidling af projekterfaringer og ikke selv bevæge sig tilbage i en projektrolle. Flere interviewpersoner påpeger således, at Videnscentret skal leve af, at andre parter vil aflevere oplysninger om initiativer og projekter. VIA skal holde sig på sådan en position, at de andre parter på alkoholområdet ikke føler, at de kan blive misbrugt. Det skal være sådan, at der i samarbejdsøjemed ikke er nogen tvivl om, at VIA ikke er en potentiel konkurrent om de knappe midler. Flere interviewpersoner påpeger således, at det ville skade Videnscentrets formidlingsrolle, hvis Videnscentret påtog sig en projektrolle, idet det ville kunne bevirke, at andre parter på alkoholområdet ikke ville have nok tillid til at give information fra sig.

Udadvendthed & dialog

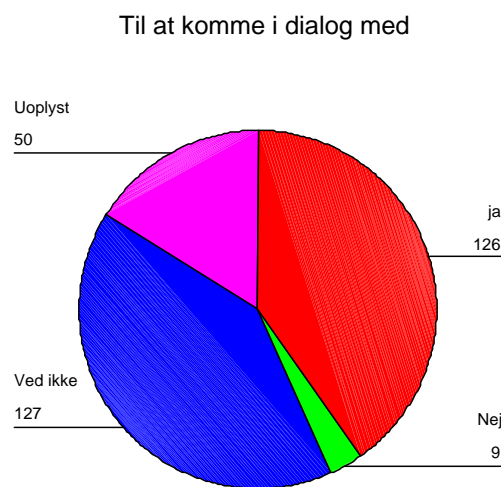
En del af målgrupperepræsentanterne forventer en høj grad af udadvendthed og dialog i Videnscentrets formidling. De fleste mener således, at Videnscentret ikke i tilstrækkelig grad selv er opsøgende, nysgerrig, udadvendt og dialogøgende. Ligeledes har flere af respondenterne i deres kommentarer i spørgeskemaundersøgelsen formuleret ønsker om en større grad af udadvendthed fra centrets side.

En interviewperson fremhæver eksempelvis, at han i den kommunikative rolle forventer en parathed, en service-mindethed og en beredvillighed. I hans øjne lever Videnscentret som formidler endnu ikke op til denne forventning. Han – og hans bagland – oplever Videnscentret som en smule reserveret, forsigtig og tvivlende i forhold til egen rækkevidde og faglige formåen på bekostning af udadvendthed, nysgerrighed, undren og beredvillighed. Interviewpersonen understreger, at der ikke er tvivl om, at Videnscentrets medarbejdere har gjort et stort stykke arbejde og virkelig har forsøgt at lægge strategier i forhold til deres formidling, men at det kræver megen energi at trænge ind til og forstå behovene i den brede målgruppe, centret har.

¹¹² Amtslig behandling.

En anden interviewperson understreger i tråd hermed, at det ikke er nok, at Videnscentret formidler skriftligt gennem hjemmesiden, årsberetninger, foldere og nyhedsbreve. Formidlingen skal være udadvendt.

Spørgsmålet om centrets åbenhed blev også berørt i spørgeskemaundersøgelsen hvor respondenterne blev bedt om at vurdere, hvorvidt de mener, at Videnscentret er til at komme i dialog med. Ud af i alt 262 besvarelser svarede de 48 % ja, mens 3,4 % svarede nej og en meget stor gruppe på næsten 49 % ikke tog stilling. Det er bemærkelsesværdigt, at en stor del af respondenterne mener, at Videnscentret er til at komme i dialog med, men at en lige så stor del ikke ved eller ikke er sikre på, om det er tilfældet. I forhold til det samlede billede ser besvarelserne således ud:

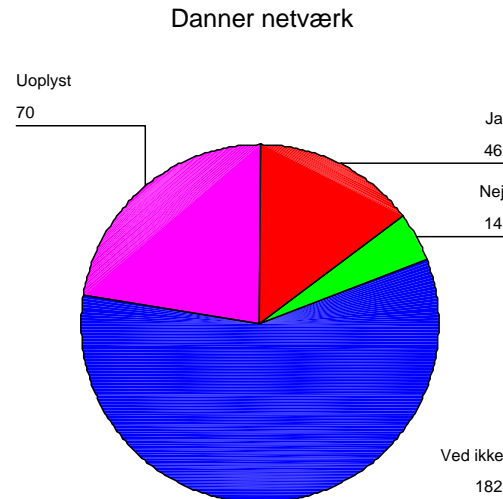
Netværksdannelse & brobygning

En anden forventning til VIA's formidling, som går igen hos flere af målgrupperepræsentanterne, er, at den skriftlige formidling ikke skal stå alene, men knytter sig til faglige netværk. Flere interviewpersoner forventer således, at Videnscentret både selvstændigt tager initiativ til netværksdannelse, men også at man, hvis man som fagperson får en idé til en form for netværksdannelse, kan henvende sig til VIA og blive imødekommet med hjælp til formidling og koordination. En interviewperson forventer, at en sådan imødekommenhed ikke skeler til, om det er frivillige organisationer, kommuner eller amter, der henvender sig for hjælp. Det burde i netværksdannelsen endvidere være VIA's opgave at ligge inde med lister over kontaktpersoner, at formidle og invitere. Interviewpersonen understreger, at netop en sådan opgave har VIA påtaget sig i forbindelse med det faglige forum for centerledere. En opgave, som interviewpersonen vurderer, at Videnscentret har klaret flot:

”... de har virkelig kørt initiativet meget professionelt, og det har fungeret, og det har været rigtig godt. Det har vi været glade for.”¹¹³

¹¹³ Amtslig behandling.

I spørgeskemaundersøgelsen blev respondenterne bedt om at vurdere, om de har kendskab til hvorvidt Videnscenter om Alkohol danner netværk. Ud af i alt 242 besvarelser, svarede 19% ja, mens 5,8% svarede nej, mens 75,2% ikke besvarede spørgsmålet. I forhold til det samlede billede, fordeler besvarelserne sig således:

Igen er det bemærkelsesværdigt, at en så stor del af respondenterne stiller sig tvivlende eller uvidende over for, om Videnscentret danner netværk, når det er så stor en del af centrets formelle profil. Det tyder på, at Videnscentret skal arbejde med at gøre denne side af profilen tydeligere i en direkte opsøgende kontakt til målgruppen.

7.2 Videnscentrets målgruppedefinition

Videnscentrets vedtægter definerer en bred målgruppe for centrets virke, og samtlige medarbejdere giver udtryk for, at dette har dannet platform for interne målgruppediskussioner. I en vis udstrækning har medarbejderne kunnet læne sig op ad målgruppebeskrivelsen i vedtægterne, men i perioder har den brede definition af målgruppen givet problemer.

En medarbejder siger fx:

”Men jeg vil sige, at nogle gange har vi været i rørte vande.(...) For vores målgruppe er jo også relativt bred, og det kan da nogle gange være svært. Så derfor har vi den også tit oppe at vende. Hvem er det egentlig vi skal betjene?(...) Vi har måske internt været lidt uenige. Hvem er vores målgruppe? Er det udelukkende fagfolk eller er det også de pårørende eller misbrugerne? Hvem skal vi henvende os til? Men efterhånden – og det har også været i samtale med nogle eksterne partnere – er vi altså fremme ved, at det er fagfolk, og under fagfolk hører også studerende. Så det er den målgruppe, jeg tænker på.”¹¹⁴

¹¹⁴ Medarbejder, VIA.

Medarbejderne mener, at der er sket en udvikling i centrets håndtering af den brede målgruppe siden opstartsfasen, idet målgruppen i praksis er blevet snævret ind til den faglige del af målgruppen, herunder også de studerende. Det er den sociale dimension i kontakten til målgruppen, der er i højsædet. I starten, derimod, kredsede medarbejderne meget omkring også at indtænke de pårørende og misbrugerne selv.

Videnscentret modtager dagligt henvendelser fra privatpersoner med alkoholproblemer, pårørende og skoleelever. Dette bliver et dilemma for medarbejderne, når centret samtidig formelt set ikke yder personlig rådgivning og uformelt set har foretaget en indsnævring af målgruppen, der betyder, at det er den faglige målgruppe, der prioriteres. Centrets medarbejdere har dog en intern uformel aftale om, at alle henvendelser behandles respektfuldt og ”ordentligt”, hvad enten de ligger inden for målgruppen eller ej. Medarbejderne er opmærksomme på, at de bruger mange ressourcer på den personlige rådgivning.

Videnscentrets prioriterede målgrupper

Lederen vedkender, at Videnscentret ikke indledningsvist har lavet en omfattende målgruppeanalyse – at centret ikke har været direkte ude og spørge til målgruppernes behov og ønsker. I stedet har Videnscentret ifølge lederen valgt at plukke nogle aktører ud, som centret har prioriteret at indlede dialog og samarbejde med i en første fase.

Alkoholfaglige faggrupper

Videnscentret prioriterer kontakten og dialogen med de forskellige faggrupper inden for alkoholmisbrug højt. Som tidligere nævnt har centrets medarbejdere og ledere dels selv medvirket i netværk eller arbejdsgrupper med forskellige faggrupper, og dels været medvirkende til at danne netværk for faggrupper, herunder i særlig høj grad den amtslige behandlingsdel. Endvidere har centret haft kontakt og dialog med forskellige faggrupper via centrets undervisning, kurser og konference. Endelig modtager centret mange henvendelser fra fagpersoner angående videns- eller litteratursøgning.

Kommunedelen

Kommunedelen prioriteres højt i og med, at centrets bestyrelsesformand er kommunal socialchef og dermed løbende gør centret opmærksom på muligheder og behov i forhold til den kommunale målgruppe. Samtidig prioriterer centret et løbende samarbejde og en dialog med KL.

Aktuelt foregår der en faglig drøftelse i Videnscentret om hvorledes resultaterne fra kommuneundersøgelsen kan formidles ud til kommunerne, og hvilke formidlingsformer, centret vil gøre brug af til denne opgave.

Når man analyserer det konkrete initiativ er der imidlertid en række problemer forbundet med kommuneundersøgelsen, som er udarbejdet i samarbejde med CASA, og som internt på centret tillægges meget stor fremtidig betydning som instrument for en kommunal strategi. Således fremgår det ikke tydeligt, hvilken personkreds undersøgelsen er udsendt til. Hvem er det, der figurerer på

udsendelseslisten, og hvorfor har man ikke lavet en systematisk registrering over, hvem der har udfyldt spørgeskemaet?¹¹⁵

Dette afspejler sig i et spørgeskema, som er udsendt til en meget uhomogen gruppe, uden at dette er tolket ind i fremlæggelsen af undersøgelsesresultaterne, da oplysningen helt enkelt mangler i det statistiske materiale. Det betyder, at det i praksis er meget svært at tolke på data, da man i analysen af skemaet ikke har taget højde for, at det er folk i meget forskellige positioner, som har besvaret spørgeskemaet. I én kommune er det kommunaldirektøren i en anden en menig medarbejder i arbejdsmarkedsafdelingen.

Spørgeskemaet ser ikke ud til at differentiere mellem de forskellige forvaltningsgrene i kommunen. Spørgsmålet er, om det, som er interessant i forhold til socialforvaltningen i deres arbejde med børn, unge og familier, fx. gravide mødre, er det samme, som er interessant i forhold til kommunens arbejdsmarkedsafdeling, som tager sig af udstødte og marginaliserede. Her forsøger skemaet at fange op i en bredde, som nok ikke giver mening. Spørgsmålet er, om ikke den viden, som kunne sikre en kommunal bevågenhed fra flere sider, fordrede skemaer til de forskellige målgrupper og et betydeligt mere tilbundsående instrument.

Hele det sociale område er forsøgt fanget ind i 4 spørgsmål, der også omfatter gravide misbrugere. Et eksempel fra undersøgelsen er et spørgsmål: ”Hvor stort et problem er alkoholmisbrug blandt familier med børn i kommunen?”¹¹⁶ Her efterlader kommuneundersøgelsen et meget lidt operationelt billede af den kommunale udfordring på dette område. Ikke mindst, hvis skemaet er udfyldt af en kommunal medarbejder, som i praksis måske dårligt har kendskab til børneområdet. I rapporten fra Videnscentret, som baserer sig på kommuneundersøgelsen, tages der da også forbehold herfor:

*”... En væsentlig del af kommunerne har ikke svaret på dette spørgsmål, formentlig fordi den person, der har udfyldt skemaet, ikke har haft tilstrækkelig viden herom”.*¹¹⁷

Intentionerne med kommuneundersøgelsen kommer lidt til kort i forhold til en rapport, der skæmmes af manglende præcision i måden at kortlægge de kommunale indsats på. Grundlæggende må man spørge, om analyser på dette niveau overhovedet giver mening i en kommunal sammenhæng. Det står også tilbage at undersøge, hvem fra den kommunale verden, der har været konsulent på opgaven og har set spørgsmålene igennem.¹¹⁸

Dette rejser to principielle problemer i forhold til Videnscentrets kompetenceprofil. For det første vidner det om, at ingen af medarbejderne har konkrete erfaringer i den primærkommunale sektor og dermed kendskab til praksisfeltets problemer. Men måske også et spørgsmål, der rækker videre. Hvordan vil centret fremover dække sig ind på den forskningsmæssige side, som i flere af interviewene fremhæves som et selvstændigt problem, og som også synes at afspejle sig i spørgsmålet om manglende know-how til at gennemskue et spørgeinstruments lødighed og validitet?

¹¹⁵ Dette forhold fremgår af de udsendelseslister som er stillet til rådighed af VIA.

¹¹⁶ Med følgende svarkategorier: Stort – Mellemstort – Lille – Uden betydning.

¹¹⁷ Videnscenter om Alkohol (2001): ”Alkoholproblemer – En kortlægning af kommunernes indsats”, p. 30.

¹¹⁸ I evalueringen er det fremkommet, at KL har først fået kendskab til materialet, efter at CASA var færdig med dataindsamlingen.

Da det kommunale område gennemgående fremhæves som et kommende prioriterings- og fokusområde, havde det været afgørende med en kommuneundersøgelse, der kunne blive løftestang til et kommunalt gennembrud. Har man internt troet på, at det havde man – ja så har VIA et tungt strukturelt problem omkring sin ekspertise og medarbejderprofil.

I denne sammenhæng er det måske også værd at notere, at den spørgeskemaundersøgelse, som er udviklet i forbindelse med evalueringen, peger på en række paradokser. Således viser besvarelserne, at den overvejende del af de kommunale repræsentanter, som har kendskab til VIA, har fået det via pjecemateriale, og ikke via centrets hjemmeside.¹¹⁹ Spørgsmålet er, om de menige medarbejdere i den kommunale verden, som formidlingsmæssigt er interessante for VIA i denne sammenhæng, fx de som i hverdagen beskæftiger sig med børnefamilier med alkohol eller marginaliserede unge /voksne, overhovedet har kendskab til VIA. For at få dem i tale skulle man måske operere med en anden strategi.

Ministerier & andre instanser

En stor del af den interne faglige debat på Videnscentret har omdrejningspunkt i den sociale dimension, sådan som denne er indskrevet i Videnscentrets vedtægter. Også i det daglige samarbejde med Socialministeriet fremhæves den sociale dimension løbende. Det gælder eksempelvis i forhold til SUM-udvalget, hvor VIA løbende afstemmer med ministeriet, hvordan den sociale dimension kan få plads i udredningsarbejdet. Det fremgår tydeligt af interviewene med medarbejdere og leder, at centret i højere grad og mere uforbeholdent samarbejder med Socialministeriet end med Sundhedsministeriet. Det er tydeligt, at medarbejderne og ikke mindst lederen ser Socialministeriet som centrets primære tilknytning og fælles interesseflade, og som centret derfor primært servicerer og betjener.

Samtidig undrer det imidlertid lederen, at Socialministeriet ikke har stillet centret over for flere konkrete udfordringer og formidlingsopgaver. Indtil videre har Videnscentret foretaget et udredningsarbejde for Socialministeriet og har været i drøftelser med dem om en ny vejledning omkring alkohol, som imidlertid ikke blev til noget. Lederen mener, at dette til dels kan skyldes, at alkohol-delen endnu ikke har så stor bevågenhed i Socialministeriet.

Lederen har ligeledes undret sig over, at Sundhedsstyrelsen ikke har været mere udfarende i forhold til Videnscentret. Lederen og en medarbejder forudser dog, at i takt med, at den generelle forebyggelse bliver mere og mere opprioriteret og indlemmet under Folkesundhedsprogrammet, vil der blive større behov for et center, der ligger mellem Socialministeriet og Sundhedsministeriet. På samme måde forudser de, at centret eventuelt som følge heraf vil komme til at bygge bro mellem de to ministerier, og at et samarbejde med Sundhedsstyrelsen vil blive mere naturligt.

Udover dialogen med de to ministerier fremhæver lederen, at Videnscentret i forhold til den sociale dimension har haft mange gode dialoger med både Amtsrådsforeningen omkring den amtslige behandling og Kommunernes Landsforening omkring den kommunale indsats.

¹¹⁹ Yderligere understreget af, at 60 pct. af besvarelserne fra kommunerne er udfyldt af ledere.

Den frivillige verden

Interviewene med medarbejderne og lederen tyder på, at dialogen med og formidlingen i forhold til den frivillige verden endnu ikke er så udbygget. Eksempelvis undrer det lederen, at Videnscentret ikke i større udstrækning har fået faglige tilbagemelding fra den frivillige verden om ønsker og behov. Lederen påpeger således, at han ikke har en egentlig formidlingsstrategi i forhold til den frivillige verden, fordi den frivillige verden ikke via sin repræsentant i bestyrelsen har formuleret deres ønsker. Lederen mener derfor, at centret som en konsekvens af dette, må gå bredere ud i den frivillige verden. At centret i højere grad må prioritere en dialog med og en formidling i forhold til de frivillige organisationer, som ikke nødvendigvis har alkoholmisbrug som fokus, end alene at fokusere snævert på en lille gruppe af frivillige organisationer inden for alkoholområdet.

Interviewet med repræsentanten for den frivillige verden tyder på, at Videnscentrets fornemmelse af endnu ikke at være nået ud til den frivillige målgruppe, er begrundet. Interviewpersonen mener, at Videnscentret ikke har været opsøgende og udadvendt nok i forhold til denne målgruppe, og at de således hverken er synlige eller genkendelige blandt de frivillige organisationer eller har et stort nok kendskab til denne målgruppes differentierede behov og ønsker. En fornemmelse, der støttes af spørgeskemaundersøgelsens resultater vedrørende Videnscentrets synlighed og genkendelighed i målgruppen, som fremhæves i kapitel 8.

Forskningsverdenen

Det er lederens opfattelse, at Videnscentret, ikke når ud til forskningsinstitutionerne og universiteterne. Dette bekræftes af repræsentanter for forskningsverdenen, der ikke mener, at forskningsverdenen endnu reelt er en del af centrets målgruppe, selvom den formelt set i vedtægterne hører til centrets målgruppe.

En interviewperson, som ligeledes er bestyrelsesmedlem i VIA, vurderer, at centret aldrig kan blive et samlingssted for fagfolk, og herunder specielt ikke for forskere. Efter hans mening har forskerne deres egne netværker, egne forskningsdatabaser, osv. Således er centrets primære målgruppe efter interviewpersonens mening den brede befolkning. Interviewpersonen ser det som en force, at Videnscentrets målgruppe er så bred, idet Videnscentrets formidling i hans øjne handler om at gøre viden om alkohol tilgængelig for flest mulige. Samtidig understreger interviewpersonen, at det er svært at vide, hvordan man rammer den brede målgruppe, før man ved, hvad de har brug for af viden. Interviewpersonen understreger således, at Videnscentret har begået en fejl ved ikke indledningsvist at spørge til målgruppens ønsker og behov.

En interviewperson, med baggrund i forskningsverdenen, har svært ved at vurdere, hvad centrets primære målgruppe er, og kan ligeledes ikke genkende sig selv som målgruppe for Videnscentrets formidling:

”Når man kigger på deres hjemmeside, så henvender de sig tilsyneladende til alle, der har interesse i alkohol på en eller anden måde. Men hvis jeg er en typisk repræsentant for forskningsverdenen, så synes jeg, at der er én verden, som de ikke dyrker.”¹²⁰

¹²⁰ Forsker

Interviewene med målgrupperepræsentanterne tyder på, at størsteparten af interviewpersonerne generelt har vanskeligt ved ud fra Videnscentrets formidling at vurdere, hvilken eller hvilke målgrupper, Videnscentret orienterer sig imod. Eksempelvis vurderer en interviewperson, med baggrund i Socialministeriet og Videnscentrets bestyrelse, ud fra sit eget kendskab til centrets hjemmeside, at en stor del af brugerne af VIA's hjemmeside må udgøres af skoleelever, studerende og den almene befolkning. Han ser det imidlertid kun som en fordel, at VIA også har den brede kontakt til befolkningen og herunder ligeledes til en yngre målgruppe, så den formidlede viden også får en forebyggende dimension.

7.3 Videnscentrets faglighed

Skal Videnscentret fungere som et kvalitetsfilter?

I vurderingen af, om Videnscentret i sin formidling skal agere en form for kvalitetsfilter i forhold til den viden, de henter ind, vurderer, systematiserer og formidler ud igen, er interviewpersonerne delte. Mest markant står dog de interviewpersoner, som ikke ser det som en oplagt rolle for Videnscentret.

En del af interviewpersonerne ser således ingen mening i, at VIA får en opgave som et "kvalitetsfilter" i forhold til fx Socialministeriet. En af disse interviewpersoner mener fx, at alkoholområdet er så komplekst, at misbrugsproblemet er så mangefacetteret, og målgruppen så varieret, at det ikke giver nogen mening at lave kvalitetsstandarder. Således ville det i hans øjne være spild af ressourcer, hvis VIA landede i en rolle som kontrol- og kvalitetsinstans.

Interviewpersonen siger herom:

*"Men at nå frem til en eller anden instans, man kunne henvende sig til som en eller anden overhøjhed, der sagde, her har du de mennesker i verden, som kan sige, hvad der er kvalitet, og hvad der ikke er. Det er for det første utopisk og for det andet tåbeligt."*¹²¹

En anden interviewperson mener, at det er yderst vigtigt, at der er en faglig, uvildig instans, der ud fra kvalitetsmål kigger amterne og kommunerne i kortene, interesserer sig for det, de laver, medvirker til at sætte spørgsmålstejn ved metoder og dermed udvikler området. Han understreger dog, at en sådan instans skal være uafhængig, og at Videnscentret med sin tilknytning til Socialministeriet og med bestyrelsens sammensætning i hans øjne ikke er uafhængig og uvildig. En sådan rolle burde derimod varetages af en af de allerede eksisterende forskningsenheder, således at man sikrer, at kvalitetsvurderingerne både tager afsæt i faglige ressourcer og flere forskellige faglige indfaldsvinkler.

Størsteparten af interviewpersonerne understreger dog samlet set, at Videnscentret i sin egen formidling må være bevidst om graden af kvalitet og saglighed i den viden, de behandler.

¹²¹ Privat behandling.

Tanken om at nå frem til en fælles platform, fælles konsensus om viden og formidling har ifølge en medarbejder ligget eksplicit i Videnscentret, siden medarbejderne og lederen i år 2000 deltog i et fælles kompetenceudviklingskursus. På kurset blev det tydeligt, at det var en styrke at holde fast i centrets interne fagmøder for at udvikle og følge op på en fælles faglighed.

Videnscentret holder personalemøder hver fredag, hvor samtlige medarbejdere deltager. Hvert andet personalemøde munder ud i et fagligt møde, hvor lederen og de af medarbejderne, som fagligt beskæftiger sig med alkoholspørgsmål, løbende drøfter faglige emner.¹²² Et af målene med f-møderne er ifølge medarbejderne at opnå en fælles værdiplatform, en fælles basisviden, en fælles holdning og kritisk indstilling til bl.a. viden og statistik om alkohol.¹²³

Ud over vanskeligheden ved at fastholde disse møder er holdningen blandt medarbejderne, at der endnu ikke er nået en fælles konsensus for, hvad centret forstår ved faglig viden. Ifølge lederen har resultaterne af forsøget på at diskutere faglighed og formidling, at få en fælles basisviden ikke været gode nok. Efter lederens meninger er det et fagligt problem for Videnscentret, at så få af medarbejderne har egentlig praktisk erfaring inden for alkoholområdet, hvilket ofte resulterer i alt for teoretiske diskussioner. Efter lederens mening må centret være påpasselig over for at blive for teoretisk i sin formidling, eftersom centret dels ikke skal være en pendant til forskningsverdenen, og dels har en målgruppe, der i høj grad består af praktikere.

Ifølge lederen skal Videnscentret i fremtiden arbejde fagligt med de forskellige temaer, de præsenterer på hjemmesiden – afhængighedsproblematikken, behandlingsproblematikken, familieproblematikken, etc. Hver medarbejder skal have ansvar for et eller flere temaer, dels i forhold til at hente ny viden ind om det enkelte tema og formidle den videre til målgruppen, men også i forhold til at dele sin viden med medarbejderne. På den måde bliver centret efter lederens mening stimuleret til at videreudvikle sin faglighed.

Individuelt giver medarbejderne udtryk for at føle sig presset af en forventning om faglighed i forhold til hvad Videnscentret kan levere. De fremhæver alle, at det tager tid at bygge fagligheden op, og at det er frustrerende at komme til kort over for målgruppens forespørgsler.

En medarbejder udtaler herom:

*”Så på den måde ligger der et pres. At kunne opfylde noget, når folk ringer. Og det er da ikke tilfredsstillende, når folk ringer og siger, hvor mange er der af det og det? Og man må sige, at det er der ingen der ved, eller det har vi ingen eksempler på. Så er det lidt rarere at kunne sige, at der er lavet den og den undersøgelse. Og det tager jo tid at bygge op”*¹²⁴

¹²² Et af emnerne på et kommende f-møde i interviewperioden var således netop den fælles viden, og hvilke krav, de faglige medarbejdere kan stille til den viden, de formidler videre.

¹²³ Herudover har Videnscentret inviteret tre fagpersoner, der har udarbejdet baggrundsartikler til temaer på hjemmesiden, til tre fagmøder på centret. Centret afholder et årligt seminar, hvor både den interne personalesituation og fagligheden er på dagsordenen. På Teori og Metodecentrets foranledning udarbejdede Videnscentrets medarbejdere og leder på det seneste seminar centrets skriftlige selvevaluering, som findes i bilag x.

¹²⁴ Medarbejder, VIA.

Målgrupperepræsentanterne er forbeholdne i deres bedømmelse af Videnscentrets faglighed. Enten fordi de ikke mener at have tilstrækkeligt konkret kendskab til centrets aktiviteter, eller fordi de har svært ved at vurdere om deres målestok for Videnscentrets faglighed er bredt dækkende i forhold til alle centrets målgrupper. En del af interviewpersonerne mener, at Videnscentrets medarbejdere laver et seriøst arbejde, og har et fagligt niveau, de har tillid til. Andre af interviewpersonerne efterlyser en større grad af faglighed i Videnscentrets formidling, som kunne give Videnscentret prestige og status i forhold til både målgruppen og beslutningstagere. En interviewperson nævner eksempelvis, at hun gerne så, at Videnscentret blev tilført akademiske eller forskningsmæssige ressourcer enten i form af ekstra personale eller eksterne samarbejdspartnere.

Interviewpersonen siger herom:

”..... På en eller anden måde hæve sig op over alle os praktikere og have noget at byde ind på. Både på behandlingsområdet og på forebyggelse. (...) Det fortjener, at der er nogen, der virkelig kan løfte det. Og også sådan forskningsmæssigt, og give det noget pondus. Det vil jeg gerne for alkoholområdet, og det synes jeg ikke, det får af Videnscentret.”¹²⁵

Samme interviewperson har været decideret skuffet over Videnscentrets faglighed:

”Jeg er da kritisk, og det er mine kollegaer også. Det er de også i behandlingssystemet. Der sidder faktisk mange kompetente folk ude. Så det skal virkelig være nogen, der kan mere, end jeg kan. Ellers spilder jeg min tid. Og sådan ser jeg på det også som forebyggelse. Jeg vil aldrig, aldrig nogensinde, hvis jeg havde nogle ting omkring forebyggelse, gå hen og spørge Videnscentret. Aldrig nogensinde. De kan ikke give mig noget. Og det er jo den måde, man arbejder på, man søger jo”¹²⁶.

Brug af ekstern konsulentbistand

To af medarbejderne udtrykker stor tilfredshed med og lettelse over at have modtaget ekstern konsulentbistand. En medarbejder fremhæver, at ekstern sparring fra et reklame- og web-bureau har givet det faglige, teoretiske input, som hun savnede i hverdagen i forhold til formidling og kommunikation. En anden medarbejder nævner, at den eksterne konsulentbistand fra CASA i forbindelse med kommuneundersøgelsen gav den sikkerhed, hun manglede, i forhold til brug af forskellige metoder. Hun har haft et godt samarbejde med CASA, hvor hun selv har kunnet bidrage med alkoholfaglig viden, mens konsulentfirmaet har kunnet bidrage med en mere teknisk, metodemæssig viden og erfaring. En holdning som også genfindes hos målgrupperepræsentanterne. Dog skal VIA kunne forholde sig kritisk til det arbejde, konsulentfirmaet udfører, og de metoder, de benytter.

En interviewperson siger eksempelvis:

”Det forudsætter selvfølgelig, at de andre er klædt på til at yde CASA modstand. At de kan forholde sig kritisk til det arbejde, de laver. Der ligger udfordringen. (...) Men du

¹²⁵ Amtslig forebyggelse.

¹²⁶ Amtslig forebyggelse.

skal have kvalifikationer til at kunne være en kritisk opgavestiller. (...) forholde dig til de konklusioner og de resultater, der kommer.”¹²⁷

¹²⁷ Kommunernes Landsforening.

8. Videnscentrets synlighed, rækkevidde & nytteværdi

8.1 Synlighed & rækkevidde

Gennem alle dele af den gennemførte analyse træder det tydeligt frem, at synlighed er en parameter, som fylder meget i Videnscentrets hverdag og i bestyrelsens bedømmelse af centrets rækkevidde. Og vurderet i forhold hertil er det en gennemgående oplevelse, at alle tager forbehold for, at opstartsfasen har været lang.

Bestyrelsesformanden ser de første tre år af VIA's virke som en proces, hvor man har bygget nogle gode grundpiller op. Eksempelvis hjemmesiden, som hun ser som et flot formidlingsvindue, som bliver brugt af mange. Men bestyrelsesformanden erkender også, at synligheden endnu ikke er så stor.

Grundopfattelsen hos bestyrelsesformanden er, at VIA ikke er synlig nok inden for den kommunale verden. Bestyrelsesformanden ser her kommuneundersøgelsen som en konkret måde at blive synlig på. På samme måde har bestyrelsesformanden på forskellig vis banet vejen for at VIA har kunnet skabe større synlighed hos kommunerne gennem KL. Bestyrelsesformanden ser i det hele taget KL som en god samarbejdspartner og indgang til kommunerne.

Også i forhold til en bredere offentlighed vurderer bestyrelsesformanden, at synligheden er mangelfuld. Bestyrelsesformanden efterlyser, at VIA bliver mere synlig i den forstand som nogen, man kommer i tanke om, og engang mellem ser noget om. Det er således den populære del af synligheden, hun efterlyser, fordi den efter hendes mening har indvirkning på både menigmand og politikere. Heller ikke i forhold til andre faglige kredse mener bestyrelsesformanden, at VIA er kommet langt nok ud. Selvom VIA har haft en del artikler og interview i fagblade som bl.a. Socialrådgiveren, mener hun ikke, de har haft et egentligt gennembrud.

En af medarbejderne fremhæver på samme måde, at Videnscentret ikke har eksisteret i mere en tre år, og at de med den vanskelig og diffuse opstart reelt kun har haft et par år til at blive indarbejdet i målgruppens bevidsthed. Ifølge medarbejderen har de internt brugt megen energi på at spekulere over, hvordan de opnår bevidsthed og synlighed hos omgivelserne. Ikke kun hos brugerne, men også hvordan de bliver en accepteret part blandt de centrale myndigheder og instanser. Medarbejderen ser selv det forhold, at lederen er inviteret med i SUM-udvalget, som en indikator for, at Videnscentret nu er en accepteret part, og at det nu er mere naturligt for de andre parter på alkoholområdet at henvende sig til Videnscentret.

Lederen påpeger ligeledes det forhold, at Videnscentret i sine aktiviteter ikke sætter stor spot på sin egen rolle, men, udover den mere synlige formidling, nærmere arbejder i det skjulte på at bringe dialoger eller netværk i stand. Lederen understreger samtidig, at Videnscentret ikke ved, hvor stort målgruppens kendskab er til dem, og at de heller ikke ved, hvad al deres formidling bliver brugt til. Imidlertid kan centerlederen tydeligt måle, at centret er blevet mere kendt i medieverdenen med det stigende antal henvendelser, de får fra journalister.

En del af målgrupperepræsentanterne har vanskeligt ved at forholde sig til Videnscentrets synlighed, idet flere af dem påpeger, at det ikke er nok at se på synlighed i sig selv, men at centrets gennemslagskraft og rækkevidde i forhold til målgruppen må medinddrages heri. Samtidig understreger en del interviewpersoner, at synlighed alene, ikke bør være en succes- eller kvalitetsparameter for Videnscentret, da det ville kunne virke utroværdigt eller, som en interviewperson siger, ”anmasende”, hvis Videnscentret har synlighed og PR for tydeligt på sin dagsorden.

En interviewperson siger eksempelvis:

”Jeg har måske indimellem trukket lidt på smilebåndet af deres artefakter. Synlighed spiller en stor rolle for dem. De gør en masse ud af deres bogmærker og deres Dionysos... (griner). Og det er meget godt. Det er jo vilkårene. Det kan man jo ikke rigtig klandre dem for. Jeg har da fra starten været klar over, hvem de var. Og vel også – da de selv blev klar over, hvad de ville – så er det da også lykkedes dem at fortælle os andre det. Så på den led har de egentlig stået meget genkendelige. Men de har ikke etableret sig som sådan et magtfuldt sted på alkoholområdet. Det synes jeg ikke. Det er de ikke store nok til, at man sådan hele tiden orienterer sig i forhold til dem. De er ikke et fyrtårn endnu. Det kan være, de kan blive det.(...) Men de bliver det ikke alene.”¹²⁸

En del af Videnscentrets centrale samarbejdspartnere, Socialministeriet, KL og Amtsrådsforeningen, fremhæver, at Videnscentret har været synlige i deres verden. Interviewpersonen med baggrund i Socialministeriet oplever VIA som ”ret synlige”. Han vurderer VIA’s synlighed på baggrund af, hvor eksponeret, de har været i dagspressen, og fremhæver blandt andet en debat om de statslige puljer i forhold til videnscentre, hvor VIA’s leder var på forsiden i et interview.

Interviewpersoner fra andre samarbejdspartnere, som Sundhedsstyrelsen og de frivillige organisationer, har mere delte meninger. En interviewperson fra Sundhedsstyrelsen har eksempelvis svært ved at bedømme centrets synlighed. Hun kender til hjemmesiden, men har ofte travlt til at benytte den. Herudover modtager hun af og til pjecer om centrets nye publikationer og møder ligeledes lederen og medarbejderen i forskellige faglige sammenhænge. Herudover fremhæver interviewpersonen, at hun kan ærgre sig over, at Videnscentret og Sundhedsstyrelsen ikke i højere grad fik koordineret og samarbejdet omkring kommuneundersøgelsen, som kunne støtte Sundhedsstyrelsens projekt i forhold til kommunale handleplaner. Interviewpersonen understreger, at hun kendte til kommuneundersøgelsen, men at hun ikke tænkte på Videnscentret som en oplagt, tæt samarbejdspartner:

”Det er i hvert fald skønt, at vi ikke har koordineret de to projekter. Jeg kan ikke tænke mig andet, end at vi ville have haft glæde af det begge parter. Men det er jo ligeså meget min skyld, men i kampens hede glemte jeg simpelthen, at de sad og arbejdede med kommuneundersøgelsen. Jeg er først kommet til at tænke på det senere i processen.”¹²⁹

Det tyder således på, at Videnscentret i sine ”rene” kortlægningsundersøgelser med fordel kan indtænke samarbejde med andre parter på området og dermed skabe en større gennemslagskraft for sin kortlægning og formidling.

¹²⁸ Amtslig misbrugsforvaltning.

¹²⁹ Sundhedsstyrelsen.

En anden interviewperson med samme baggrund mener, at Videnscentret har været usynlige i den verden, hun kommer i. Fordi Videnscentret i hendes øjne ikke er så udadvendte og opsøgende, bliver det heller ikke synligt og tilgængeligt. Videnscentret opfattes som imødekommende, åbne og samarbejdsvillige, hvis kontakten til dem først er taget. Men Videnscentret opleves ikke som en daglig, naturlig samarbejdspartner.

Også andre interviewpersoner fremhæver på samme måde udadvendthed og tilgængelighed som parametre. Flere interviewpersoner understreger, at kontakten til Videnscentret i høj grad har været taget af dem selv og ikke af Videnscentret. Eksempelvis har den interviewperson, som repræsenterer den frivillige verden, en fornemmelse af, at Videnscentret ikke er synlige hos de frivillige organisationer og de frivillige medarbejdere. Interviewpersonen mener, at Videnscentrets manglende synlighed i den frivillige verden afspejler, at centret ikke i tilstrækkelig grad har været opsøgende og udadvendte i forhold til denne del af målgruppen. Efter hans mening bør Videnscentret gå i en tættere dialog med den frivillige verden og afsøge deres behov og ønsker.

Interviewpersonen siger herom:

”De skal i hvert fald til en start gøre sig bekendt. Hvem er vi, og hvad kan vi tilbyde... Eller endnu bedre: Hvad er jeres behov? Hvad er det, I savner? Hvad er det, I skal have? Men det skulle de i og for sig have gjort for to år siden.”¹³⁰

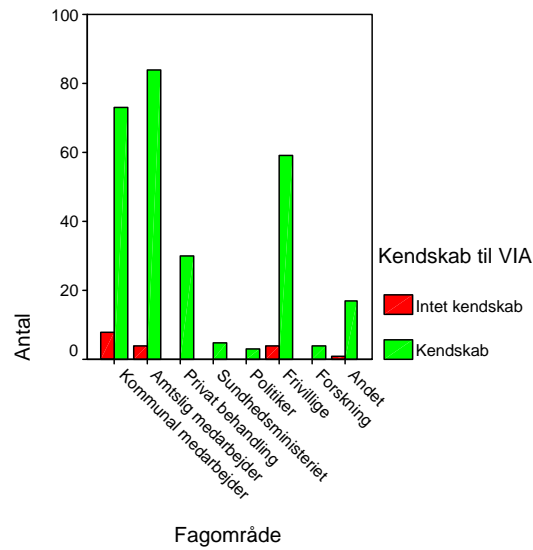
I evalueringens spørgeskemaundersøgelse træder det tydeligt frem, at Videnscentrets synlighed og rækkevidde i forhold til respondentgruppen er mangelfuld.

Eftersom spørgeskemaerne er udsendt til respondenter fra VIA's kontaktflade, prioriterede Teori og Metodecentret ikke at spørge direkte til kendskab, men derimod at vurdere respondenternes udbytte af kontakten til Videnscentret. Det har imidlertid vist sig, at en del af respondenterne selv har vurderet, at deres kendskab til Videnscentret er så lavt eller ikke eksisterende, at de reelt ikke kan siges at have kendskab til VIA.¹³¹

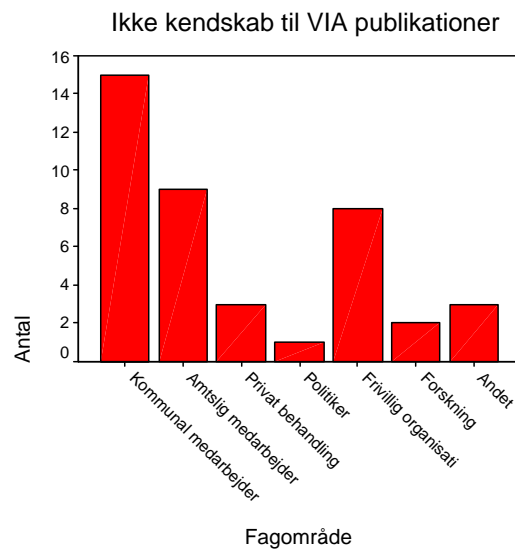
Følgende tabel viser kendskabet til Videnscentret i forhold til de forskellige sektorer/fagområder, som respondenterne repræsenterer:

¹³⁰ Frivillig organisation.

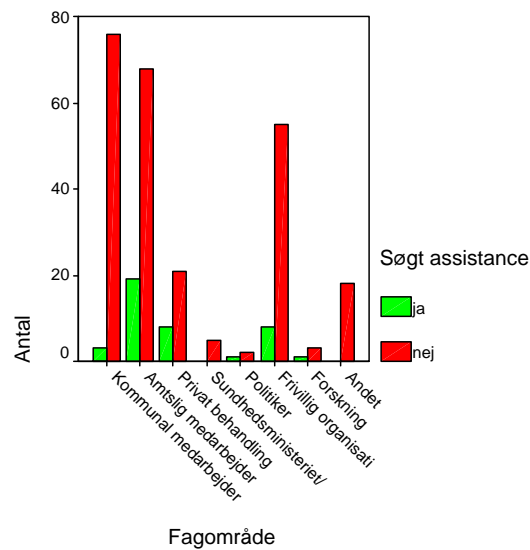
¹³¹ 17 respondenter har således valgt ikke udfyldt spørgeskemaet, men har beskrevet deres manglende kendskab til Videnscentret under spørgeskemaets rubrik 24 ”Kommentar”. 18 respondenter har udfyldt spørgsmålene, men på en måde, så det er tydeligt, at de intet kendskab har til Videnscentret. I alt udgør denne gruppe 35 respondenter ud af de 312 besvarede spørgeskemaer, svarende til 11 % af respondenterne i spørgeskemaundersøgelsen.

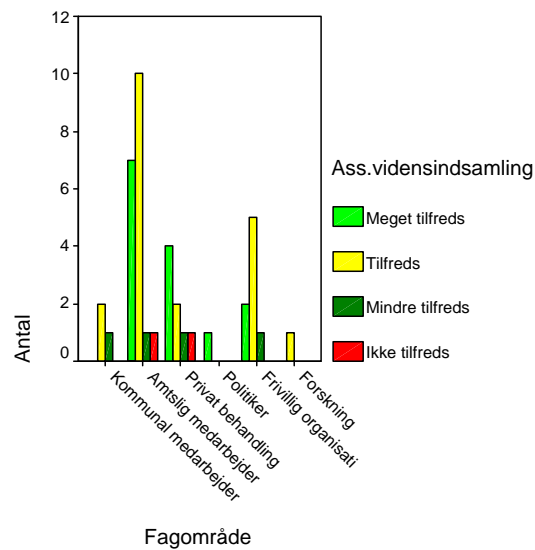
En stor andel af respondenterne, har ikke har kendskab til VIA´s publikationer. Grafikken viser, hvordan dette fordeler sig på faggrupper:

I spørgeskemaundersøgelsen spurgte vi endvidere respondenterne om hvorvidt de havde henvendt sig til Videnscentret for at få hjælp til vidensindsamling. Ud af i alt 290 besvarelser svarede 14 % ja, mens 86 % svarede nej. Besvarelserne ser således ud fordelt på sektor/fagområde:

Blandt de 40 respondenter, der bekræftede at de havde henvendt sig til Videnscentret for assistance til vidensindsamling, viser det sig at der overvejende var tilfredshed med den assistance VIA havde ydet.

8.2 Nyttевærdi & relevans

Interviewene med medarbejdere, leder og bestyrelsesformand tyder på, at Videnscentret har haft og stadig har svært ved at bedømme målgruppens behov og ønsker, og at de på den baggrund har vanskeligt ved at vurdere centrets egentlige faglige nytteværdi.

Bestyrelsesformanden finder det vanskeligt at vurdere, hvor tæt på behovene, VIA's aktiviteter og prioriteringer ligger. Dog synes hun, at VIA har fundet en profil i forhold til at gøre den sociale dimension mere tydelig, men opfatter at de ikke er kommet langt nok endnu. Som repræsentant for en kommune, mener bestyrelsesformanden ikke, at VIA helt er slået igennem i kommunerne.

Herudover mener bestyrelsesformanden, at VIA må ud og finde ud af, hvilke behov der ligger hos fagpersonerne i amterne og kommunerne. Fx kan VIA forhøre sig hos socialchefkredsene i hele landet, hvor amterne også ofte er repræsenteret, om, hvordan kommunerne og amterne arbejder, hvilke problemstillinger, de har, hvordan de er organiseret, og om de har brug for VIA i en eller anden form. Med de ressourcer, der ligger i VIA, er det ikke realistisk, at de kan nå ud til alle. Derfor må de gøre sig synlige i samlende, overordnede fagkredse, og derigennem stille sig til rådighed. Derudover må VIA gøre mere opmærksom på sig selv offentligt, således at den enkelte fagperson ser VIA som en mulighed. Som kommunerepræsentant mener bestyrelsesformanden, at der ude i kommunerne er behov for, at man taler om konkrete tiltag, der letter, og som man kan se nytter.

Centrets medarbejdere og leder fremhæver på linie hermed, at VIA endnu ikke er nået langt og bredt nok ud i kontakten til kommunerne, og at det i forbindelse med kommuneundersøgelsen var svært for dem at bedømme, om kommunerne havde et egentlig behov for og ikke mindst ressourcer til netværk og samarbejde med Videnscentret.

En medarbejder formulerer sin tvivl således:

”Jeg kan ikke rigtigt finde ud af, om vi er nået ud i kommunerne. (...) På en eller anden måde er det heller ikke lykkedes for os at få hul på kommunerne i et meget åbent naturligt samarbejde. Men det behøver ... og det samme gælder amterne ... det behøver ikke at betyde noget negativt. (...) Det undrer mig noget, at i det her land med 350.000 med et storforbrug og 80.000, der er alkoholafhængige med hvad deraf følger af børn, ikke i større udstrækning end de gør det spørger et Videnscenter. Om det så er fordi, de heller ikke skal gøre det, kan jeg pludselig ikke gennemskue. Hvis ikke de skal gøre det? Hvis de henter den rådgivning et andet sted? At der er et godt samspil mellem amterne, og de private og kommunerne? At det kører? Det er bare ikke mit indtryk, fint nok, så var det en opgave, vi heller ikke skulle have nået. Jeg synes nok, at de burde spørge mere. Og da de ikke gør det, synes jeg nok, at der er en opgave, vi ikke er lykkedes med på nuværende tidspunkt.”¹³²

Interviewene med målgrupperepræsentanterne viser både indirekte og konkret, hvordan interviewpersonerne vurderer Videnscentrets nytteværdi og relevans. Flere af interviewpersonerne kan give konkrete eksempler på, hvordan de selv har oplevet, at de enten har eller ikke har haft udbytte af Videnscentret. Nogle af interviewpersonerne ser sig ligeledes i stand til at vurdere, hvorvidt Videnscentret fylder og har relevans i forhold til det faglige bagland, de repræsenterer.

En interviewperson med baggrund i privat behandling har oplevet Videnscentrets eksistens som givende og brugbar. Interviewpersonen fremhæver eksempelvis, at det er meget givende, at der er en instans, der vil lægge øre – og hjemmeside – til, når man selv synes, man har interessant viden at bidrage med, og som man gerne vil dele med andre fagpersoner. Ligeledes ser han der som nyttigt, at et Videnscenter kan bidrage til at kaste et fugleperspektiv på den viden og de erfaringer, målgruppen besidder.

¹³² Medarbejder, VIA.

Interviewpersonen siger herom:

”For nogen, der sidder og arbejder med konkret behandling, kan det faktisk være smad-dergodt også at have en sparringspartner, der kan løfte det op på et lidt mere generelt niveau og har kendskab til nogle forskningsresultater eller undersøgelser, som kan in-spirere det her konkrete arbejde. Så vi ikke går og drukner i vores egen lille andedam hele tiden.”¹³³

Interviewpersonen ser VIA som meget service-mindet, ”oppe på mærkerne”, og hvis man retter henvendelse, får man hjælp. Han synes ligeledes, at de producerer noget viden, som kan bruges. Han fremhæver både bogen om alkoholafhængighed og bogen og konferencen om familien og alkohol som gode formidlingsprodukter. Men også det, at der er en part, som har en ”bredde orientering” og forholder sig søgende til, hvad der sker på alkoholområdet, således at man som fagperson ikke hele tiden behøver selv at bruge ressourcer på det.

Størsteparten af interviewpersonerne fremhæver nytten af og behovet for, at en part som Videnscentret sammenfatter, systematiserer og formidler viden fra rapporter og projekter. En del af disse interviewpersoner tilføjer dog, at Videnscentret ikke formår at nyttiggøre den viden og de erfaringer i praksis, men at det måske heller ikke ligger i deres profil og rolle at følge op med implementering og forankring.¹³⁴

Den del af interviewpersonerne, som har benyttet Videnscentret i forbindelse med kortlægning, kurser og netværksdannelse, fremhæver at det har været nyttigt at få tilført hjælp og ressourcer, og at disse tiltag ellers ikke var blevet til noget.¹³⁵

”Det tror jeg bliver rigtig godt. Og der er jeg overbevist om, at hvis ikke Videnscentret havde været der som den, der netop kunne formidle kontakterne og få det sat i gang, så tror jeg ikke, det var sket. Så det har været rigtig godt.”¹³⁶

En anden interviewperson tilføjer på linie hermed:

”Det er det, der har virket. De ting, jeg har set fungere for Videnscentret, det er, når de tager initiativ til at bringe folk sammen og stille de rigtige spørgsmål. Og en af de ting, som jeg har været glad for, at VIA har gjort, det er, at man har givet mig en platform, hvor jeg kan gå i clinch med praktikere fra både behandlingsverdenen og den primær-kommunale sektor osv. – og holdningsfolkene – i synet på hvad, der virker, og hvad der ikke virker. Det synes jeg er VIA’s styrke, at de kan det.”¹³⁷

¹³³ Privat behandling.

¹³⁴ Dette forhold bevirker i nogle af interviewpersonernes øjne kun, at det er endnu mere relevant for Videnscentret at danne netværk og bygge broer til og for de instanser og praktikere både centralt og lokalt, som kan nyttiggøre viden og erfaringer i praksis.

¹³⁵ Eksempelvis fremhæves kommuneundersøgelsen, kurset for beboerrådgivere og Fagligt Forum for centerledere.

¹³⁶ Amtslig behandling.

¹³⁷ Amtslig misbrugsforvaltning.

Videnscentret kan således være med til at give netværk prestige i forhold til Socialministeriet og beslutningstagere og eventuelt bringe nogle af de faglige diskussioner og ideer tilbage til dette bagland.

En del interviewpersoner mener i samme ånd, at det er nyttigt at have et videnscenter på alkoholområdet, men mener samtidig ikke, at VIA endnu har etableret sig på området som en markant og betydningsfuld aktør.

En interviewperson siger eksempelvis:

”Jeg synes, det er oplagt at have sådan et Videnscenter. Og de har da gjort det meget godt. Men jeg har ikke ligget vågen om natten og spekuleret på, om der snart kom noget fra dem i min sagsmappe fra Amtsgården. Det har jeg ikke.”¹³⁸

Af interviewene med repræsentanterne fra andre etablerede systemer som Socialministeriet, Sundhedsstyrelsen og Amtsrådsforeningen fremgår det tydeligt, at en stor del af vurderingen af Videnscentrets nytteværdi og relevans er baseret på en enten principielt negativ eller positiv indstilling til Videnscentret som koncept. Fælles for Sundhedsstyrelsen og Amtsrådsforeningen er således, at de ikke har set et forudgående behov for Videnscentret. Holdningen er også, at de etablerede systemer kunne have tilført alkoholområdet den efterlyste faglige viden og kompetence, hvis de fik ressourcer hertil.

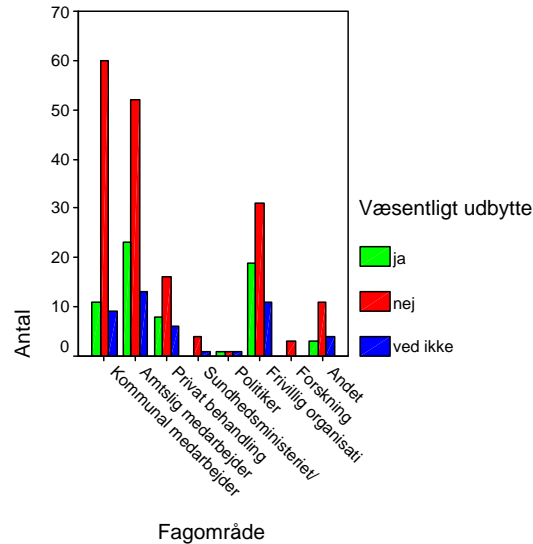
Interviewpersonerne uddyber, at de selv har megen af den viden, som Videnscentret har skullet indhente, og at de herudover har et stort udbygget netværk med de lokale faggrupper i amterne og kommunerne. Således går interviewpersonerne ikke gennem Videnscentret for at hente viden, erfaringer og netværk, men går selv direkte til fagpersonerne.

En del af interviewpersonerne, også udover de etablerede systemer, fremhæver ligeledes, at det er problematisk, at behovet for Videnscentret ikke blev afsøgt forud for dets etablering, idet det ville kunnet have påvist flere relevante og naturlige opgaver for centret og dermed have legitimeret dets eksistens.

Endvidere har en del af interviewpersonerne fra de etablerede systemer vanskeligt ved at bedømme deres udbytte af Videnscentrets kortlægningsopgaver, førend de har set den foreliggende kommuneundersøgelse. Flere af interviewpersonerne fra de etablerede systemer, herunder Sundhedsstyrelsen, KL og Socialministeriet, fremhæver således behovet for og nytten af, at Videnscentret kortlægger et område og formidler den indhentede viden ud til de andre parter på området. En interviewperson påpeger eksempelvis, at Amtsrådsforeningen og Sundhedsministeriet via initiativet til SUM-udvalgsarbejdet konkret har påpeget behovet for at få beskrevet, analyseret og styrket alkoholområdet. Flere af interviewpersonerne (uden for KL og Amtsrådsforeningen) påpeger dog, at en sådan rolle lige såvel kunne varetages af KL og Amtsrådsforeningen i samarbejde med de amtslige og kommunale samarbejdspartnere, uden behov for et Videnscenter som ekstra part.

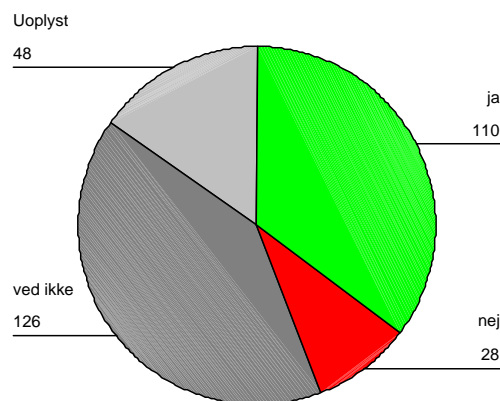
¹³⁸ Amtslig misbrugsforvaltning.

Denne lidt forbeholdne tilgang afspejler sig også i evalueringens spørgeskemaundersøgelse. Her blev respondenterne spurgt, om de har haft et væsentligt udbytte af Videnscenter om Alkohol i deres arbejde. Ud af i alt 290 besvarelser svarede knap 23 % ja, mens 62 % svarede nej, og 16 % ikke svarede på spørgsmålet. I forhold til sektor/fagområde ser besvarelserne således ud:

Respondenterne blev her ud over bedt om at vurdere, hvorvidt de opfatter Videnscenter om Alkohol som betydningsfuldt. Ud af i alt 264 besvarelser, svarer 42 % ja, mens 11 % svarer nej, mens 47% ikke svarede på spørgsmålet. I forhold til det samlede billede ser besvarelserne således ud:

Videnscentret betydningsfuldt

Det er bemærkelsesværdigt, at en så stor del af respondenterne svarer, at de mener, at Videnscenter om alkohol er betydningsfuldt. Ligeså bemærkelsesværdigt er det imidlertid, at en endnu større del af respondenterne er i tvivl om eller ikke ved, om Videnscenter om Alkohol er betydningsfuldt.

9. Perspektiver på Videnscentrets fremtid

Holdningerne til Videnscentrets fremtid er delte blandt de respondenter, som indgår i evalueringen. Nogle er decideret skeptiske til om der er et reelt behov for et videnscenter i fremtiden, eller om ressourcerne kunne udnyttes bedre i en anden struktur. Størsteparten af interviewpersonerne giver dog udtryk for, at der i en eller anden form er behov for et videnscenter på alkoholområdet i fremtiden.

En af interviewpersonerne udtrykker det således:

”Jeg synes, der er vældig meget brug for et sted som netop ser det som en fornem dyd at være dem, der virkelig er på forkant og ved nøjagtigt, hvad der sker rundt omkring, og som samler informationerne sammen med det samme. Gør en dyd ud af det. Og det synes jeg er et godt – og ikke bare godt nok – men virkelig et stykke arbejde, der er brug for.”¹³⁹

De fleste understreger dog samtidig, at for at VIA kan blive det center, der er brug for, kræver det, at centret arbejder på at tydeliggøre sin profil, højner fagligheden, prioriterer specifikke arbejdsopgaver og koncentrerer sig om at holde sig ajour med at formidle den viden, som målgruppen har behov for. Størsteparten af interviewpersonerne mener således ikke, at Videnscentret har haft så stor gennemslagskraft hidtil, men fremhæver en række forventninger, krav og forslag, der kunne gøre centrets fremtidsperspektiv interessant for målgruppen. Både Videnscentrets egne og interviewpersonernes visioner, ideer og perspektiver på centrets fremtidige profil, strategier og opgaver bliver belyst i følgende afsnit.

9.1 Perspektiver på fremtidig profil

Både internt i Videnscentret og blandt målgrupperepræsentanterne er der forskellige bud på og forventninger til, hvordan VIA's fremtidige profil og prioriteringer i forhold til centrets formidling burde se ud.

Overblik, rummelighed & faglighed

En medarbejder ved centret pointerer, at alkoholområdet har været og stadig er karakteriseret ved grænsefladediskussioner, ideologiske kløfter og metoder, der trækker i forskellige retninger. Hun mener derfor, at Videnscentrets fremtidige profil i højere grad ligger i at favne og bygge bro over disse forskelligheder. Medarbejderen mener, at den indsamlede viden ikke kan stå alene. Det må ligge tydeligere i centrets profil, at vidensindsamling bør følges op med formidling og netværksdannelse. Kunne udveksle erfaringerne og omsætte dem i nye metoder, aktiviteter, indsatser. Endelig fremhæver hun, at for at kunne tydeliggøre profilen må der også tages stilling til den viden, der hentes ind og formidles videre. Det kræver, at centret arbejder med sin faglighed:

¹³⁹ Amtslig behandling.

”Få en mere grundfæstet erfaring og faglighed, der gør at vi er i stand til at formidle nogle resultater og undersøgelser og erfaringer, forskning. Men på en fornuftig måde. At de bliver sat ind i den sammenhæng, de hører hjemme i, så folk ved, hvad det er, vi snakker om.”¹⁴⁰

Et synspunkt, som nyder støtte blandt de eksterne interviewpersoner. En af disse mener fx, at Videnscentret bør være den kapacitet på alkoholområdet, der evner at favne alle de forskelligheder, området rummer, og bygge bro mellem områdets forskellige standpunkter og faglige fokuseringer. Samtidig ser interviewpersonen en chance for, at Videnscentret i modsætning til nogle af de mere etablerede systemer på alkoholområdet kan nå frem til at formidle mere komplekse dimensioner i misbrugsproblematikken end de rent dokumenterbare for målgruppen.

Andre af de interviewede giver udtryk for, at de ikke hidtil har benyttet VIA som ressource og heller ikke kan se sig gøre det i fremtiden, medmindre centret får en faglighed at tilbyde. En faglighed, som både er baseret på viden, overblik og erfaring. Andre kobler Videnscentrets manglende gennemslagskraft, status og prestige på området sammen med centrets manglende faglighed. Enkelte af interviewpersonerne betoner faren ved at udvande komplekse emneområder som eksempelvis behandling og forebyggelse, hvis et Videnscenter offentligt udtaler sig overfladisk og usagligt om det. De kan ikke se centret give området prestige og status, medmindre fagligheden højnes. En interviewperson uddyber i den forbindelse, at Videnscentret bør tilstræbe et højere akademisk niveau, således at de kan tilføre praktikerne viden på de områder, de ikke selv har ressourcer, erfaringer og kompetencer til at danne sig overblik over:

”... jeg tror, de generelt skal satse på at komme på et højere niveau. Det skal være sådan, at man som professionel skal synes, at her er noget at komme efter. De skal virkelig oppe sig. (...) Men jeg synes, de skal trække folk til, som kan noget mere, end man kan ude i amterne. Ellers bliver man jo ikke lyttet til. (...)”¹⁴¹

Videns- & kompetencecenter

Videnscentrets leder har en fremtidsvision om, at centret kan udvikle sig til ikke blot at fungere som videnscenter, men også kompetencecenter. Ved at koble kompetence til viden ser lederen en mulighed for ikke blot at afgrænse sig til at formidle viden, men også at kunne handle på viden - at kunne følge kortlægningsopgaver op med metodeudvikling i de lokale amter eller kommuner.

Han ser kommunerunden som et eksempel på at de kan udvikle sig i den retning. Ved at indsamle viden og registrere kan centret se hvad der sker på forskellige områder. Og der i gennem skaffe sig et billede af om der områder, hvor der burde gøres noget på misbrugsdelen. Det er lederens opfattelse at kommunerne kan være indgangsnøgle til metodeudvikling.

Lederens vision for centrets profil indbefatter således, via kompetence og handlemuligheder, at forbedre centrets lokale servicering. Kunne trække viden fra visionære amter og kommuner ud i lokalområder med manglende indsats på området og dermed udvikle kompetencen i lokalområderne og

¹⁴⁰ Medarbejder, ViA.

¹⁴¹ Amtslig forebyggelse.

igangsætte forankringsprocesser. Ikke i en topstyret udvikling, men ved at gå direkte til praktikerne, frontpersonerne - i tråd med Socialministeriet tankegang. Lederen ser gerne, at kompetencedelen ville kunne give centret flere opgaver som entreprenør på udviklingen. Ikke ved at fungere som projektkontor, men som proces-iværksætter. Lederen er vidende om, at et sådant kompetencecenter ville grænse tæt op til amternes, kommunernes og Sundhedsstyrelsens Forebyggelsescenters ansvars- og kompetenceområder, men mener, at VIA kan være et alternativ ved at tilbyde bottom-up strategier.

Lederen tilføjer, at han fornemmer kræfter i sundhedssystemet, som tænker de samme tanker. Lederen ser således sin vision som en mulighed for at udbygge samarbejdet med Sundhedsstyrelsens Forebyggelsescenter i et forsøg på at arbejde med misbrugsområdet ud fra en helhedsforståelse. Lederen pointerer dog, at hans vision kræver en anden organisering - flere ressourcer og flere ansatte. Derudover kræver det politisk opbakning.

I sin vision for centret berører lederen en tankerække, som han i en anden fase af evalueringen har lagt afstand til. I analysen af den komplicerede opstart af centret blev der lagt afstand til VIA som projektmand, idet det på mange måder er uforeneligt med centrets komplekse samarbejdsflader ud ad til. Flere af de interviewede har da også direkte advaret mod en sådan rolleforvirring, idet de understreger, at det ville kunne udløse en skepsis over Videnscentret ud fra en oplevelse af, at Videnscentret konkret kunne være konkurrent på de tilgængelige ressourcer på området¹⁴².

Selv med en betoning af en såkaldt bottom-up strategi vil udviklingen af sådanne projekter formodentlig udløse tilsvarende reaktioner og modreaktioner i forhold til Videnscentret. Strategien synes således at skulle overvejes nøje i lyset af de overordnede målsætninger med centret.

Netværksdannelse & brobyggeri

Det fremstår som en samlet vision for centrets medarbejdere, leder og bestyrelsesformand at udbygge centrets netværks- og brobygningsarbejde i forhold til fagpersoner centralt i amterne og kommunerne, men også at inddrage samspillet mellem kommunernes frontpersoner i lokalområder, boligområder, og den frivillige verden. Dette lokale samspil, ser lederen gerne VIA opprioritere i fremtiden.

Lederen fortæller at centret har planer om at lave nogle brobygger-dage i nogle kommuner og bruge boligrådsgiverne, som de har et netværkssamarbejde med, som stødpude eller initiativtagere en række steder. Gennem dem vil de prøve at få en dialog etableret med andre aktører på området, herunder også frivillige. Få dem til at interessere sig for, hvordan man kan samarbejde omkring nogle problemer, der opstår omkring alkoholmisbrug. Og med de kommunale repræsentanter som aktivt medvirkende, så der kan opstå gedigne netværk ude omkring.

¹⁴² ”Men det er også lidt, fordi jeg synes, at i de sammenhænge, hvor folk har prøvet at ville både det ene og det andet og det tredje, så er det, det kan blive svært at finde ud af, hvilken kasket, man egentlig har på, og hvad der er præferencer for hvad.” (amtslig medarbejder)

Netop netværks- og brobyggerperspektivet fremhæver flere af interviewpersonerne som en opgave, centret bør prioritere i fremtiden. Flere af interviewpersonerne efterlyser, at Videnscentret i højere grad knytter bånd til og danner netværk både for og med den faglige målgruppe og andre aktører og instanser på alkoholområdet:

*”Så det er måske mit hovedbudskab i dag. Igen ud over scenen. Nærheden. Man kan ikke drive Videnscentret fra en adresse i Holte, København.”*¹⁴³

En anden interviewperson fremhæver, at netværks- og brobyggertankegangen ligger i tråd med Sundhedsstyrelsens Forebyggelsescenters aktiviteter og visioner.¹⁴⁴ På den måde ser interviewpersonen VIA's netværksdannelse som en oplagt opgave at koble op til Sundhedsstyrelsens handleplansaktiviteter:

*”Jeg har også forsøgt at sælge det til Videnscentret på den måde, at jeg har sagt: ”Det synes jeg, vi skulle prøve at gøre som et samarbejdsprojekt”.*¹⁴⁵

Tankegangen ligger ligeledes i tråd med Socialministeriets vision for centrets fremtidige virke. En interviewperson herfra understreger, at Socialministeriet gerne ser VIA knytte netværk til flere forskellige faggrupper, hvor bevidstheden om egen rolle i forhold til misbrugsproblematikker ikke er klar. Her fremhæves især de praktiserende læger som en faggruppe, han gerne så VIA knytte alkoholfaglige netværk for eller med, gerne i samarbejde med andre instanser.¹⁴⁶

En medarbejder fra Videnscentret fremhæver, at for at centret kan prioritere netværksdelen i fremtiden, er det imidlertid nødvendigt med en opkvalificering af centrets faglighed, således at centret ikke kun formidler netværksdannelse, men også formår at bidrage med noget fagligt. Hidtil har det oftest været omvendt - at Videnscentret har kunnet hente viden og faglig inspiration fra de netværksgrupper, de har deltaget i.

9.2 Perspektiver på fremtidig målgruppestrategi

Internt i VIA har den fremtidige strategi i forhold til specifikke målgrupper løbende været til diskussion. Både medarbejdere, leder og bestyrelsesformand har således perspektiver på, hvilken målgruppe, der i særlig grad bør prioriteres, og hvordan VIA kan komme i kontakt med dem. Målgrupperepræsentanterne gjorde i interviewene ligeledes flere betragtninger om centrets mulige strategier i forhold til det faglige bagland, de repræsenterer.

¹⁴³ Frivillig organisation.

¹⁴⁴ I forbindelse med det kursusforløb, Sundhedsstyrelsen, ViA og BL arrangerede i fællesskab, blev det tydeligt, at næste skridt måtte være at samle de nøglepersoner fra boligområderne, der havde med alkoholproblematikker at gøre – både AA- repræsentanter, SSP- konsulenter, repræsentanter for alkoholambulatoriet, socialforvaltningen, praktiserende læger, osv. – på et seminar, præsentere problemstillingen for dem og diskutere handlingsplaner, arbejdsdelinger og samarbejdsformer.

¹⁴⁵ Repræsentant fra Sundhedsstyrelsen.

¹⁴⁶ En tankerække stærkt beslægtet med projekter indenfor rammen af WHO Collaborative Project on Identification and Management of Alcohol-Related Problems in Primary Health Care, som i Danmark hovedsagelig er finansieret gennem midler fra Alkoholpolitisk Kontaktudvalgs alkoholforskningspulje.

Kommunekontakt

Kontakten til og samarbejdet med kommunerne er en opgave, der i løbet af evalueringsperioden har fyldt mere og mere i Videnscentrets prioriteringer. I takt med, at kommuneundersøgelsen blev færdiggjort og offentliggjort, har centrets medarbejdere, ledelse og bestyrelsesformand i samarbejde med KL og CASA, diskuteret de fremtidige prioriteringer og visioner for kommunedelen.

En af medarbejderne er i særlig grad optaget af VIA's fremtidige rolle i forhold til kommunerne. Hun ser det som en oplagt rolle for centret at orientere sit fokus i samarbejdet med kommunerne mod den del af alkoholmisbrugerne, som oftest bliver "tabt på gulvet" i behandlingskulturen og dermed bliver synlige og "problematisk" i kommunerne. Medarbejderen har som vision for centret, at de kan sætte fokus på de initiativer, som nogle kommuner har erfaring med, og som ser ud til at hjælpe denne gruppe alkoholmisbrugere:

*"Hvordan kan det være, at nogle har held med den fuldstændige umulige gruppe, som den næste kommune opgiver? Der tror jeg, at med den erfaring, er der virkelig mange af de der gadesutter, som man rent faktisk kunne gøre noget for, få dem motiveret og forbedret deres situation. Og det, jeg hører mange steder fra, det er, at vi ikke vil røre dem med en ildtang, det er politisk nedprioriteret. Få den sociale vinkel ind på den måde. At man kan faktisk få skabt nogle forbedringer. Den der positive tilgang. Det var fx et alkoholambulatorium, jeg talte med, hvor han fortalte, at han havde haft én, der drak 20 bajere om dagen, og som godt ville skære det ned til måske 10-12 stykker, og han sagde, sådan én ... jeg har så mange, der godt vil holde op, og som har arbejde og familie osv. ... sådan én der, gider han ikke bruge tid på. Og jeg tror, der foregår en meget stor frasertering et eller andet sted. Hvor man kan sige, at lige alt andet er det jo bedre, at man drikker 10 bajere i stedet for 20. Det er da et skridt på vejen."*¹⁴⁷

Bestyrelsesformandens primære vision for VIA er, at de bliver langt tydeligere i forhold til kommunerne, og at de kan opfylde nogle af de behov, fagpersoner i kommunerne har. Bestyrelsesformanden ser dog mange barrierer for at få opfyldt sin vision for centret. Det er efter hendes mening først og fremmest nødvendigt, at VIA personligt kommer mere rundt som videnscenter, således at en kontakt etableres. Først når der er etableret kontakt, kan mange ting efter hendes mening foregå over hjemmesiden. Kontakten kan også etableres ved at arrangere større samlende aktiviteter, som eksempelvis konferencen om familien og alkohol. Ifølge bestyrelsesformanden er problemet blot, at VIA igen skal passe på, at de ikke løber ind i alle de andre parter, der også arrangerer konferencer om alkoholtematikker. Som kommunerepræsentant ved bestyrelsesformanden, at det er en barriere i sig selv, at VIA er oppe imod mange konkurrerende initiativer på området.

Videnscentrets leder mener, at ved at være til stede ude i kommunerne, være med til at stimulere til regionale debatter, vil et samarbejde med kommunerne kunne åbne sig op. Igen her ser han en mulig fremtidig opgave for centret, som går på metode- og kompetenceudvikling: Hvordan kan man i en kommune gribe tingene mere hensigtsmæssigt an i forhold til misbrugere og ikke mindst alkoholmisbrugere? Hvilke gode eksempler fra andre kommuner kan inspirere til det videre arbejde, fx i aktiveringsområdet?

¹⁴⁷ Medarbejder, ViA.

Flere af målgrupperepræsentanterne fremhæver ligeledes, at kommunernes ansvar og handlemuligheder i forhold til alkoholproblematikker bør være en oplagt opgave for centret i fremtiden. En interviewperson mener ligefrem, at det kunne være en fast opgave for centret at arbejde med kommunale handleplaner i samarbejde med Sundhedsstyrelsen:

”... hvis vi skal til at rykke ved alkoholkultur, så mener jeg meget, at det er det, der sker i kommunerne, der skal ændres. Jeg mener hele det med kommunale handleplaner på alkoholområdet – at få det udviklet, spredt og sikret, at alle kommuner finder ud af, at der er bunker af alkohol i kommunernes arbejde og i kommunernes udgifter. De ser det bare ikke som alkohol, fordi det er integreret i socialforvaltningsarbejde, og det er noget med førtidspension og sygedagpenge og politiets arbejde og aktivering og vold og børneanbringelser, og det er noget med belastede boligområder. De kalder det noget andet. Og de har ingen systematisk vinkel, der hedder, at hvis vi vil nedbringe det her problem, så er vi nødt til at ændre kulturerne og samarbejde omkring tidlig indsats, behandling og efterbehandling. Og at få alle kommuner til at arbejde i den retning er en meget stor opgave. Og den kunne være fast arbejde for sådan nogen som Videnscenter om Alkohol. Hvis vi havde en fast gruppe, der hed kommunale handleplaner på alkoholområdet og så bare kørte den steady derudad i mange år. Det ville jeg synes var skønt.”¹⁴⁸

Ligeledes påpeger nogle af interviewpersonerne, at centrets formidlingsfokus, den sociale dimension, i særlig grad hænger sammen med kommunedelen og det omsorgsarbejde, der ligger i deres ansvarsområde. En interviewperson påpeger, at centret kunne opprioritere at sætte fokus på den del af misbrugerne, som falder udenfor den målrettede behandling i amterne, de marginaliserede. Ved at knytte kontakt til og samarbejde med forskere med det fokus for øje, kunne centret tilføre emneområdet en større grad af videnskabelighed og dokumentation.

Behandling

Et andet område, som i høj grad optager både leder og især én medarbejder, er mulighederne for uddannelse og efteruddannelse på behandlingsområdet. Centret har udarbejdet et mindre notat, der giver et overblik over uddannelsesmulighederne i Danmark, og ifølge en medarbejder er indtrykket ”nedslående”:

” (...) Vi skal ikke lave undervisning, men vi kan godt påpege, at hvis vi vil have højnet standarden, hvis vi vil have kvaliteten gjort bedre i det behandlende, opsøgende, forebyggende arbejde, ude hos de praktiserende læger, alle steder. Så skal der altså noget viden til, noget uddannelse.”¹⁴⁹

Medarbejderen understreger, at centret ikke har som fremtidig prioritering, at de selv vil opbygge en uddannelse, men at det er en prioriteret opgave i fremtiden at gøre mere systematisk opmærksom på, hvor manglerne i uddannelsesmulighederne ligger:

¹⁴⁸ Sundhedsstyrelsen.

¹⁴⁹ Medarbejder, ViA.

”Vi skal ikke have hverken fakultet eller noget heroppe, men vi kan pege på, at det er kolossalt svært at få en uddannelse af bare en rimelig standard, og hvis endelig du vil have den, så bliver du faktisk fanget undervejs i nogle indsnævrende systemer.”¹⁵⁰

For øjeblikket er det et problemfelt, Videnscentret ikke konkret har arbejdet med. Lederen har imidlertid planer om at præsentere notatet i SUM-udvalget og dermed forsøge at inddrage uddannelsesbehovet og manglen på kapacitet i udredningsarbejdet. Medarbejderen mener dog, at Videnscentret yderligere burde prioritere emnet i fremtiden og dermed forhåbentlig bane vej for en politisk opprioritering og koordination af området. Samtidig mener medarbejderen, at det er en oplagt opgave for Videnscentret at fortsætte med at tilbyde generel alkoholfaglig undervisning i form af dagkurser til eksempelvis beboerrådgivere, herbergspersonale og frivillige.

Flere af interviewpersonerne er inde på samme tankerække. Dog er ikke alle enige i, at Videnscentret har faglig kompetence til eller bør påtage sig en sådan opgave. Nogle af interviewpersonerne mener, at Videnscentret kan være med til at sætte fokus på problemet og påpege manglerne, men at de ikke selv bør undervise. Andre mener, at centret kan tilbyde en generel alkoholfaglig undervisning, men at det kun bør være i forhold til bestemte målgrupper, som ikke kræver en mere specifik viden, eksempelvis frivillige. En interviewperson, som repræsenterer amtslig behandling, mener således ikke, at VIA overhovedet skal gå ind i en undervisningsrolle. Interviewpersonen begrundet dette med, at hun ikke kan se, hvordan man ville kunne undervise uden at give udtryk for sine præferencer eller holdninger til behandling. Herudover er arbejdsgruppen under Fagligt Forum for centerledere ifølge interviewpersonen enige om, at de ikke har behov for en efteruddannelse med fokus på alkoholviden i bred almindelighed, som VIA ville kunne tilbyde, men at de har behov for en speciel behandleruddannelse med terapeutviden. Den mere generelle viden, basisinformation, kan efter hendes mening være velegnet i forhold til kommuner, konsulenter og frivillige, hvor interviewpersonen sagtens kan se VIA udfylde en underviserrolle. Men når det handler om specifik uddannelse af behandlere, skal det overlades til specialister på området. Risikoen er i hendes øjne, at man ved at lade VIA påtage sig underviserrollen udvander selve behandlingsarbejdet til at gøre det til noget, som i princippet hvem som helst kan arbejde med på baggrund af almen, generel information.

En anden interviewperson gør opmærksom på, at arbejdet med at kortlægge de manglende uddannelsesmuligheder i princippet ville kunne varetages af SUM-udvalget, Amdsrådsforeningen eller KL, hvis ressourcerne blev tilført dem, uden at det var nødvendigt med et Videnscenter til at påtage sig opgaven. Efter hans mening ligger der i forvejen et overblik og stor viden om emnet inden for disse allerede etablerede systemer.

Den frivillige verden

Den frivillige verden er ligeledes et område, som både ledelse og medarbejdere på centret gerne så prioriteret på centret i fremtiden. Efter deres mening er de frivilliges rolle inden for alkoholområdet

¹⁵⁰ Medarbejder, ViA.

både traditionel og betydningsfuld, men det får også stadig større politisk bevågenhed, ikke mindst fra Socialministeriet. Det er område, der prioriteres højt af flere af bestyrelsesmedlemmerne.

En medarbejder på centret mener, at fordi det frivillige islet i alkoholbehandlingen har fyldt og stadig fylder meget, og fordi deres rolle nu er indarbejdet i Serviceloven, vil deres betydning og indflydelse være til stadig stigende debat. Derfor bør centret i større grad holde kontakt til og danne netværk med de frivillige. For eksempel vil det efter hans mening være oplagt at inddrage det frivillige aspekt i centrets arbejde med boligområder, hvor de frivillige organisationer fx har en stor placering i byudvalgsprojekter. Medarbejderen ser det som en oplagt rolle for centret i fremtiden at prioritere en bevidstgørelse og dygtiggørelse af de frivillige, og dermed sætte fokus på, hvordan man kan håndtere alkoholproblematikker på mere indirekte måder end den rent behandlingsmæssige. Dermed indeholder den frivillige tilgang til alkoholproblematikker ifølge medarbejderen den sociale dimension, som centret gerne skulle sætte stadig større fokus på.

Videnscentrets leder påpeger ligeledes, at den frivillige verden skal opprioriteres, og at centret i større grad skal tage en direkte og mere konkret kontakt til den frivillige verdens enkelte aktører. Han oplever, at der er et fint samarbejde mellem Videnscentret og de frivillige og private aktører i SUM-udvalget, hvor de gør sig mange fælles tanker, eksempelvis om uddannelsesområdet.

Det ministerielle niveau

Videnscentrets medarbejdere og leder undrer sig over, hvor lidt konkret samarbejde, der har været mellem VIA og Socialministeriet, blandt andet omkring anvendelsen af satspuljemidlerne. En medarbejder mener eksempelvis, at Socialministeriet i langt højere grad kunne inddrage Videnscentret i vurderingen af, hvilke projekter, der skal modtage støtte fra ministeriets puljer:

”... jeg ved også godt, at der går en masse spilfægteri ind, fordi kontaktudvalget er nedlagt, og man vil godt støtte de private organisationer og alt det her. Men alligevel spørge os, om vi synes, der er nogle bestemte projekter, der er værd at støtte, eller om der er nogle bestemte ting, der kunne fremmes.”¹⁵¹

Medarbejderen mener, det er en oplagt rolle for Videnscentret i fremtiden at agere sparringspartner for Socialministeriet. En enkelt gang har det tidligere bestyrelsesmedlem fra Socialministeriet brugt VIA i vurderingen af et notat, som de private organisationer havde skrevet til ministeriet om behovet for behandlingspladser:

”... og der sendte han det notat til mig og spurgte, om vi havde nogle bemærkninger, hvor vi så kommenterede tallene, hvad var der hold i, og hvad var der ikke hold i. Og det var meget godt, det vi svarede, fordi det satte lidt tingene i relief til det her med 250.000 alkoholikere ... ting, der bare bliver slynget ud til højre og venstre.”¹⁵²

Bestyrelsesformanden fremhæver ligeledes, at en fremtidig rolle for VIA kunne være at formidle erfaringer og resultater fra velfungerende projekter til det politiske niveau. I sådan en rolle ville be-

¹⁵¹ Medarbejder, ViA.

¹⁵² Medarbejder, ViA.

styrelsen i hendes øjne være oplagte formidlere eller bindeled, takket være repræsentanterne fra Socialministeriet og Sundhedsministeriet. Bestyrelsesformanden giver udtryk for, at VIA sagtens på basis af indsamlet viden, resultater eller erfaringer ville kunne komme med anbefalinger til det politiske niveau, men understreger, at *”der skulle være noget at komme med”*, og at det ikke må være holdningsbaseret.

Lederen efterlyser ligeledes i fremtiden en stærkere præcisering af samarbejdet med Socialministeriet, ligesom han ser det som oplagt at brede samarbejdet ud til nogle af Socialministeriets andre afdelinger end 7. kontor, således at også Socialministeriet blev bevidst om, at der ligger stor bredde i misbrugsproblematikken, og at det omhandler andre målgrupper end dem, der sædvanligvis tænkes på.

Interviewpersonen, som repræsenterer Socialministeriet, mener sagtens at kunne se Socialministeriet benytte VIA som sparringspartner i fremtiden i forhold til at udpege projekter til satspuljemidlerne. Indtil videre er projekterne blevet godkendt i Kontaktgruppen vedrørende Alkohol – det tidligere Alkoholpolitisk Kontaktudvalg – og ifølge repræsentanten har VIA ikke deltaget i det arbejde, eftersom det er *”mere eller mindre politisk”*. På nuværende tidspunkt giver Socialministeriet kun VIA oplysninger om, hvilke projekter, der har modtaget støtte. Blandt andet for at sikre, at den viden og de erfaringer, projekterne opbygger, bliver bevaret og formidlet bredere. Således kan Socialministeriet sagtens se VIA i et tættere samarbejde omkring projektmidlerne. Repræsentanten fra Socialministeriet nævner, at oplagte roller for VIA kunne blive at agere sparringspartner for Socialministeriet i forhold til projektstøtte, at samle den viden op, som projekterne opbygger, samt at opstille modeller på baggrund af den nye viden.

9.3 Perspektiver på fremtidig formidlingsstrategi

Størstedelen af målgrupperepræsentanterne mener, at VIA i fremtiden kunne forbedre sin profil og gennemslagskraft ved at prioritere skarpere og koncentrere sig om specifikke opgaver. Flere af interviewpersonerne udtrykker i samme forbindelse både overordnede betragtninger og konkrete ideer til, hvilken viden, de finder interessant og har behov for. En del af interviewpersonerne hæfter dog en række forbehold ved at centret skal kunne påtage sig den efterspurgte rolle. Blandt andet understreges det igen, at centret bør arbejde på at højne sin faglighed og gøre sin formidlingsstrategi klarere, mere rummelig og nuanceret.

Flere af interviewpersonerne mener, at deres usikkerhed i forhold til Videnscentrets profil og rolle hænger sammen med, at den viden, centret formidler ikke er særlig synlig, at emneområderne er sporadisk dækket og tilfældigt udvalgt, samt at flere af emnerne allerede dækkes af andre aktører på området. Endelig virker det tilfældigt, hvilke målgrupper formidlingen retter sig imod og når frem til.

Overordnet udtrykker alle interviewpersoner, at centret i fremtiden bør koncentrere sig om at opdyrke behov og ”huller” i viden og enten selv systematisk indsamle ny viden om områderne, eller iværksætte en indsamling:

”Og gerne være initiativtager og igangsætter. Altså beslutte sig for, at her er et problemområde, vi gerne vil opdyrke og så tage kontakt til nogle mennesker og spørge dem, om man ikke kan få dem til at tænke lidt mere systematisk over det. Måske kunne man bede folk om at lave artikler på områder, der ikke tidligere har været opdyrket. Det synes jeg ville være udmærket.”¹⁵³

En anden oplagt opgave for VIA er ifølge flere af interviewpersonerne og respondenterne i spørgeskemaundersøgelsen at indsamle de projekter og den løsrevne viden, der aldrig bliver samlet op. Fra forskningsprojekter som kun delvis når ud i en bredere offentlighed eller erfaringer fra projekter rundt omkring. At nogen gav et bud på, om det ene projekt eller det andet har potentiale, eller om det, som en af interviewpersonerne udtrykker det, er udsprunget af en ”modestrømning” og derfor har begrænset rækkevidde:

”Fx for nogle år siden kom der en bog fra SFI, som handlede om børn i misbrugsfamilier. Og i løbet af no time var der bare tonsvis af projekter, der drønedede ud, rettet mod de her børn i misbrugsfamilier. Og nogle af dem begik selvfølgelig fejl og kludrede i det – og altså mange forskellige tilgange. Men de der modestrømninger, hvorfor dukker de op, og hvad er det, der sker? Og er det overhovedet en smart måde at administrere så mange midler til området på, at de skal deles ud efter tilfældige modestrømninger?”¹⁵⁴

Interviewpersonen mener, at VIA kan knytte eksterne parter til at evaluere indsamlet materiale og systematisere det, eftersom VIA’s knappe ressourcer og bemanning ikke ville kunne gøre det. Især fordi der ligger mange lag i en sådan opgave:

”Man kunne tage et eller andet emne og sige, her har vi x antal projekter som over en eller anden årrække er blevet afholdt indenfor det her tema. Hvad fik man egentlig ud af det? Hvilken lære kan drages af det? Hvad peger det på af fremtidige aktiviteter? Sådan så det bliver tilgængeligt for alle os, der indimellem laver sådan nogle projekter. Det ville være smadder godt, synes jeg.”¹⁵⁵

Derudover mener interviewpersonen, at VIA også kunne gå ind og tage stilling til projektarbejdsformen engang imellem:

”Mere generelt, effekten af at man hele tiden sætter projekter i gang og er enormt dårlige til at permanentgøre dem. Effekten af alle evalueringer siger, at det her er smadder godt, og det er 1 % af dem, der får nogen som helst betydning. Det er andre prioriteringer i virkeligheden, som gør, om man følger op på en evalueringens anbefalinger eller ej. Så kunne det være lidt sjovt, hvis nogen spekulerede over, hvad det så var for nogle prioriteringer, der spillede en rolle.”¹⁵⁶

¹⁵³ Forskning.

¹⁵⁴ Privat behandling.

¹⁵⁵ Privat behandling.

¹⁵⁶ Privat behandling.

Størstedelen af interviewpersonerne udtrykker, at det er en oplagt mulighed for VIA at gøre opmærksom på al den faglige viden, der ligger ude i amterne og kommuner i kraft af erfaringer fra projekter, initiativer, forsøg, etc.

Eksempelvis siger en interviewperson:

”Men et af problemerne – både når det gælder behandling, forebyggelse og alt muligt andet – har været, at hvert amt - måske endda hver kommune – men i hvert fald hvert amt har været lukket land i mange sammenhænge for de andre. Og nogle gange går man hen og opfinder den dybe tallerken, jeg ved ikke hvor mange gange. Og der kan jeg da se nogle muligheder for Videnscentret.”¹⁵⁷

Størstedelen af interviewpersonerne mener, at det er oplagt, at VIA spotter de områder, hvor der ikke er viden, eller ikke er et engagement, eller som ikke har politisk fokus. I de tilfælde skal VIA dog efter nogle af interviewpersonernes mening træde mere varsomt med at sætte fokus på det, fordi det kan begynde at blive politisk:

”... det skulle være på den facon, at det handlede om at gå ind og gøre opmærksom på, at her er ikke noget viden på området. I stedet for måske at sige, at her sker ikke en indsats behandlingsmæssigt. Fordi så kommer det på en eller anden måde over i politik. Men du kan gå ind og sige, at det simpelthen ikke er lykkedes os at finde nogen som helst form for viden om – misbrugende ældre fx. Eller ældre på plejehjem, der drikker for meget. Og der vil vi godt gøre opmærksom på, at der tilsyneladende ingen er, der har beskæftiget sig med det. Og det kan også være, at det ikke er et problem. Det kunne være det, man når frem til. I stedet for at gå ud og sige, at det er et mega-problem med misbrugende ældre – tror vi nok.”¹⁵⁸

Næsten alle interviewpersoner mener, at Videnscentret ikke selv skal være projektmaker, men forventer tværtimod, at de samler erfaringer sammen fra andre. En interviewperson underbygger denne forventning med et ønske om klarhed af VIA's rolle:

”Men det er også lidt, fordi jeg synes, at i de sammenhænge, hvor folk har prøvet at ville både det ene og det andet og det tredje, så er det, det kan blive svært at finde ud af, hvilken kasket, man egentlig har på, og hvad der er præferencer for hvad.”¹⁵⁹

Flere af interviewpersonerne fremhæver at risikoen ved, at Videnscentret ikke holder en balancegang i deres egen rolle, kunne blive, at centret ville komme til at udgøre endnu en konkurrent på alkoholområdet i forhold til de knappe midler.

Størsteparten af interviewpersonerne fremhæver endvidere, at VIA skal indhente noget af den ”skjulte viden”, der ligger ude i kommunerne og amterne og gøre den synlig:

”Der er jo også meget fornem viden at hente der. De arbejder jo også meget forskelligt. Så det er noget med at få synliggjort noget af alt det, der foregår. Vi plejer at sige, at

¹⁵⁷ Amtslig behandling.

¹⁵⁸ Amtslig behandling.

¹⁵⁹ Amtslig behandling.

der tit laves mange usynlige sociale opfindelser. Og der er ingen, der er klar over, at det er en opfindelse, og det bliver egentlig ikke kendt osv. Det er bare noget, man gør”¹⁶⁰

Interviewpersonen mener, at det er oplagt, at VIA opbygger en viden, et overblik over, hvad der er af forskellige tiltag, aktiviteter, muligheder rundt omkring i landet, som har den sociale dimension indbygget.

Interviewpersonen med baggrund i KL påpeger, at hun ser et behov blandt kommunerne for at få samlet og formidlet en viden i forhold til, hvilke metoder, tiltag og indsatser, der nytter, og hvilke der ikke nytter. Samtidig mener hun, at Videnscentret bør være mere opsøgende og udadvendte i forhold til kommunerne.

Interviewpersonen siger:

”Selvfølgelig er der en hjemmeside, og det er jo fint nok. Men jeg tror ikke, det er nok. De skal nok på banen. (...) At formidle den viden om, hvordan de ligesom kan få værktøjet til at handle. Dem, der sidder og skal udføre det her. Både på det politiske niveau – dem der skal træffe beslutninger omkring det – men også ude i marken – altså hos forvaltningerne og deres medarbejdere. Good and bad practice. Vi skal ikke bare have den good practice. Vi skal også have en læring i forhold til det, der ikke fungerer.”¹⁶¹

Herudover ser interviewpersonen en mulig fremtidig opgave for Videnscentret i at medvirke til at påvirke processerne i forhold til implementering og forankring af viden i kommunerne. At bringe viden og værktøjer ind i det daglige arbejde og informere om forskellige måder at forankre på.

Formidling af ny viden og forskningsresultater

Størstedelen af interviewpersonerne og en lang række af respondenterne i spørgeskemaundersøgelsen fremhæver behovet for systematiseret formidling af forskning og videnskabelig dokumentation på alkoholområdet. Flere interviewpersoner fremhæver, at VIA i fremtiden i højere grad burde bygge bro til forskningsverdenen.

En interviewperson siger eksempelvis:

”VIA skal ikke selv forske. Det synes jeg ikke. Men VIA kan sagtens være stedet – i forståelse med Center for Rusmiddelforskning selvfølgelig; man skal ikke tage brødet ud af munden på dem – der publicerer. Være dem der dannede ramme for mere brede, mere folkelige, mere praksisorienterede fremlæggelse af forskningsresultater.”¹⁶²

En anden interviewperson med baggrund i forskning, mener i det hele taget, at VIA generelt skal give forskningsdelen et løft, hvis de i fremtiden skal kunne sige at dække den del af målgruppen ind i sin formidling. En formidlingsstrategi i forhold til forskningsverdenen kunne efter hans mening netop være at bistå forskningen med at formidle resultater i forhold til centrets målgruppe.

¹⁶⁰ Kommunal forvaltning.

¹⁶¹ Kommunernes Landsforening.

¹⁶² Amtslig misbrugsforvaltning.

Interviewpersonen siger:

”Måske kunne man sige, at centret kunne bistå forskningen med at formidle resultater. Alle de steder, jeg har været, har det næsten været sådan, at man kunne godt lave resultater og den interne rapport – og nogle gange også den eksterne – men det med at formidle ud til en bredere kreds, det er sådan noget, man næsten aldrig når, for så er man i gang med det næste. Der kunne man måske sige, at hvis Videnscentret var gearet til det, så kunne de godt lave en rewriting af de rapporter og lægge dem på nettet eller udgive dem i deres nyhedsbrev eller et eller andet. Sådan så det ikke kun bliver en pressemeddelelse om, at den er kommet, men også bliver sådan en 4-5 sider, hvor man kan læse mere om indholdet i den. Anmeldelser, måske i virkeligheden. Det er en mulighed.”¹⁶³

Interviewpersonen ser et behov i forskningsverdenen for en ekstra ressource til den bredere formidling, men ser også barrierer for, at forskningsverdenen ville overlade opgaven til en ekstern part som Videnscentret:

”... men det er også meget sårbart, fordi man jo aldrig ved, hvordan de mennesker læser ens rapport. Og som forsker er man jo sindssygt meget på vagt overfor at blive misforstået, eller at der bliver lagt konklusioner ind i en anmeldelse, som ikke er ens egne. (...) De der hurtige overskrifter er vi jo bange for som forskere, fordi vi kan blive hængt ud på den af vores kolleger. Og det samme problem kan så opstå, hvis vi kører denne her tanke til ende, at Videnscentrets folk kunne fordøje forskningsrapporten og lade den komme ud i en lidt mere folkelig udgave til en større kreds. Det kan være et problem, for så skal forskeren alligevel sidde og kontrollere.”¹⁶⁴

Herudover er der flere af interviewpersonerne, der fremhæver, at en opgave for VIA kunne være at påpege, hvor der mangler viden, dokumentation og dermed forskning på alkoholområdet.

En interviewperson siger fx:

”Jeg synes, det er mere oplagt, at Videnscenter om Alkohol kunne være med i at opdage, hvor der er behov for mere forskning. (...) Der kunne man sige, at et af målene med VIA kunne være at formulere ønsker om det og måske også være med til at skaffe midler til en forskning, som man så går ud i byen og køber.”¹⁶⁵

Udover at indsamle og formidle viden mener en del af interviewpersonerne, at Videnscentret i fremtiden bør være langt mere aktive og udadfarende i forhold til at sætte processer i gang på baggrund af viden og erfaringer. Formidle nysgerrighed, undren, og sætte det i spil i den offentlige debat eller lokalt blandt frontpersonerne i amterne, kommuner, den frivillige verden, osv.

¹⁶³ Forskning.

¹⁶⁴ Forskning.

¹⁶⁵ Amtslig misbrugsforvaltning.

Den sociale dimension

En af de interviewpersoner, som mener, at Videnscentrets faglige fokusering på den sociale dimension er nyttig, mener at der er store behov for, at Videnscentret i fremtiden sætter markant mere fokus på den sociale dimension i behandlingen og i omsorgsarbejdet. Interviewpersonen mener at kunne se en tendens til, at flere og flere af de ”tunge” misbrugere bliver marginaliseret i behandlings- og omsorgssystemet, fordi der er en stadig højere grad af fokusering på effektmåling og behandlingsresultater. Interviewpersonen mener således, at Videnscentret i fremtiden i endnu højere grad burde opprioritere dokumentation og forskning omkring dette tema.¹⁶⁶ Interviewpersonen ser således en fremtidig opgave for Videnscentret i at sætte stadig større fokus på den bestemte type misbrugere og amternes og kommunernes ansvar og handlemuligheder i forhold til at hjælpe dem. Interviewpersonen ser en fremtidig rolle for centret i at sætte sådanne emner på dagsordenen, iværksætte faglige lokale debatter og samtidig gøre opmærksom på, at der mangler forskning inden for den sociale dimension i behandlings- og omsorgsarbejdet. Interviewpersonen mener endvidere, at Videnscentret burde samle gode erfaringer i forhold til den sociale dimension i behandling fra amter og kommuner og brede dem ud til både praktikere og beslutningstagere og dermed medvirke i forankringsprocessen.

Den offentlige alkoholdebat

Flere af interviewpersonerne mener, at Videnscentret i fremtiden bør definere sin rolle i den offentlige alkoholdebat og sit forhold til pressen bedre.

En interviewperson mener således, at Videnscentret kan benytte den offentlige debat til at markere og dermed også profilere sig, men at det primært skal være som formidler af debat:

”Hvis jeg sad derude, så ville jeg igen profilere mig selv noget mere. Så ville jeg så også lave en debat her - lave en liste - hvor man kan udveksle synspunkter med hinanden – ikke mellem dem og os – men andre mennesker imellem. Og så ville det være så interessant, så journalisterne kunne gøre det næsten til rutine at gå ind og tjekke engang imellem, hvad kører der af debat i øjeblikket.”¹⁶⁷

På samme måde fremhæver en del andre interviewpersoner, at Videnscentret i fremtiden bør prioritere at bringe andre eksperter viden i spil i den offentlige debat, i stedet for at prioritere egen synlighed i medierne.

¹⁶⁶ Interviewpersonen mener, at den viden, som eksempelvis en forsker som Margaretha Järvinen har produceret, næsten burde være hele fundamentet i Videnscentrets virke.

¹⁶⁷ Forskning.

9.4 Perspektiver på synlighed

Langt de fleste af interviewpersonerne kommer med bud på samt krav og forventninger til, hvordan de mener, Videnscentret i fremtiden bør arbejde med sin synlighed, gennemslagskraft, rækkevidde og tilgængelighed.

To af interviewpersonerne understreger, at Videnscentret i fremtiden bør være mere opsøgende og udadvendt i forhold til målgruppen. De mener begge, at det er med til at legitimere Videnscentrets eksistens, at de undersøger målgruppens behov og orienterer sig derefter.

En interviewperson siger således:

*”Det største – ikke problem – men opgave eller udfordring er at komme ud over kanten. Og det er utrolig svært – at have nogen visioner om, hvad det videnscenter så kan blive til. Og det er jo vigtigt for alt arbejde – at skabe legitimitet i det, de laver.”*¹⁶⁸

Den anden interviewperson, som kræver en større grad af synlighed og udadvendthed af VIA i fremtiden, siger:

*”Mere dynamik. Mere synlighed. Fordi de ikke bare kan regne med, at folk sidder og nørkler rundt på deres hjemmeside. Der skal virkelig tages nogle personlige kontakter. Det er jo det, man husker. De skal ringe rundt, eller de skal sige, kan jeg ikke få lov til at komme op til jer og snakke om det her?”*¹⁶⁹

Interviewpersonen understreger dog, at Videnscentrets udadvendthed ikke må bære præg af, at centret søger at profilere sig og skabe synlighed for centrets egen skyld. Ifølge interviewpersonen skal Videnscentret tænke sig selv som et serviceorgan for kommuner og amter. Det er efter interviewpersonens mening dér, alkoholområdet har brug for VIA.

Herudover har 25 respondenter, som i spørgeskemaundersøgelsen har benyttet sig af muligheden for at formulere ønsker til fremtiden og kommentarer til Videnscentret, formuleret ønsker om større synlighed, mere udadvendthed, bedre samarbejde og kontakt. Kommentarerne er formuleret af et bredt udsnit af målgruppen. Således repræsenterer de 25 respondenter både frivillige organisationer, private behandlingssteder, kommunal forebyggelse, kommunal forvaltning, amtslig forebyggelse, amtslig misbrugsforvaltning og amtslig behandling.

Eksempler på formulerede ønsker er:

Amtslig misbrugskonsulent: *”Det er for usynligt. Jeg er ikke stødt på noget, jeg har fundet relevant/interessant. Man skal være mere udfarende – og lydhør.”*

¹⁶⁸ Frivillig organisation.

¹⁶⁹ Amtslig forebyggelse.

Alkoholkonsulent: Privat behandlingssted og frivillig organisation: *”Man kunne ønske sig noget mere oplysning om Videnscenter om Alkohol. Hvad det kan bruges til og hvordan.”*

Amtslig misbrugskonsulent: *”Det er ikke nok at forsøge at gøre dig synlig. Egentlig indflydelse får man først, når man ikke er til at komme uden om.”*

Kommunal afdelingsleder: *”At centret gøres mere synligt – udover hjemmesiden.”*

Amtslig misbrugskonsulent: *”Man skal være mere udfarende – og lydhør.”*

Afdelingsleder, amtlig behandling: *”Mere synlig – opsøgende.”*

Socialrådgiver: *”Jeg savner en kraftigere markering/orientering fra Videnscentret evt. i form af nyhedsbrev og forslag til, hvordan vi kan bruge jer.”*

Kommunal kontorchef: *”Være mere synlig og opsøgende i forhold til kommunale forvaltninger.”*

9.5 Forslag til konkrete opgaver/ændringer i fremtiden

En stor del af interviewpersonerne og respondenterne i spørgeskemaundersøgelsen kommer med konkrete forslag til, hvilke formidlingsopgaver, de mener, Videnscentret kunne og burde påtage sig i fremtiden, og hvorledes de via ændringer kan forbedre formidlingen.

Biblioteksfunktion

En interviewperson udtrykker forvirring i forhold til, om Videnscentret har en egentlig biblioteksfunktion, eftersom interviewpersonen mener det ville være en oplagt opgave for Videnscentret at udgøre et offentligt tilgængeligt alkoholfagligt bibliotek. Han undrer sig dels over, at det ikke fremgår klart i Videnscentrets profil, om det er en opgave, de varetager, og dels, at Videnscentret ikke har overtaget det bibliotek, som Afholdsselskabernes Landsforbund ikke kan huse.

Interviewpersonen siger herom:

”Jeg tænker på Afholdsselskabernes Landsforbund. Jeg ved godt, at det er en ideologisk bevægelse, men de har immervæk et bibliotek, som de ikke selv kan huse. De gør sig store anstrengelser for at få midler fra Biblioteksstyrelsen til at få lokaler og til at kunne åbne det for publikum. Nu er det pakket ned i kasser ude i en eller anden lagerbygning ude i Hvidovre. Og som jeg kan se på hjemmesiden for Videnscentret, så vil de jo gerne have et bibliotek. Og hvorfor har de ikke slået kloen i det bibliotek med det samme?”¹⁷⁰

Interviewpersonen mener således, at det forhold, at VIA ikke har påtaget sig de efter hans mening oplagte opgaver for et videnscenter, ikke kun kan undre ham i forhold til Videnscentrets formidlingsstrategi, men også i forhold til deres profil.

¹⁷⁰ Forskning.

Interviewpersonen uddyber:

”De har en side, man kan slå op på, som hedder litteratur, men jeg har ikke kunnet forstå, om det er noget man kan låne eller komme ud og læse i, eller om det bare er noget litteratur, som dukker op på boghandlerens hylde. Det ved jeg ikke. Men jeg vil da sige, at et Videnscenter har da til opgave at formidle viden, og være det sted, hvor viden er samlet.”¹⁷¹

Formidlingsformer

De fleste af interviewpersonerne undrer sig over, at VIA ikke i højere grad har formidlet via konferencer, idet de mener, at konferencer er et oplagt formidlingsforum at benytte for centret. Efter deres mening burde VIA i højere grad suge viden og erfaringer til sig og formidle det videre til de relevante målgrupper på konferencer.

En interviewperson siger herom:

”... hvis jeg var ansvarlig for det Videnscenter, så ville jeg sørge for at være mere synlig ved at afholde nogle konferencer. Det, de gør, er at henvise til andre konferencer og kurser. Det er fint nok i sig selv. Det er en god service, som jeg bruger nogle gange for at se, om der er noget nyt. Men hvis de vil noget, så synes jeg sådan set, at de burde holde en årlig konference (...) i hvert fald er der et hul, hvor Videnscentret ville kunne være kommet ind og lave noget, der var stort og sat deres navn på dagsordenen og i folks bevidsthed (...) Det synes jeg ville være en væsentlig opgave for sådan et Videnscenter. Hvis de vil holde sig på markedet.”¹⁷²

Ligeledes ville hjemmesiden efter en af interviewpersonernes mening være et af de områder, som VIA forholdsvist enkelt ville kunne styrke i forhold til den faglige målgruppe. Hvis hjemmesiden havde udbyggede, dækkende links og derudover repræsenterede de flere forskellige niveauer, der er i den alkoholfaglige viden, ville den opnå en højere grad af faglighed. Forskningen skulle også være dækket ind af hjemmesiden. Det burde efter interviewpersonens mening være sådan, at man som fagperson ikke tøvede med at søge dér først, så snart man havde et spørgsmål om alkohol.

Interviewpersonen giver en række forslag til ændringer:

”Alle alkoholtidsskrifter har jo en hjemmeside, og det var nemt lige at lægge links. Og evt. links til gode kommunale hjemmesider om alkohol. Og den type ting, der kan fungere som opslagsværk. Når det først er lagt ind, så er der ikke så frygteligt meget arbejde i det rent vedligeholdelsesmæssigt. Men den der biblioteksfunktion. Fordi det jo er den, der er svær ellers, når alkohol ikke er omdrejningspunktet. For så er det, du går ind og søger alle mulige steder og så finder alkoholdelen dér og herovre alkoholdelen derovre. Et Videnscenter om alkohol skulle jo netop pille alle de der ting ud og så samle dem ét sted.”¹⁷³

¹⁷¹ Forskning.

¹⁷² Forskning.

¹⁷³ Amtslig behandling.

Både i interviewene og i kommentarerne i spørgeskemaundersøgelsen er der respondenter, der fremhæver, at Videnscentret burde skele til Lænkens nyhedsbrev, Jura Information. Flere af dem mener, at Videnscentret konkret burde overtage eller deltage i udarbejdelsen af Lænkens Nyhedsbrev, idet det virker mere dækkende, relevant og interessant end VIA's eget nyhedsbrev. En interviewperson med baggrund i forskning mener, at VIA på den måde ville kunne dække forskningsdelens informationsbehov i langt højere grad, end tilfældet er nu, idet Lænkens nyhedsbrev resumerer nye undersøgelser og artikler fra forskningstidsskrifter, udover at give et overblik over aktuelle pressemeddelelser, artikler i dagblade, etc. Et sådant nyhedsbrev ville have langt mere relevans for den faglige målgruppe og herunder også forskere og beslutningstagere end VIA's nuværende nyhedsbrev. Interviewpersonen mener herudover, at for at kunne dække en mere faglig formidlingsrolle, kunne VIA opbygge en kontakt til en ekstern person med kompetence i at gennemgå og bearbejde væsentlige tidsskrifter – en person, der eventuelt havde en form for kontakt til forskningsverdenen. Interviewpersonen pointerer, at en sådan form for systematiseret resumé af rapporter og projekter ville egne sig både til nyhedsbrev og hjemmesiden.

En interviewperson ser det endvidere som en oplagt opgave for VIA at oversætte forskellige udenlandske grundværker på behandlingsområdet. Mange af de vigtige teorier på behandlingsområdet er ikke oversat til dansk, og de, der er, er oversat på et meget overfladisk niveau. Herudover er forlagenes interesse i at udgive tunge værker og bruge ressourcer på oversættelser efter hans mening begrænset. Derfor mener interviewpersonen, at VIA kunne spille en rolle på det område:

”For der findes jo litteratur, som man hiver frem igen og igen, som flere mennesker kunne få fornøjelse af, hvis det var oversat til dansk. Og vi kunne få nogle bedre behandlere ud af det, fordi de blev lidt klogere på, hvad grundlaget egentlig er for de teorier, de sommetider bare har en overfladisk, praksis-orienteret forståelse af. Og tit så skal det have et lidt mere teoretisk fundament, før det rigtigt duer.”¹⁷⁴

Interviewpersonen ser det som en fremtidig opgave for VIA, at de på den måde kunne formidle eller effektuere, at flere af sådanne baggrundsværker blev gjort tilgængelige for alle.

9.6 Perspektiver på fremtidige organisation og struktur

Tre af disse fire af interviewpersonerne har principielle holdninger til Videnscentrets fremtidige organisation og struktur interviewpersoners holdninger skal ses i lyset af, at de selv repræsenterer etablerede centrale instanser på alkoholområdet og derved har en aktie i forhold til midler og ressourcer. Den fjerde interviewpersons holdninger synes uden en sådan binding. Interviewpersonerne understreger, at de ikke kritiserer Videnscentret direkte, men nærmere det principielle i strukturen og placeringen af ressourcer.

De to interviewpersoner, som repræsenterer Sundhedsstyrelsen, mener principielt, at Videnscentret i fremtiden burde integreres under Sundhedsstyrelsens Forebyggelsescenter. Dels for at sikre en højere

¹⁷⁴ Privat behandling.

grad af koordination og samarbejde, dels for at tilføje den allerede etablerede viden og kompetence ekstra ressourcer, i stedet for at starte nye tiltag op.

En interviewperson siger således:

”Og her kommer så en af de centrale ting, som jeg godt vil meddele i forbindelse med videnscentret. Det er, at jeg ville faktisk synes, det var skønt, hvis et videnscenter bare var en integreret del af vores institution. Fordi sådan som jeg oplever det, så er det en barriere, at de sidder derude for sig selv. Jeg har ikke engang været derude. Jeg møder dem kun til konferencer eller i telefonen eller et eller andet. Hvis de var tæt på – jeg tror, de har nogle ressourcer, som vi faktisk ikke har endnu. På nogle af de områder, som det er deres opgave at arbejde med, har vi til gengæld nogle faglige ressourcer. Det kunne være nyttigt, hvis vi sad sammen. Jeg føler, det er en barriere i forhold til at nyttiggøre deres ressourcer, at de er en selvstændig organisation.”¹⁷⁵

Interviewpersonen forestiller sig, at hvis de to centre blev slået sammen, ville de kunne opnå en synergi-effekt i forhold til ideer, ressourcer og kompetencer. Samtidig ville de dels kunne komme ud over den barriere, der ligger i, at de hver især tænker, at den anden part har initiativet eller ansvaret i forhold til et bestemt område, og dels kunne undgå at de kommer til at køre parallelle initiativer i forhold til målgruppen.

Interviewpersonen fremhæver ligeledes, ved at integrere de to centre ville de i højere grad kunne implementere den opsamlede viden og erfaring i lokalmiljøerne. Interviewpersonen mener, at næsten al viden skal bæres ud i netværkerne, ud i kommunerne, af en levende person, der formidler det og prøver at integrere den viden med de måder, man arbejder på i lokalmiljøet. Efter interviewpersonens mening får man ikke den viden til at være praktikernes egen viden, før de har arbejdet med den på en eller anden måde. Det er med andre ord ikke nok at formidle viden. Man er nødt til at lave det i projektform, så det er noget, der berører den måde, man organiserer sig og samarbejder på i lokalmiljøet. Samtidig ser interviewpersonen en mulighed for, ved at integrere de to centre, at Videnscentrets fokusering på den sociale dimension yderligere ville kunne styrke de sociale dimensioner, der allerede er i Forebyggelsescentrets arbejde.

Den interviewperson, der repræsenterer Amtsrådsforeningen, mener principielt set, at amterne og kommunerne selv, via Amtsrådsforeningen og KL, kunne varetage de opgaver, der nu ventes af Videnscentret, hvis de blev tilført de samme ressourcer.

Interviewpersonen siger således:

”Os der har fingrene nede i det daglige... man kan sige, at meget af det her går på politik og nogle principielle overvejelser over, hvordan så vi gerne det her ... vi så jo gerne, at satspuljen blev puttet et andet sted hen. Jeg mener, at den forsvandt. Sådan så de, der havde ansvaret, også fik pengene og så kunne de i øvrigt beslutte - vi har jo et decentralt system – at man gør amter og kommuner ansvarlig for at gøre det, vi nu skal i forhold til lovgivningen.”¹⁷⁶

¹⁷⁵ Sundhedsstyrelsen.

¹⁷⁶ Amtsrådsforeningen.

Interviewpersonen så således gerne, at man knyttede ressourcerne an til den langsigtede, forankrede indsats - den virkelighed, som han mener, kommuner og amter er - på godt og ondt - og dermed mere direkte støttede den lokale indsats og implementering.

Den fjerde interviewperson har som fagperson generelle holdninger – ikke blot direkte til Videnscentret – men til det forhold, at der hele tiden opstår nye, små enheder på alkoholområdet, som både ligger parallelt og trækker grænser i forhold til hinanden. På den baggrund mener interviewpersonen, at det vil være oplagt at integrere Videnscentret med nogle af de allerede etablerede institutioner på alkoholområdet.

Interviewpersonen siger eksempelvis:

”Jeg vil ikke sige, at de bekriger hinanden, men jeg synes ikke, at det tyder på, at der er et stort samarbejde. Og nu skal der jo starte en alkoholforskningsenhed ovre på Statens Institut for Folkesundhed. Og jeg vil sige, at en forskningsenhed i statens regi burde have et videnscenter knyttet til sig eller fungere som videnscenter. På den måde vil jeg sige, at forskningsenheden derovre på SIF egentlig burde være en konkurrent til Videnscentret. For jeg synes det der med, at der er forskning her, og så er der et Videnscenter derovre, og der ikke er andre links end på hjemmesiden, det synes jeg er dårlig udnyttelse af ressourcer og af den viden, som forskningen opbygger. Og i øvrigt: Hvorfor er der ikke samarbejde mellem Videnscentret og dem her. De laver altså stort set det samme. Det her er en del af Videnscentrets arbejde også.”¹⁷⁷

Interviewpersonen mener principielt, at det er spild af ressourcer at etablere parallelle organisationer.

Interviewpersonen siger:

”Men set som skatteborger, så er det altså underligt, at der sidder en Sundhedsstyrelse med en forebyggelsesafdeling, som også har de der lidt udadvendte forpligtelser, og så sidder der et Videnscenter - godt nok fra et andet ministerium eller på grundlag af et andet ministeriums penge - men det er det samme sagsområde, og så er der et forskningscenter ovre i Århus, som også er skatteborgerpenge, og så kommer der et i København, som også er skatteborgerpenge, og så er der det her, som sådan set også er skatteborgerpenge. Og der er flere endnu, som jeg ikke lige kan huske på stående fod. Hvis de havde en forskellig profil; hvis de ville noget vidt forskelligt... (...) men de har jo sådan set det samme formål - at begrænse alkoholmisbrug. Hvorfor kan man ikke slå kludene sammen og gøre det til et lidt mere slagkraftigt foretagende? I stedet sidder man nu i hinandens udvalg i en køre. Og der bliver holdt udvalgsmøder på udvalgsmøder, og i alle sammen er det sådan, at det er vagthundredes parade. ”Vi skal lige have nævnt at...” og ”Vi skal lige tage forbehold dér”. Jeg tror på, at man får mere for den sum penge, der bliver lagt ud de forskellige steder, hvis man kunne samle det på et sted. Det er min grundlæggende tanke om det her. Altså hvis Videnscentret kunne noget, som de

¹⁷⁷ Forskning.

andre ikke kan, som de var meget specialiserede i, så ville det være ok, men det synes jeg ikke, de er.”¹⁷⁸

Interviewpersonen understreger, at den vidensformidlende funktion, som Videnscentret har, er en funktion, som han mener, bør eksistere i landet, men at funktionen ikke nødvendigvis behøver ligge i et Videnscenter.

Interviewpersonen tilføjer:

”Den kunne ligeså godt ligge i Sundhedsstyrelsen. Eller den burde måske ligge ude på den nye alkoholforskningsenhed eller et eller andet sted. Det må ikke misforstås. Jeg har ikke noget imod Videnscentret som sådan. Men jeg mener, at funktionen bør være der. Jeg er bare ikke sikker på, at den er anbragt det rigtige sted. Og ved at samle de forskellige funktioner, der ligger der og der og der i et meget tættere samarbejde, så kunne man effektivisere det og få mere for pengene.”¹⁷⁹

¹⁷⁸ Forskning.

¹⁷⁹ Forskning.

10. Opsamling, perspektivering & anbefalinger

Evalueringen vidner om, at Videnscentret af eksisterende samarbejdspartnere nyder anerkendelse for en åben og imødekomende linie hos centrets medarbejdere. Centret roses ligeledes for sine netværksinitiativer. Herudover er der blandt brugerne på området efterspørgsel af kortlægning og systematiseret viden fra et center, som fungerer som en uvildig enhed med engagement og interesse for alkoholområdet.

Evalueringen fremhæver endvidere vigtigheden af, at Videnscentret til stadighed bør være optaget af praktikers viden og erfaring på alkoholområdet. Men på en række punkter stemmer Videnscentrets selvforståelse tilsyneladende ikke overens med målgruppens billede af dem. Det er tydeligt, at VIA indtil nu har befundet sig i en etableringsfase og derfor ikke hidtil har haft tilstrækkelig ny faglig viden eller erfaring at formidle. Kontakten til målgruppen har i høj grad koncentreret sig om vidensopsamling til VIA's egen brug. Ligeledes vidner evalueringen om, at centrets profil til stadighed er diffus blandt omgivelserne, og at alkoholrådets fagpersoner således har haft svært ved at få greb om Videnscentrets praktiske relevans og mulige nytteværdi.

Videnscentrets faglighed og formidlingsstrategi

Evalueringen efterlader et indtryk af et Videnscenter, som i omverdenens øjne lider under svingende faglighed. Dette forhold kan bevirke, at centret ikke indtænkes som naturlig samarbejdspartner i en række af de initiativer, som er på vej på alkoholområdet. De målgrupper, som er centrale fremtidige samarbejdspartnere for centret, efterspørger ligeledes et udadvendt, opsøgende og nysgerrigt center med tætte forbindelseslinier i forhold til målgruppen.

Centret har i sin formidlingsstrategi været stærkt optaget af hjemmesiden som et centralt formidlingsorgan. Uden tvivl har centret her lavet en satsning, som sikrer centret en klar og tydelig portal mod omverdenen. Men evalueringen dokumenterer, at denne formidling ikke kan stå alene, og at den overfor de specifikke centrale målgrupper måske slet ikke er den rette formidlingsform.

Videnscentrets profil

Som det er fremgået af evalueringen, har intentionerne om et uafhængigt Videnscenter om Alkohol siden starten været kompliceret af uhensigtsmæssige organisatoriske og personlige bindinger, som på forskellig vis har præget centrets etablering og profil i forhold til målgruppen. Evalueringen vidner om, at der stadig er et sådant organisatorisk efterslæb, som Videnscentret bør gøre, hvad der står i dets magt for at frigøre sig fra. På længere sigt vil en anfægtelse af centrets integritet og uafhængighed kunne komme til at repræsentere en organisatorisk trussel mod centret.

Centrets tilblivelse synes ligeledes at have været præget af projektambitioner, hvor interessenter forsøgte at gøre Videnscentret til entreprenør i forhold til konkrete projekter på alkoholområdet. Det er en gennemgående holdning i evalueringen, at centret anbefales at afholde sig fra projektrollen og i stedet prioritere samarbejde med de instanser/aktører, som har kompetencer i forhold til forankring og implementering.

Videnscentrets organisation

Det samme forhold bør overvejes i forhold til sammensætning og forretningsorden for centrets bestyrelse. Mange rundt om centret bemærker sig den tætte kobling til de private og frivillige organisationer, specielt den organiserede afholdsbevægelse. Videnscentret bør sikres en autonom og uvilddig opbakning fra en uafhængig bestyrelse.

Organisatorisk bør Videnscentret arbejde på udviklingen af en mere hensigtsmæssig kultur i samarbejdet med bestyrelsen. Omvendt må det anbefales, at bestyrelsen bakker op om en lille og sårbar organisation, som personalemæssigt og ressourcemæssigt ikke kan varetage nogen former for bestyrelsesrelaterede særinteresser, med mindre disse peger i retning af indfrielse af generelle påtrængende behov i praksisfeltet.

I sine eksterne relationer synes det tilsvarende påtrængende, at Videnscentret i forbindelse med forskellige i og for sig relevante udvalgsarbejder, eksempelvis SUM-udvalget ikke bringes i en uholdbar rolle som den institution, der skal kunne fylde det påtrængende dokumentationsbehov, som generelt præger alkoholområdet. Det hverken kan eller skal være et Videnscenters opgave. I stedet bør der afstikkes klare retningslinjer i forhold til eksterne samarbejdspartnere. Da området i forskningsmæssig og i dokumentationsmæssig øjemed lader meget tilbage at ønske, kan Videnscentret ikke materialisere de uopfyldte dokumentationsønsker, men bør snarere påtage sig en rolle i forhold til at gøre opmærksom på misforholdet mellem områdets samfundsøkonomiske konsekvenser og den manglende forskning og dokumentation på området. Her kan et tættere samarbejde med forskningsverdens ressourcer og faglige kompetencer være oplagt.

Videnscentret bør fremover afklare sit forhold til forskningsverdenen og overveje, hvordan der kan etableres en positiv dialog med denne. Centret kan kun i begrænset omfang i et eget regi udvikle de kompetencer, som knytter sig til en forskningsinstitution og bør kompensere herfor gennem et tæt samspil med centrale aktører på dette område. Grundlæggende må det gensidigt afklares, hvad viden er, og hvilken viden der er ”værd” at formidle. Her må centret i egen interesse lægge sig på en solid midtsøgende linie, som ikke skaber konflikter til forskningsverdenen.

Videnscentret synes på en ikke hensigtsmæssig måde at have placeret sig mellem de to store interesser på området. En gennemgående anke fra aktører på feltet går på, at centret ikke har bygget bro over modsætningen mellem det sociale og det sundhedsmæssige paradigme, som karakteriserer alkoholområdet. I sit finansieringsgrundlag er centret forankret i Socialministeriet, men Videnscentret bør tilstræbe ikke at gøre dette tilhørsforhold til en indirekte argumentation mod, at alkoholområdet også rummer centrale sundhedsorienterede problematikker. Frem for at placere sig på en måde, som af omgivelserne opfattes som at styrke modsætningen, bør Videnscentret behændigt placere sig på en måde, som muliggør en konkret brobygning mellem to fagområder, som ikke kan fungere uafhængigt af hinanden og hver for sig ikke kan stå alene.

Videnscentrets indre organisation

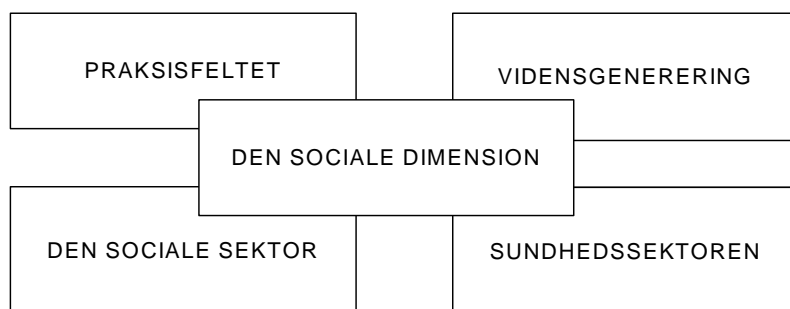
Videnscentret er bemandet med en række energiske og driftige medarbejdere, hvis initiativer og engagement har bragt centret fremad siden den forvirrede opstart. Men Videnscentret er samtidig en lille organisation med begrænsede ressourcer, som ikke alene kan basere sig på de kompetencer og

interesseområder, som de ansatte har båret med sig ind i organisationen. Centret bør derfor nøje overveje bemandsituationen og sikre sig kompetence på flere kerneområder. Centret synes med fordel at kunne styrke centrale akademiske kompetencer. Kortlægningsopgaver og en løbende tæt dialog med og formidling fra forskningsverdenen som naturlige funktionsområder på et videnscenter fordrer centrale kompetencer på området. Også et andet område bør styrkes i centrets kompetenceprofil. Centret mangler medarbejdere med primært kendskab til centrale praksisfelter på alkoholområdet. Denne mangel er blevet synlig i forbindelse med kommuneundersøgelsen, men vil fremover formodentlig også afspejle sig på andre centrale indsatsområder.

Den sociale dimension

I centrets opstartsfase har der fra Socialministeriet været lagt an til at sikre Videnscentret en social dimension som omdrejningspunkt. Den sociale dimension ses således indskrevet i både vedtægter og udviklingsplaner for centret. Hensigten hermed har fra starten været at sikre en naturlig afgrænsning i forhold til sundhedssektorens forskellige initiativer på alkoholområdet. Evalueringen vidner om, at begrebet ikke som sådan direkte kan omsættes til en anvendelig rettesnor for den daglige praksis.

Tematisk fanger begrebet ”den sociale dimension”, hvad der ligner en grundkonflikt på Videnscentret, nemlig forholdet mellem arbejdet med alkoholproblematikker i et bredt praksisfelt og den viden om området, som formidlingen har som omdrejningspunkt. I forsøget på at forvalte denne balance med udgangspunkt i den sociale dimension synes Videnscentret på en uhensigtsmæssig måde at have lagt afstand til den forskning, som foregår på området, fordi denne har været identificeret med et naturvidenskabeligt grundsyn. På mange måder får centret støtte fra målgrupperne til at sætte fokus på den sociale dimension som modvægt mod en klinisk, teoretisk forståelse. Men på centrale områder vidner evalueringen om, at den anlagte linie ikke er holdbar, og at centret løber potentiel risiko for at uddybe snarere end at nedtone de faglige modsætninger på alkoholområdet.

Synlighed og gennemslagskraft

Synlighed er blevet et parameter, der måske mest tjener til legitimering over for bevillingsgiver og er blevet et mål i sig selv. I sin udadvendte profil må det anbefales, at Videnscentret indtager en overordentlig troværdig linie i sin profilering. Centret har anlagt en strategi for synliggørelse, som blandt andet indebærer et tæt samarbejde med den journalistiske verden. En form for synliggørelse i den brede dagspresse, som dog samtidig ikke vækker anerkendelse i fagkredse, fordi formidlings-

formen ofte antager former, som er uhensigtsmæssigt forenklede og unuancerede. Centrets formidlingsstrategi bør i lyset heraf overvejes nærmere. Spørgeskemaundersøgelsen med fokus på synlighed i faglige sammenhænge vidner om, at hverken hjemmeside eller informationer via dagspressen i sig selv skaber den faglige bevågenhed og interesse, som centret har opstillet som en vigtig rettesnor i sine formidlingsønsker.

Langt mere velovervejet virker Videnscentrets satsning på en kortlægningsundersøgelse på det kommunale område. Desværre skæmmes undersøgelsen af manglende gennearbejdning, og således synes analysen af, hvilke kommunale målgrupper, der skal satses på, ikke at være ført igennem. I en fremtidig kommunal strategi bør der satses mere målrettet på veldefinerede målgrupper i den kommunale verden.

Nedenstående punkter kunne indgå som elementer i en sådan strategi:

- Grundlæggende analyser af den kommunale verdens organisation og behov, som kan sikre større gennemslagskraft.
- Brugervenlig database med eksempler på velfungerende initiativer i den kommunale og amtskommunale verden.
- Dokumentation, effekt, faglig sikkerhed.
- Målrettede netværksinitiativer.

Ligeledes fremhæver evalueringen en række anbefalinger fra praksisfeltet i centrets målgruppe:

- Oversigtsartikler på baggrund af ny forskning, projekterfaringer, bearbejdet viden.
- Erfarings- og videnskonerferencer.
- Danne faglige netværk, sætte faglig undren/modsætninger i spil.
- Samle og sprede erfaringer/modeller.
- Faglighed, dokumentation, ny viden.
- Overblik/DK/Norden. Gerne læne sig op ad forskning.
- Oversættelse af udenlandske grundværker.
- Tidsskrift: Resumere undersøgelser, pressemeddelelser, dagblade, artikler fra forskningstidsskrifter (i stil med Lænkens/Helsefondens tidsskrift).
- Udfarende - hjemmesiden kan ikke stå alene. Ud og suge erfaringer, viden fra praktikerne. Være lydhøre, interesserede.
- Bistå forskningen med at formidle resultater, fx rewriting af rapporter.
- Stort, offentligt udlånsbibliotek, fx overtagelse af AL's bibliotek.
- Sætte fokus på den sociale dimension i behandling, omsorg, fx fokus på de marginaliserede misbrugsgrupper.
- Signalere rummelighed og bygge bro over alkoholområdets paradigmestridigheder.

Afgrænsning i forhold til sundhedsområdet

Evalueringen tegner et billede af en snitfladeproblematik i forhold til Sundhedsstyrelsen. Eksempelvis på det kommunale område i form af parallelinitiativer, som virker ukoordinerede, og som delvist sigter på samme målgruppe. Her bør udvikles et tættere samarbejde, som sikrer en koordination. Aktuelt har Sundhedsstyrelsen igangsat et arbejde med kommunale handleplaner, som Videnscentret naturligt kunne knyttes op på. På samme måde er der i Sundhedsstyrelsen en række initiativer i gang på det forebyggende område, som på forskellig vis bør afstemmes med Videnscentrets forskellige initiativer.

Drøftelserne med centrale aktører på feltet i forbindelse med evalueringsrunden peger på en række strukturproblemer. De mange konkurrerende parallelinstitutioner på området betragtes i en bredere kreds som en dårlig udnyttelse af områdets knappe ressourcer. Nogle repræsentanter fra målgruppen er af den opfattelse, at ressourcerne skulle være kanaliseret til de eksisterende aktører på området som en funktionsudvidelse. Andre er snarere af den opfattelse, at der er for mange konkurrerende parallelle institutioner på området - og at man burde lægge nogle af dem sammen. Da Videnscentret i denne sammenhæng ikke fremtræder med en specialiseret profil, kan enkelte interessenter ikke identificere centrets berettigelse. Tilbage står en række mere overordnede strukturelle overvejelser og forslag, som evalueringen skal nøjes med at pege på:

- Afgrænsning af Videnscentrets rolle i forhold til Center for Forebyggelse.
- Sammenlægning af Center for Forebyggelse og Videnscenter om Alkohol uden for Sundhedsministeriets og Socialministeriets regi.
- Muligheden for sammenlægning af Videnscentret med forskningsinstitutioner.

Litteraturfortegnelse

- Den Sociale Sikringsstyrelse (1999): *Administrationsinstruks for Videnscenter om Alkohol*, København, Den Sociale Sikringsstyrelse (www.dss.dk).
- Den Sociale Sikringsstyrelse (1999): "Vedtægter for Videnscenter om Alkohol", in *Administrationsinstruks for Videnscenter om Alkohol*, København, Den Sociale Sikringsstyrelse (www.dss.dk).
- Den Sociale Sikringsstyrelse (1999): "Forretningsorden for Videnscenter om Alkohol", in *Administrationsinstruks for Videnscenter om Alkohol*, København, Den Sociale Sikringsstyrelse (www.dss.dk).
- Den Sociale Sikringsstyrelse (1999): *Notat om Etablering af Videnscenter om Alkohol* København, Den Sociale Sikringsstyrelse (notat).
- Folketinget (1993-94): *Lovforslag nr. L 109, Forslag til Lov om foranstaltninger mod alkoholmisbrug*, København, Folketinget.
- Videnscenter om Alkohol (1999): *Udviklingsplan 1999-2001*, Gentofte, Videnscenter om Alkohol.
- Videnscenter om Alkohol (2000): *Årsberetning 2000*, Gentofte, Videnscenter om Alkohol
- Videnscenter om Alkohol (2001): *Alkoholproblemer – En Kortlægning af Kommunernes Indsats*, Holte, Videnscenter om Alkohol

